

TRT VİZYON

TRT Aylık Radyo Televizyon Dergisi

Aralık 2025 Sayı 434



TRT

TRT INTERNATIONAL
**CHILDREN'S
MEDIA
SUMMIT**



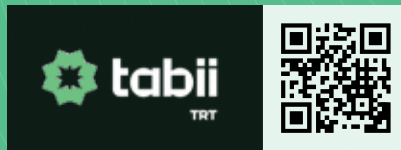
**CHILDREN'S MEDIA
IN THE DIGITAL ERA**
EMPOWERING FAMILIES, BUILDING VALUES



TRT

REGAİP KANDİLİ ÖZEL İÇERİKLERİ

 Regaip Gecesi (Canlı)	 Regaip Kandili Sohbet	 Regaip Kandili Özel (Canlı)	 Regaip Kandili Fransa (Canlı)
25 Aralık 19.45 TRT1 TRT RADYO1	25 Aralık 18.30 TRT AVAZ	25 Aralık 19.30 TRT AVAZ	25 Aralık 21.00 TRT TÜRK
 Şeva Regaîbê (Regaip Kandili)	 Din ve Ahlak Regaip Kandili Özel	 Lale ve Gül	
25 Aralık 20.00 TRT KURDÎ TRT KURDÎ	25 Aralık 19.45 TRT RADYO1	25 Aralık 16.05 TRT TSR	



Bir yılın ardından: Türkiye'nin TRT'si

Yayıncılığın tüm alanlarında öncü bir Kurum olarak, kalıcı eserler bırakma vizyonu ile ürettiğimiz içerikleri tüm insanlıkla paylaşıyor; Türkiye Yüzyılı'nın ruhuna yakışır şekilde büyüyerek, dönüştürerek ve güçlenerek yol almaya devam ediyoruz. 2025 yılı, bu vizyonun somut karşılık bulduğu, fark yaratan çalışmalara imza attığımız, yayınlarımız, yapımlarımız, stratejik zirve ve etkinliklerimizle insanlığın ortak vicdanına seslendiğimiz son derece verimli bir yıl oldu.

Geçmişin muhasebesi yapıldığında, güzel hatırlayacağımıza yürekten inandığım bu yılın son ayında, yayıncılık adına son derece kıymetli iki uluslararası etkinliği başarıyla gerçekleştirmenin gururunu yaşadık. Bunlardan ilki, "çocuk ve medya" üzerine düşünmeye, tartışmaya ve çözüm üretmeye teşvik eden TRT Uluslararası Çocuk Medyası Zirvesi oldu. Dijital çağda çocukların zihinsel, duygusal ve ahlaki gelişimini önceleyen bir medya ekosistemi inşa etme sorumluluğuyla gerçekleştirdiğimiz Zirvemizin onur konuğu, bu alanda öncülük ettiği çalışmalarla bizlere her zaman ilham veren Sayın Emine Erdoğan Hanımefendi idi. Çocuklarımıza gösterdiğimiz ihtimamın anlamlı bir tezahürü olan Zirve'de, farklı ülkelerden uzmanlar, akademisyenler, yazarlar, medya kuruluşlarının yönetici ve temsilcileri, çocuklarımızın üstün yararı ortak paydasında buluşarak gelecek nesiller için yol haritalarını birlikte değerlendirdi. Katkılarıyla Zirve'ye değer katan tüm konuklarımıza ve programımızda emeği geçen tüm ekip arkadaşlarıma canıgönülden teşekkür ediyorum.

Aralık ayının bir diğer önemli organizasyonu ise, sinemayı vicdan merkezli bir perspektifle ele alan TRT Humanitarian Film Festivali oldu. Bu yıl yedincisini gerçekleştirdiğimiz Festivalimiz, farklı coğrafyalarda yaşanan krizlerden etkilenen insanların hikâyelerini bir kez daha sinemanın gücüyle görünür kıldı. Etkinliğimize katkı sunan tüm yapımcı ve yönetmenlere teşekkür ediyor, Festivalin hayata geçirilmesinde emeği olan tüm çalışma arkadaşlarımı tebrik ediyorum.

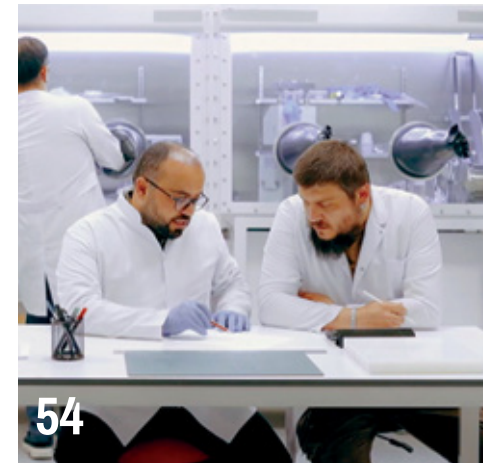
TRT olarak, Türk sinemasında olduğu kadar dünya sinemasında da etkin bir rol üstlenmeyi sürdürüyoruz. Bunun en güncel ve somut örneklerinden biri, TRT ortak yapımı ve Filistin'in Oscar adayı "Filistin 36" filmimizin, 98. Akademi Ödülleri'nde "En İyi Uluslararası Film" kategorisinde kısa listeye kalması oldu. Temennimiz; filmin 2026 Oscar Ödülleri'nden başarıyla dönmesi ve Filistin halkının sesini dünya kamuoyuna daha güçlü şekilde duyurmasıdır.

Bir güzel haberi de aile kanalımız TRT 1 adına paylaşmak isterim. Dizileri, yarışma programları, gündüz kuşağı içerikleri ve ana haber bülteniyle geniş kitlelere hitap eden kanalımız, Kasım ayında Prime Time kuşağında AB ve 20+ABC1 kategorilerinde elde ettiği izlenme oranlarıyla Türkiye'nin en çok izlenen kanalı oldu. TRT'nin insan merkezli, aile odaklı ve değer temelli yayıncılık anlayışının bir sonucu olan bu başarının, yeni yılda tüm kanallarımıza ilham vermesini diliyorum.

1987 yılından bu yana kesintisiz olarak yayın hayatına devam eden, Kurumumuzun ve radyo-televizyon dünyasının basılı hafızası olmayı sürdüren TRT Vizyon dergimiz, Aralık ayında 38. yaşını tamamladı. Bu vesileyle, tüm bu güzel haberleri sizlerle paylaşmamızı sağlayan dergimizin 38. yaşını kutluyorum. Türkiye'nin ve yayıncılığın önemli dönüm noktalarına tanıklık eden, geçmiş kayda geçirme ve belleği diri tutma görevini başarıyla yerine getiren, süreli yayınlar içinde de ayrıcalıklı bir yer edinen TRT Vizyon'a, daha nice başarılı yayın yılları diliyorum.

Prof. Dr. Mehmet Zahid Sobacı
Genel Müdür

İÇİNDEKİLER



TRT

**TÜRKİYE RADYO TELEVİZYON
KURUMU ADINA YAYIN SAHİBİ**
Prof. Dr. Mehmet Zahid Sobacı

GENEL YAYIN YÖNETMENİ
Masum EKİNCİ

SORUMLU YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ
Ceren BÖLÜKBAŞIOĞLU

EDİTÖR
Ela GÜRMAN
Meral ÜNSAL
Cihad ŞAHİNOĞLU

YAZI KURULU
Ela GÜRMAN
Meral ÜNSAL
Özlem KARADAYI DOĞAN
Öztürk Miraç SARAL
Umay KARADAĞ
Yeliz KARAKÜTÜK
Ömer KARA

KONUK YAZAR
Elif ARISOY CİNCİOĞLU

GRAFİK TASARIM
Metin Murat GİRAY

YÖNETİM YERİ
TRT GENEL SEKRETERLİK
TRT SİTESİ B BLOK KAT: 11
ORAN/ANKARA
06550
Tel : (312) 463 23 00
Faks: (312) 463 23 07

ISSN 1308-7495
YAYIN TÜRÜ
Yaygın/Süreli

BASIM TARİHİ
27 Aralık 2025

SAYI
434

BASILDIĞI YER
Semih Ofset Matbaacılık Tic. Ltd. Şti.
Büyük Sanayi 1.Cadde No:74/1 İskitler
Altındağ/ ANKARA
Tel : (312) 341 40 75
www.semihofset.com.tr

www.trt.net.tr/vizyondergisi
facebook.com/TRTVizyonDergisi
instagram.com/trtvizyon
trtvizyon@trt.net.tr

- 1 Başyazı
- 10 Doğu Anadolu Bölgesi'nin sesi
TRT Erzurum Radyosu 65 yaşında
- 16 Osmanlı İmparatorluğu'nun son büyük zaferi
"Kut'ül Amare" belgeseli, festivallerden ödülle dönüyor
- 20 "Myanmar Dolandırıcılık Fabrikası"
TRT World'de
Milyar dolarlık küresel suç ağı ifşa ediliyor
- 22 Yayıncılığı sanatla harmanlayan ekip
TRT İç Yapımlar Dairesi Başkanlığı
Artistik Hizmetler Müdürlüğüne konuk olduk
- 30 TRT World Citizen "Humanitarian Film Festival"
İyiliği çoğaltıyor, umudu aşıyor
- 36 TRT Uluslararası Çocuk Medyası Zirvesi
Dijital dönüşümde çocuklar için en iyisi nedir?
- 44 Mavi gökyüzüne yeni hamle
Türkiye'nin ilk yörünge transfer aracı uzayda
- 54 Bilim insanlarının sıra dışı hikâyeleri
"Yurda Dönüş" belgeseli TRT 1'de
- 58 Kırk yıllık hatıra
Dünya Türk Kahvesi Günü'nde kahvenin öyküsü
- 68 Ankara'nın tarihi sığınakları
Şimdi bir kısmı sanatı ağırılıyor
- 72 Şeytan Adası'nda esir bir Türk:
Polis Cemil
Bir kahramanın hikâyesi 'tabii'de
- 76 Türk sineması dünya sahnesinde
TRT ortak yapımı filmlerin başarısı sınırları aştı



Daha güzel bir dünya

Aralık ayı birbirinden önemli tarihleri bünyesinde barındırıyor. 5 Aralık, Dünya Kadın Hakları Günü olarak kutlanıyor örneğin. Ülkemiz kadınları için ise değeri kelimelerle ifade edilemeyecek bir hakka sahip oldukları gün olarak ortaya çıkıyor: "Seçme ve Seçilme Hakkı". 5 Aralık 1934 tarihinde pek çok ülkedeki hemcinslerinden onlarca yıl öncesinde bu hakka kavuşan Türk kadınları, bugün hayatın her alanında güçlü birer figür olarak yer alıyor.

10 Aralık tarihi ise hiçbir ayırım gözetmeksizin tüm insanları kapsayan bir ifade ile Dünya İnsan Hakları Günü olarak kutlanıyor. Birleşmiş Milletlerin 10 Aralık 1948'de kabul ettiği İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi ile bu haklar güvence altına alınmış olsa da yeryüzünde temel haklarına erişemeyen milyonlarca insan olduğunu biliyoruz. İnsanlık kısa bir süre önce bunun acı örneklerinden biriyle Filistin'de yüzleşti.

Peki tüm bunlara vurgu için neden bu fotoğrafı seçtik? İçinde kadın, emek, çiçek, umut ve yeni yıl barındıran bir fotoğraf da ondan. Yeni yıla girmeye hazırlandığımız günlerde, savaşlardan ve acılardan uzak, kadınların, çocukların ve elbette tüm insanların daha müreffeh, daha mutlu yaşayabileceği bir dünya diliyoruz.

Fotoğraf: AA



Vuslatın 752. yılı
“Kâinatın en uzak köşesi,
senin içinde ufak bir nokta...
/ Ama sen bunun farkında
bile değilsin. / Derdin ne
olursa olsun korkma! / Yeter ki
umudun Allah olsun.”
Mevlânâ Celâleddin-i Rûmî’nin
sözleriyle, düşüncesini dile
getirmeden onu anmak olmaz.
Biz de sözümüze, o muhteşem
“Üzülme” şiirinden dizelerle
başlayalım istedik.
Mevlânâ Celâleddin-i Rûmî’nin
vuslatının bu yıl 752. yıl
dönümü. Mevlânâ’nın Hakk’a
kavuştuğu geceyi ifade eden
Şeb-i Arûs, bu yıl da 17
Aralık’ta Konya’da düzenlendi.
Gelenek bozulmadı ve hem
ülkemizden hem de dünyadan
pek çok kişi “Vuslat Yılı dönümü
Uluslararası Anma Törenleri”ne
katılmak üzere
6 - 17 Aralık tarihleri arasında
Konya’ya akın etti. Program
boyunca Kur’ân-ı Kerîm
tilavetleri, tasavvuf müziği
konserleri, ney meşkleri,
Mesnevî sohbetleri,
konferanslar, sergi etkinlikleri
ve Semâ Mukabelesi
ziyaretçileri karşıladı.
17 Aralık akşamı ise
görkemli bir törenle Mevlânâ
Celâleddin-i Rûmî’nin vuslat
gecesi anıldı. TRT her yıl
olduğu gibi bu yıl da Şeb-i Arûs
gecesini orada olamayacak
izleyicileri için ekrana getirdi.

Fotoğraf: AA



Kızılca gün

1919 yılı Millî Mücadele tarihimizin önemli dönüm noktalarının yaşandığı bir yıldır. 19 Mayıs'ta Samsun'da başlayan zorlu yolculuk adım adım devam eder. Ulusal kongrelerin ardından Ankara'da toplanmaya karar veren Atatürk, Kurtuluş Savaşı'nın buradan yönetilmesini uygun bulur. Gazi Mustafa Kemal Atatürk ve beraberindeki heyet, 27 Aralık 1919 tarihinde Ankara'ya gelir. Ankara halkı heyeti karşılamak için toplanır, Çankaya ve Dikmen tepelerinde hafızlar ezan ve salat okuyarak ekibi karşılar. Köylerden binlerce kişi Ankara'ya gelmiştir. Geleneklere göre kızılca günlerde yani millî felaket günlerinde ve bir devletin yıkılıp yeni bir devletin kurulduğu, bir liderin seçildiği dönüm noktalarında kurulan Seymen Alayı da karşılamada hazır bulunur. Mustafa Kemal Paşa, Dikmen'e geldiklerinde otomobilinden inerek karşılamada bulunanların ellerini sıkarak ve Seymenleri "Merhaba efeler" diye selamlar. Hacı Bayram Camii önünde toplanarak dinî merasim yapılır. Heyet buradan Hükümet Konağı'na geçer. Fotoğrafımız Mustafa Kemal Atatürk ve Heyet-i Temsiliye üyelerini Hükümet Konağı önünde Nevşehirli Hasan Fehmi Efendi (önde sakallı) tarafından yapılan dua sırasında belgeliyor.

Fotoğraf:AA



TRT Erzurum Radyosu 65 yaşında!

Evlîya Çelebi'nin "Âdeme hayât verir" dediği o kadim pınarlardan süzülüp gelen; dillerden dağılıp dimağları dolduran her ses, her söz... Erzurum'un bembeyaz kesildiği yerde insanı ısıtan o "lisan", 65 yıldır aynı frekansta yankılanıyor. Bugün, o pınarların birleştiği denizi; TRT Erzurum Radyosu'nu, bizzat o iklimin içinden anlatıyoruz.

Evlîya Çelebi'nin Seyahatname'sinde Erzurum ile ilgili bölümlerde hep "kedinin damdan dama atlarken donduğu" ve "11 ay 29 gün kalıp da hiç yaz görmediği" gibi güldürüler anlatılır. Oysa -hayret vericidir- tek bir çeşmeye atfettiği

şu sözleri hiç hatırlanmaz nedense: "Kal'a-i Erzurûm içre Cennetbınarı derler, bir aynu'l-hayâtdır. Çoğu andan nûş ederler kim âdeme hayât verir." Ne diyor yani Evliya Çelebi bu sözleriyle? "Erzurum" diyor, -ki o şehir manen ve madden bir kaledir- "içinde bir Cennet Pınarı vardır, bir yaşam suyudur. Çoğu insan ondan içederur, çünkü ademe

hayat verir." Düşünün, çeşmesinden iki damla akıveren su ademe hayat veriyorsa, nehirlerinden, pınarlarından; sonra gönüllerinden, yüreklerinden akan kime ne eyler? Hemen kendi sorumluyu kendimiz yanıtlayalım; bir ruh verir, can verir, canan verir; sonra dert verir, derman verir, tüm bunlarla bir lisan verir... Bu yerin göğün



Yıllar öncesinden TRT Erzurum Radyosu binası bugünü selamlıyor

1960'ta Toprak Mahsulleri Ofisi'nin mütevazı bir katında başlayan bu serüven, Erzurum'un dadaş vakarını görünmez dalgalarla tüm Anadolu'ya müjdeleyen ebedî bir sedânın başlangıcıydı.

bembeyaz kesildiği yerde de onlar ısıtıveren insanı. Yürekte doğup bulup fıkır fıkır kaynayan, dillerden dağılıp dimağları dolup dolup taşıran her ses, her söz; nasıl ki buz gibi havada çermiklere yani kaplıcalara usulca girmek kemikleri ısıtır, buhar buhar bir rahatlık verirse insana, muhtemelen öylesi hatta daha da büyük bir huzur iklimi sunar Erzurum'da. Peki bu pınarlar nasıl olur da asırlardır akar ve bitmez? İşte bugün o pınarların birleştiği denizi anlatacağız siz değerli okurlarımıza.

Ruhun gıdası nasıl imal edilir?
Şöyle bir gözünüzü kapatıp düşünün,

Ankara'da hava buz kesiyor, Güvenpark'tan binmişsiniz bir dolmuşa. İnsan nefesleri birbirine karışıkça camlar da şehri sansürlüyor buğularla. Nihayet dönüyor kontak, radyo açılıyor ve şu türkü işitiyor: "Yazanlar Leyla'nın mecnun kitabın / Sümmânî'yi bir kenara yazmışlar..." Tüyley ürperiyor, gözler doluyor derken peşinden

Mükerrem Kemertaş'ın sesiyle şu sözler işitiyor: "Sen ağlama kipriklerin ıslanır / Ben ağlım ki belki gönül uslanır..." Bir insan nasıl söyler bu sözleri? Bu nasıl bir dil kabiliyetidir ki Erzurumlu Emrah şu sözleri söyleyebilmiştir mesela: "Salındı bahçaya girdi / Çiçekler selama durdu / Mor menekşe boyun eğdi / Gül kızardı



TRT Erzurum Radyosu, ulusal ölçekte kendini kanıtlamış pek çok usta sanatçının yetiştiği bir “musiki mektebi”. Bugün de çocuk ve gençlik koroları aracılığıyla halk müziği kültürünün temel dinamikleri, yeni nesillerin dimağlarına büyük bir titizlikle nakşedilmeye devam ediyor.

hicabından...” Müzik ruhun gıdasıysa, bu gıdanın büyük bölümü hiç şüphesiz Erzurum’da imal edilmektedir. Ancak bu gıdanın bir de hasat edilmesi, saklanması gerekir ki asıl ve en büyük vazife de muhtemelen budur.

Bir deniz doğuyor

Tarih 15 Aralık 1960. Erzurum’da kar gövdeyi götürüyor. Birazdan bir ses yükselecek, bir frekansın kanatlarına

tutunacak ve tüm Anadolu’nun kubbesinde dalga dalga yayılacak: “Burası kısa dalga 39 virgül 22 metre, 7 bin 648 megahertz üzerinden yayın yapan Erzurum İl Radyosu.” Artık bu cümleyle birlikte, Erzurum’un dadaş vakarı, âşıkların yanık bağı ve yüzyılların birikimi, görünmez dalgalarla evlerin başköşesine misafir olmaya başlayacaktı. Ve Ankara’nın Güvenpark’ından, Almanya’nın Köln’üne kadar her yerde gönüller aynı anda titreyecekti. Fakat ne oldu da Erzurum’daki nehirler bir denizi doğurdu, işte bu sorunun yanıtını gelin adım adım arayalım. Bir nehrin denize kavuşmadan önceki o gürül gürül akışı gibi, TRT Erzurum Radyosu da kendinden önceki birikimin üzerinde yükseldi. Henüz radyo kurulmadan, 1938’in zorlu şartlarında telgrafçı Galip Bey ve Ali Rıza Bey’in gayretleriyle filizlenen “Erzurum Musiki Birliği”, belki uzun soluklu olamamıştı ama gelin görün ki toprağa o ilk tohumu atmıştı. Bu tohum, Halk Evleri’nin kültürel ikliminde Faruk Kaleli’nin ellerinde yeşertilecekti. Kaleli, sadece bir koro şefi değil, aynı

zamanda bu toprağın sesini kayda geçiren bir arkeolog idi nitekim. “Sarı Gelin”, “Geydiğim Aldır”, “Kalkın Durnam Van’dan Sökülün” gibi 15 ölümsüz eseri, Muzaffer Sarısözen aracılığıyla repertuvarımıza kazandıran da yine o olacaktı. Ancak asıl kurumsallaşma, 1955 yılında “Erzurum Halk Oyunları Halk Türküleri ve Turizm Derneği”nin kurulmasıyla bir ekol hâlini almıştı. Faruk Kaleli’nin işaretiyle koronun başına geçen Hulusi Seven, dağınık haldeki müzisyenleri bir disiplinle toparlamış, radyonun kuruluşuna giden yolda taşları tek tek döşemişti.

Radyonun altın isimleri

1960’lar... Dünyanın hızla değiştiği, Türkiye’nin kabuk değiştirdiği yıllar. Radyo, o dönemde sadece bir haberleşme aracı değil, aynı zamanda bir aile ferdi. Akşam olduğunda, sobanın üzerindeki kestanelerin kokusu odaya yayılırken, radyonun o sihirli ışığı yanar ve “Doğudan Sesler” başlardı. O yıllarda bant kaydı imkânı olmadığından, her şey canlıydı. Hata yapma lüksünün olmadığı, sanatın en saf

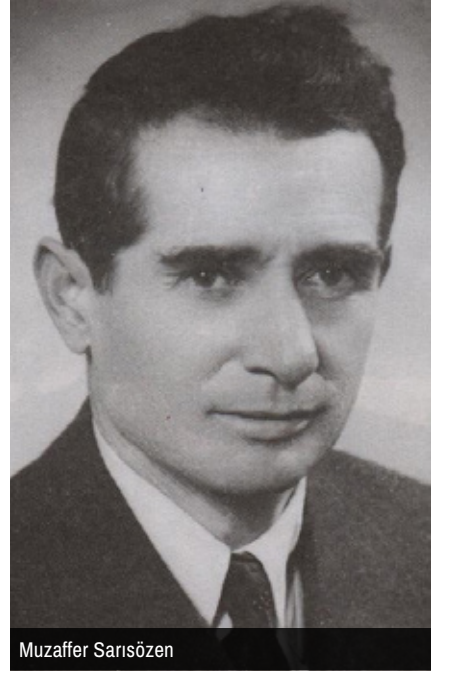
Erzurumlu Emrah’ın müstezatlardan Sümmani’nin yanık deyişlerine kadar bu toprakların mayası, radyo sanatçılarının nefesiyle mahallî dar kalıplardan çıkıp ulusal bir kimlik kazandı. Alvarlı Muhammed Lütfi Efendi’nin gazellerinin kayıt altına alınması, bu uhrevi derinliğin gelecek kuşaklara doğru bir şekilde aktarılmasını sağlayan en hayati adımlardan biri oldu.

ve en “anlık” hâliyle icra edildiği zamanlar... Hulusi Seven yönetimindeki bu efsanevi kadro; Raci Alkır, Mükerrerem Kemertaş, Mehmet Çalması gibi devleşecek isimleri barındırıyordu. Onlar, stüdyoya girdiklerinde sadece türkü söylemiyor, bir medeniyeti

temsil ediyorlardı. 1968 yılında açılan sınavla bu ruh, profesyonel bir kimliğe büründü. Artık Mustafa Geceyatmaz ve Ali Can’ın riyasetinde, nota ve nazariyat ile donanmış, “mektepli” bir nesil yetişiyordu. 1971’de Suat Işıklı şefliğindeki koro, artık sadece Erzurum’un değil, uzun dalga üzerinden Orta Asya’dan İç Anadolu’ya kadar uzanan devasa bir coğrafyanın sesi olmuştu.

Yüzlerce türkü derlendi

Bu süreçte TRT Erzurum Radyosu’nun en büyük hizmetlerinden biri, şüphesiz unutulmaya yüz tutmuş sesleri ebedileştirmesiydi. Yöreyle ait yüzlerce derlemesi, bu kurumun titiz çalışmaları sayesinde mümkün olmuştu. Bu derleme çalışmaları, sadece notaların kâğıda dökülmesi değildi: Alvarlı Muhammed Lütfi Efendi’nin gazelleri, Sümmani’nin yanık deyişleri, Tatyanlar ve İbrahim Hakkı’nın ilahileri, radyo sanatçılarının nefesinde yeniden hayat bulmuştu. Özellikle Alvarlı Efe’nin gazellerinin, dar bir çevreden çıkıp ulusal belleğe kazınması, bu radyonun



kültürel misyonunun en somut delilidir. O kayıtlar olmasaydı, belki de bugün o “Tatyan” geleneğinin incelikleri, o gazellerin uhrevi derinliği sonsuza dek kaybolacaktı.



Kayıt altına alınan birçok eser, TRT Erzurum Radyosu aracılığıyla vatandaşla buluşturuluyordu



TRT Erzurum Radyosu’nun saz ve ses sanatçıları

“Erzurum, Türk müziğinin tükenmez pınarı”

65’inci yıl dönümünü kutlamanın heyecanını yaşayan ve bitmek bilmez azmiyle bütün bir bölgenin sesi olan TRT Erzurum Radyosu ekibiyle bir araya geldik. Ekibin liderliğini yapan ve sorularımızı yanıtlayan Feyza Yılmaz için bu büyük birikimi yeni başarılarla taçlandırmanın sırrı “okul” olabilir.

Erzurum Radyosu, TRT’nin en önemli sac ayaklarından biri. Buranın serüveni tam olarak nasıl başladı?

TRT Erzurum Radyosu’nun hikâyesi aslında büyük bir azmin eseridir. 11 Aralık 1960’ta yapılan deneme yayınının ardından, 15 Aralık 1960 tarihinde Toprak Mahsulleri Ofisi’nin (TMO) üçüncü katındaki tek bir odada yayın hayatına başladık. Dile kolay, 65 yılı geride bıraktık. Ankara, İstanbul ve İzmir’den sonra kurulan ilk bölge radyosu olma özelliğini taşıyoruz. Erzurum’da böyle bir radyonun kurulması hem stratejik konumu hem de sınır komşularımıza yönelik yayın kapasitesi açısından büyük önem arz ediyordu. Ancak bu kuruluşun en az stratejik önemi kadar kıymetli olan bir diğer yönü ise kültürel misyonudur.

Radyonun “kültürel misyonu” dediniz. Bu misyon, hiç şüphesiz TRT tarihine adını altın harflerle yazdırmış büyük isimlerle icra edildi. Kimlerdi onlar?

Biz TRT’yi her zaman bir okul olarak nitelendiriyoruz. Erzurum Radyosu, bugün hayranlıkla dinlediğimiz pek çok sanatçının, spikerin ve yayıncının yetiştiği ilk duraktır.

Muzaffer Sansözen öncülüğünde yürütülen derleme çalışmaları ve kurulan “Doğudan Sesler Korosu”, bugün bildiğimiz “Yurttan Sesler” korolarının temel taşlarından biridir. Burada yetişen ve Türk Halk Müziği’ne isimlerini altın harflerle yazdıran o kadar çok değerimiz var ki... Raci Alkır ve Mükerrerem Kemertaş gibi Erzurum türkülerini ve uzun havaları en duru hâliyle yorumlayan isimlerin yanı sıra; Mehmet Çalmaşır, Aysun Gültekin, Nurullah Akçayır, Lütfü Ortakale, Faruk Kaleli gibi isimler bu koridorlarda çalıştı. Bugün İstanbul Radyosu’nda görev yapan Gürkan Özpeker ve Yavuz Değirmenci gibi isimler de Erzurum ekolünün temsilçileridir. Onların sesleri hâlâ bu binanın duvarlarında yankılanır.

Erzurum’dan yüzlerce türkü derlemesi yapılmış. Bu coğrafyanın bu kadar üretken olmasını, bu kadar çok fikir ve sanat insanı yetiştirmesini neye bağlıyorsunuz? Bu toprakların mayasında aslında “acı” ve “mertlik” var. Erzurum, tarih boyunca savaşları, göçleri ve büyük mezalimleri bizzat yaşamış bir şehir. Erkek nüfusun savaşlar nedeniyle neredeyse tükendiği dönemler olmuş. İşte o büyük acılar, türkülerin en büyük kaynağı hâline gelmiş. Ancak bir diğer yanımız da “Dadaşlık” kültürüdür; mertliktir, sevgidir, saygıdır. Geleneklerimiz de bu sanat damarını besliyor. Özellikle Erzurumluların bir araya geldiği sohbet meclisleri ve eğlenceler, bu kültürün kuşaktan kuşağa aktarılmasını sağlamış. Ayrıca Kars, Erzurum ve Ardahan hattı, Âşık Sümmani, Murat Çobanoğlu ve Yaşar Reyhani gibi dev isimleri yetiştiren bir

âşıklar coğrafyasıdır. Tüm bunlar birleşince Erzurum, Türk müziği için tükenmez bir pınar hâline dönüşüyor.

Geçmişin zorlu şartlarından bugünün modern yayıncılığına nasıl bir yol katedildi?

Eskiden bugüne kıyasla oldukça kısıtlı imkânlarla çalışıldı, kayıt cihazları yetersizdi ve merkezden sürekli destek gerekiyordu. 7 Mayıs 1967’de Karaz Kahramanlar vericisinin devreye girmesiyle yayın ağıımız genişledi. Bugün ise sadece karasal yayınlı kalmıyor; uydu ve internet üzerinden tüm dünyaya ulaşıyoruz. Bölge radyosu olarak 11 ilimizden sorumluyuz. Kamu yayıncısı olma sorumluluğuyla eğitimden kültüre, sanattan eğlenceye kadar her alanda, özellikle de doğru ve güzel Türkçe kullanımı konusunda titizlikle çalışıyoruz.

Bu kez geleceğe dair soralım, koridorlarda türkü söyleyen küçük çocuklarla karşılaşılıyor. Erzurum Radyosu bu büyük mirası geleceğe nasıl taşıyor?

Genel Müdürümüzün de vurguladığı gibi mottomuz: “TRT hem bellektir hem gelecek.” Belleğimiz çok güçlü, ancak asıl sorumluluğumuz bu mirası bozmadan geleceğe aktarmaktır. Bu yükü omuzlarımızda hissediyoruz. Bunun en somut örneği çocuk ve gençlik korolarımızdır. Sanılan aksine, bugünün çocukları ve gençleri türkülerimize inanılmaz bir rağbet gösteriyor. Gönülden bağlanan, her hafta aşkla provaya gelen bir kitlemiz var. Türk müziğini bu pırl pırl dimağlara emanet ediyoruz. Onlar, bu kültürü bozmadan yarınlara taşıyacak olan teminatımızdır.



Feyza Yılmaz ve radyo ekibi



TRT Erzurum Müdürü Ayça Alemdar

TRT Erzurum Müdürü Ayça Alemdar ile bu büyük ve köklü kurumun temel hedeflerini konuştuk. Yayıncılığın geçirdiği dijital dönüşümün radyo yayıncılığını nasıl etkileyeceği sorusunun yanıtını birlikte aradık.

65’inci yılınızı kutlarken, TRT Erzurum Radyosu için belirlediğiniz en temel hedef ve en büyük hayaliniz nedir?

“Kış çarşılarına kar yağıyor / hani bize yükseklerden seslenip duran hüma?” diyor şair Ali Ayçıl bir şiirinde... Yükseklerden seslenip duran “hüma”yı bulamamak bile, nerede söylense Erzurum’u aklı getiren bu güzel uzun havayı okuyanlar, bir musiki eşliğinde yüreğe indirenler tam 65 yıldır yayında... Onu ve “millî şuurumuzun yansımaları” olan nice güzel türküler, şarkıları ve kültürümüze dair nice destanı, masalı, hikâyeyi, bilgiyi yıllardır “sihirli kutudan” bölgeye ulaştırmaya devam ediyorlar. Sanatçıları ve radyoyu yalnız bırakmayan çok değerli konuklarıyla; gönle, yüreğe, akla, zihne ve kulağa seslenmeyi sürdürüyor TRT Erzurum Radyosu... Dile kolay; tam 65 yıldır yayın yapmaya, sevenleriyle kesintisiz buluşmaya devam ediyor bu ses ve etmeye de devam edecek... Vatana, millete sahip çıkan, kültürel değerlerini bilen ve ona göre davranan; bilgiye, sevgiye ve insana değer veren bireylerin yetişmesi için bütün bu çaba... Çünkü ülkemizde 1927 yılında ilk radyo yayını yapılırken hedef, yalnızca o gün değil; bugün ve hatta yarındı. Türk milletine radyodan seslenilecek, millî birlik ve bütünlük için atılacak adımlar daha hızlı ve kolay karşılık bulacaktı... TRT Erzurum Radyosu’nun, 65 yıl önce, 15 Aralık 1960 tarihinde saat 12.30’da Cumhurbaşkanı Cemal Gürsel’in açılış konuşmasıyla resmen yayın hayatına geçmesi, yöre açısından gerçekten önemli bir olaydı... Yıllar içinde yöre halkı radyosuyla bütünleşmiş, onu hayatının önemli bir parçası olarak görmeye başlamıştı... Bugün

TRT Erzurum Radyosu; FM frekansı, uydu ve internet üzerinden yayın yapmaktadır. Tarihi birikimi, deneyimli yayıncı kadrosu ve özgün programlarıyla; güncel, canlı ve dinamik bir yayıncılık anlayışı içinde Doğu Anadolu’nun nabzını tutmaktadır. Radyomuzun bugünkü konumunda, gece gündüz demeden çalışanların gayreti, geçmiştekilerle aynı özveriyi taşımaktadır. Bütün çabalar, daha iyi bir yayın içindir. Ulu Önderimiz Mustafa Kemal Atatürk’ün açtığı yolda ve Cumhuriyetimizin temel ilkeleri doğrultusunda bu uğraşın bundan sonraki yıllarda da sürmesini diliyor; TRT Erzurum Radyosu’nun 65. yaşını kutluyor, dinleyicisiyle ve çalışanlarıyla birlikte daha nice yıllara diyorum.

Böylesine büyük ve köklü bir geleneğe sahip kurumda idareci olmak size nasıl sorumluluklar yükliyor?

Kuruluşundan bu yana geçen 65 yılda TRT Erzurum Radyosu’nu kimileri ılıltılı ve sıcak mekânlardan dinledi, kimileri ise yalnızlığın çilesi içinde... Bugüne kadar niceleri geldi, radyo mikrofonlarından güne, geceye, geçmişe ve geleceğe dair sözler söyledi... Ve niceleri bu seslenişlere candan, yüreктen ve inanarak karşılık verdi... Sevgilerini mektupla, telefonla ve başka yollarla ilettiler... Kimi bir dağ başını, kimi bir köyü, kimi bir kasabayı, kimi ise şehri mesken tutmuştu... O küçücük kutudan yükselen canlı, diri ve samimi ses; onlara bir arkadaş, bir dost, bir yoldaş gibi ulaştı... Dağ başları kadar yalnız olanların hüznünü, mikrofonlardan yükselen türküler, şarkılar ve sözler böldü; onları bir anlığına da olsa sıkıntılarından uzaklaştırdı... Belki bir çobandı bu; ömrü otlaklarda, yaylalarda geçen ve gittiği her yere radyosunu da götüren... Belki yaşlı biriydi; artık arayanı soranı kalmamış, hatırlanacağını ummayan... Belki de sesini duyurmakta zorlanan bir engelli vatandaşımızdı; kendi gibi engelli ağabeyleri ve ablaları aracılığıyla haklarını öğrenen... Ya da tüm bunların dışında, hayatı oldukça rahat biriydi; sevincine, neşesine ve coşkusuna eşlik edecek bir ses arayan... Ve daha niceleri... Bütün bu insanlarla tam 65 yıldır buluşan TRT Erzurum Radyosu’nun bağlı olduğu TRT Erzurum Bölge Müdürlüğünde idareci olmak, büyük bir keyif olduğu kadar büyük bir sorumluluk da yüklüyor insana... Her gün değişen gündemi takip ederken, yayıncılık açısından yeni içeriklerin peşinde koşan ve öz sözünü insan olan bu büyük yapının parçası olduğunu idrak eden çalışma arkadaşlarına yol açmak, sorunlarına çözüm üretmek ciddi bir mesuliyet... “Yayıncının mesaisi yoktur” sözünden hareketle buna uygun bir hayat tarzı oluşturmak, yayıncılarla birlikte onları yönetenlerin de görevidir. Mesai bittiğinde kapıyı çekip çıkamazsınız; sorumluluğunuz

varsa tamamlamadan gidemezsiniz. Sözün özü; işinizi sevdiğiniz sürece tüm zorluklar ve sorumluluklar yük olmaktan çıkar, kişiliğinizle bütünleşir ve doğallaşır.

Yayıncılık büyük bir dijital dönüşümün eşliğinde. Sizce önümüzdeki 65 yılda radyo bir nostalji mi olacak, yoksa birikimiyle geleceğe mi taşınacak?

Birikimden yararlanmadan hiçbir işte başarılı olunamaz; ancak yalnızca birikime yaslanmak da yeterli değildir. Geleceğe dönük tasavvurlarımızın ve hedeflerimizin olması gerekir. Teknolojinin ve özellikle iletişimin baş döndürücü bir hızla geliştiği çağımızda, radyonun nerede durması gerektiği; daha çok dinleyiciye ulaşmak için teknolojiden nasıl ve hangi hızda yararlanacağı soruları bir an önce cevaplanmalıdır. Değişime ayak uyduramayanların, çoğulcu ve rekabetçi sistem içinde ayakta kalamayacağı açıktır. Radyo yayıncılığı da profesyonellik gerektirir. Bir asrı profesyonelle geride bırakmayı başaran bu alan, çağın gereklerine uygun biçimde; internet ve uydu üzerinden yayın, yaygın verici ağı ve dijital yayın teknolojileriyle desteklenirse -ki TRT Genel Müdürümüz Prof. Dr. Sayın Mehmet Zahid Sobacı ve yönetim kadrosu bu çalışmaları hızlı bir şekilde yürütmektedir- “ses dünyamıza yeni bir boyut kazandıran” bu eski dost, gelecekte de canlılığını koruyarak kitleleri etkilemeye devam edecektir.

Bu radyodan, adı tarihe altın harflerle yazılan pek çok isim yetişti. Türk müziğine yeni Âşık Sümmaniler kazandırmak için neler yapıyorsunuz?

Âşık Sümmani ve onun gibi ender yaratılmış insanlar, yaşadıkları çağın sıkıntılı ve hüznünlü atmosferinin çocuklarıdır. Kendi kendini yetiştirmiş, ortaya koydukları eserlerle evrenselliğe ulaşmışlardır. Erzurumlu Emrah, Sümmani ve Reyhani gibi halk edebiyatımızın büyük ustaları, her dönemde ses vermeye devam edecektir. TRT Erzurum Radyosu olarak bize düşen görev; onları eserleriyle yaşatmak ve söylediklerini radyo mikrofonları aracılığıyla halka ulaştırmaktır. Bunun yanında Türk Halk Müziği gençlik ve çocuk korolarımız, konserlerimiz, stüdyo etkinliklerimiz ve alanında uzman konuklarımızla bu hizmeti sürdürmeye çalışıyoruz.

65 yıl sonrasına bir mesaj gönderecek olsanız bu ne olurdu?

Dünya baki, hayat fani... Hepimiz gelip geçiciyiz. Kurumların değişip dönüşerek ayakta kalması, vatanımızın birliğine ve bütünlüğüne bağlıdır. 65 yıl uzun bir süre ve çağın getirdikleri baş döndürücü bir hızla değişiyor. Büyük teyplerden, makara bantlardan bugün bilgisayar ve Codec’lerin kullanıldığı bir zamana geldik; daha da değişeceği açık. Son söz olarak şunu söyleyebilirim: “Sözün büyüğü hep sürsün, hiç kesilmesin.”



Son büyük zafer

Birinci Dünya Savaşı sırasında Osmanlı İmparatorluğu'nun kazandığı en büyük zaferlerinden birini anlatan “Kut'ül Amare - Masaldan Gerçeğe” belgeseli festivallerden ödülle dönüyor.

Yıl 1914. Dünya büyük bir savaşın eşiğinde. Milliyetçilik, sömürge rekabeti, silahlanma yarışı içinde herkes pastadan büyük payı kapma derdinde.

Avusturya - Macaristan veliahdının öldürülmesiyle 1. Dünya Savaşı'nın fitili ateşlenir. Savaş hızla üç kıtaya yayılır. İngiltere, Fransa ve Rusya'nın yer aldığı İtilaf Devletleri'nin karşısında Almanya, Avusturya - Macaristan ve Osmanlı İmparatorluğu'nun yer aldığı İttifak Devletleri karşı karşıya gelir. Dört yıl süren, altı yüzyıllık bir devlet de dâhil olmak üzere dört büyük imparatorluğun sonunu getiren savaş, Osmanlı Devleti'nin son ve büyük

savaşıydı. Avrupa ovalarından Kafkasya dağlarına, Sina çölünden Basra Körfezi'ne kadar uzanan çok geniş bir coğrafyada, dokuz ayrı cephede savaş veren Osmanlı İmparatorluğu'nun kazandığı son büyük zafer Irak cephesinde yaşandı: Kut'ül Amare.

Birinci Dünya Savaşı sırasında birçok cephede mücadele eden Osmanlı'nın en büyük zaferlerinden biri olan Kut'ül Amare, titiz ve özenli bir çalışmayla beyaz perdeye aktarıldı. Irak cephesinde gerçekleşen, emperyalist güçlere karşı verilen bu mücadele yıllar sonra tüm detaylarıyla kayıt altına alındı. Senaryo yazarlığını ve yönetmenliğini Koray Demir'in yaptığı film, Doludizgin Creative Films ve TRT

ortak yapımı bir prodüksiyon. Belgeselin yapımcılığını Aynel Hayat Demir, Yasemin Demir ve Koray Demir üstlendi. Filmin görüntü yönetmenliğini Gökhan Tiryaki, kurgu yönetmenliğini Eray Demir, aksiyon koreografisini ise Raiim Muradov - Nomad yaptı. Müziklerini Yücel Arzen'in bestelediği yapımda hikâyeyi Halil Ergün seslendiriyor. Yapım; 3 yılda, 7 ülkede gerçekleştirilen çekimler ve teknolojinin son imkânları kullanarak yapılan canlandırmalarla hayata geçirildi. Aynı zamanda bir tarihçi de olan yönetmenin Kut'ül Amare'de yaşananları tüm yönleriyle işlediği belgesel, yarıştığı festivallerden ödüllerle dönüyor. “Kut'ül Amare - Masaldan Gerçeğe”, 14 ülkede En İyi Belgesel ve En İyi Belgesel

Senaristliğini ve yönetmenliğini Koray Demir'in yaptığı TRT ortak yapımı belgesel, 3 yılda tamamlandı. Yapım, yedi ülkede gerçekleştirilen çekimler ve teknolojinin son imkânları kullanarak yapılan canlandırmalarla hayata geçirildi.

Yönetmeni ödüllerini kazanırken pek çok saygın festivalde de yarışma bölümüne seçildi.

Yüksek teknoloji

Uzun yıllara dayanan araştırmalar sonucu hayata geçirilen belgeselin çekimleri; Türkiye, Irak, Ürdün, Mısır, Suudi Arabistan, Birleşik Arap Emirlikleri ve Amerika'da gerçekleştirildi. Türk, İngiliz ve Arap tarihçiler, gazeteciler ve dönemin aşiret liderlerinin günümüzde yaşayan akrabalarıyla binlerce dakikalık görüşmeler yapıldı. Olayların gerçekleştiği savaş meydanlarının çekimleri Irak'ta tamamlandı. Canlandırma sekansları için farklı ülkelerden 40'ın üzerinde aktörle yapılan çekimlerde yüksek teknoloji kamera çözümleri ile gerçek bir savaş atmosferi oluşturuldu. Belgeselin savaş sahnelerinde ekibe katılan görüntü yönetmeni Gökhan Tiryaki, Bolt ultra slow-motion robotik kamera sistemi kullanarak gerçekleştirilen detaylı görselleştirmeye büyük katkı sağladı. Los Angeles stüdyolarında gerçekleştirilen Bullet - Time özel CGI sekansı ile savaş meydanı canlandırması tüm aktör performanslarının bilgisayar ortamına geçirilip yeniden dokulandırılmasıyla filme alındı. Binlerce dakikalık röportajlar, savaş meydanları ve önemli olayların gerçekleştiği saha çekimleri, harita animasyonları, drama sekansları, motion graphics temaları, CGI sekansları ve dramatik canlandırmaların tamamının birleştirilmesi için aylarca süren bir post prodüksiyon süreci sonucunda filmin görsel dünyası tamamlandı.

Yönetmen görüşü

Uzun süredir Orta Doğu ve Balkanlar'la ilgili saha çalışmaları yürüten, film ve belgesel projelerini de bu bölgeler üzerine yapmayı tercih eden Demir; merak ettiği,



Filmin görsel dünyası yüksek teknoloji ürünü

araştırmaya çalıştığı ve mevcut bilgilerde problemli bulduğu her konu ve bölgeyi yerinde ziyaret ediyor. Bunun; ona, var olan durumla ilgili gerçekliği yerinde test etme imkânı sağladığını belirten yönetmen için Kut'ül Amare belgeseli de benzer süreçlerden geçmiş; Kut'ül Amare'de bir masalın değil, gerçeğe daha yakın bir

hikâyenin peşine düşmüş. Filmin hem senaristi hem de yönetmeni olan Koray Demir'in yapımla ilgili görüşleri şöyle: “Bu film sizi, bir imparatorluğun, medeniyetin yıkılış öyküsündeki bir ana, bambaşka bir perspektiften bakmaya çağırıyor. Bu perspektif de cevaplardan ziyade soruları önemseyen bir bakış



Townshend, Halil Paşa'ya teslim oluyor



Belgeselin senaristliğini ve yönetmenliğini üstlenen Koray Demir, İstanbul'da yapılan galada

“Kut’ül Amare - Masaldan Gerçeğe” belgeseli, 14 ülkede, En İyi Belgesel ve En İyi Belgesel Yönetmeni ödüllerini kazanırken pek çok saygın festivalde de yarışma bölümüne seçildi.

açısıyla hazırlandı. Gerçeği arayan ve bu uğurda ter döken hiç kimseye saygıda kusur etmeden, bir çaba da benden olsun istiyorum. Umarım gerçekte olanla, ‘olmuş olması istenen’ anlatılar arasındaki ince farka bir nebze olsun ışık tutabilirim.”

Müzikte onun adı var

Belgeselin müziklerini yapan Yücel Arzen, onlarca film ve dizi müziğinin yanı sıra ünlü sanatçıların bestelerini de yapan müzisyen ve piyanist. Nida Tüfekçi ve Yücel Paşmakçı ile Türk Halk Müziği; Erol Sayan, Selahaddin İçli ve Nurten Erberk ile Türk Musikisi; Fayruz Tüzün ve Jirayır Arslanyan ile armoni-kontrpuan; Faris Akarsu ve Can Çoker ile piyano çalışan, müzikle iç içe bir isim. 150’ye yakın şarkı formundaki bestesi; Cem Karaca, Sertab Erener, Kıracı, Haluk Levent, Ahmet Özhan, Bülent Ersoy, Funda Arar, Mahsun Kırmızıgül, Ali Şan gibi isimler tarafından yorumlanan müzisyenin “Ayasofya” ve “İki Alyans” şarkısı isminin daha büyük kitlelerce tanınmasını sağladı. “Kimseler Bilmez”, “Erzurum”, “Mehmet Akif”, “Bir On Şarkı” gibi albümleri de bulunan isim, dillerden düşmeyen “Ah Le Yar” şarkısının söz ve müziğine de imza atmış. Başta ünlü yönetmen Atif Yılmaz’ın “Güllü” adlı oyunundan hareketle Sadri Alışık Tiyatrosu tarafından sahnelenen müzikal olmak üzere birçok tiyatro oyunu ve çocuk oyununun müziklerini yazan Arzen’in eserleri Fatih Akın’ın “Duvara Karşı”, “İstanbul Hatırası” ve Ömer Vargı’nın “İnşaat” adlı filmlerinde seslendirildi.

Gala heyecanı

“Kut’ül Amare: Masaldan Gerçeğe” belgeselinin galası önce İstanbul’da, Atlas 1948 Sineması’nda daha sonra Ankara’da yapıldı. Ankara’daki özel gösterim HAVELSAN Teknoloji Kampüsü’nde düzenlendi. Belgeselin yapım süreci, Kut’ül Amare Muharebesi’nin tarihsel



Filmin müzikleri Yücel Arzen imzalı

bağlamı ve belgeselin uluslararası festival yolculuğunun katılımcılarla paylaşıldığı gün özel olarak seçildi. Gösterimin 25 Kasım’a denk getirilmesinin bilinçli bir tercih olduğunu belirten yönetmen Demir; “Bugün Selman-ı Pak günü. Tam bugün İngilizleri tarihinde ilk defa büyük bir yenilgiye uğrattılar ve ondan sonra kaçan İngiliz ordusu Kut Kalesi’ne sığındı ve orasının muhasarasıyla beraber Kut Zaferi elde edildi.” sözleriyle belgeseli, tarihle örtüşen bir günde Ankaralı izleyicilerle buluşturmanın kendileri için ayrıca anlam taşıdığını vurguladı. Galaya katılan TRT Sinema Müdürü Faruk Güven de; Türk sineması ile belgeselini dünyaya anlatacaklarını ve temsil etmeyi sürdüreceklerini dile getirerek belgeselin taşıdığı tarihsel hafızaya dikkati çekti:



Ankara’daki gala HAVELSAN’da gerçekleşti

“Bugün Birinci Dünya Savaşı’na ışık tutan, aslında büyük bir zaferi anlatan bir hikâyeyle karşınızdayız. Dünyada 20’nin üzerinde festivalde ödül aldı.” dedi. Yapımcı Aynel Hayat Demir ise dünya prömiyerinden birçok ödülle Ankara’ya dönmenin gururunu yaşadığını söyleyerek, Ankara’daki gösterimin kendileri için ayrı bir anlam taşıdığını vurguladı.

Festivallerden ödülle dönüyor

“Kut’ül Amare - Masaldan Gerçeğe” belgeseli, yurt dışındaki festivallerden 3 ödül kazandı. “Floransa Film Awards”tan “En İyi Belgesel Film” ödülü ile dönerken, “New York Movie Awards” ve “Hollywood Gold Awards” festivallerinde ise “Gümüş Ödül: En İyi Belgesel Film” ödülünün sahibi oldu.



Kut’ül Amare, İngilizler için büyük yıkım getiren bir yenilgi oldu

2024’ün Temmuz’undan beri dünya festivallerini gezen ve gittiği her ülkede büyük bir ilgiyle karşılanan yapımın uluslararası gösterim programı devam

ediyor. 28 Kasım’da Londra prömiyerini yapan belgesel daha sonra Moskova, Abu Dabi, Doha ve Bağdat’ta izleyicilerle buluşacak. “Kut-ül Amare - Masaldan

Gerçeğe” I. Dünya Savaşı’nın anlatılmamış hikâyesi belgeseli, festival yolculuğu bittikten sonra TRT ekranlarında da izleyicilerle buluşacak.

Halil (Kut) Paşa’nın, Kut’ül-Amare zaferinden sonra 6. Ordu’ya yayınladığı mesaj:

Arslanlar! Bütün Osmanlılara şeref ve şan, İngilizlere kara meydan olan şu kırgın toprağın güneşli semasında şehitlerimiz ruhları sevinçle gülerek uçarken, ben de hepinizin pak alınlarından öperek cümlemenizi tebrik ediyorum. Ordum gerek Kut karşısında ve gerekse Kut’u kurtarmaya gelen ordular karşısında 350 subay ve 10 bin erini şehit vermiştir. Fakat buna karşılık bugün Kut’ta 13 general, 481 subay ve 13 bin 300 er teslim alıyorum. Bu teslim aldığımız orduyu kurtarmaya gelen İngiliz kuvvetleri de 30 bin zayıat vererek geri dönmüşlerdir. Şu iki farka bakılınca, cihani hayretlere düşürecektir kadar büyük bir fark görülür. Tarih bu olayı yazmak için kelime bulmakta müşkülata uğrayacaktır. İşte Osmanlı sebatının İngiliz inadını kırdığı birinci zaferi Çanakkale’de, ikinci zaferi burada görüyoruz.



Kut’ül Amare kahramanlarından 6’ncı Ordu Komutanı Halil Paşa (oturan) ve emrindeki subaylar



Siber köleliğin gizli dünyası

Türlü vaatlerle başlayan sanal sohbetler, ormanların derinliklerinde kurulan işkence merkezleri ve milyar dolarlık küresel bir suç ağı... TRT World'ün ödüllü belgesel serisi "Off The Grid", Myanmar'daki iç savaşın gölgesinde büyüyen "siber kölelik" endüstrisini ifşa ediyor.

Birtakım grupların para uğruna gerçekleştirdiği akıl almaz ve insanlık dışı faaliyetler sınır tanımıyor. Dünyanın bazı bölgelerinde kurulan "siber dolandırıcılık merkezleri", giderek derinleşen insan ticareti ve zorla çalıştırma krizinin odağında yer alıyor. Çeşitli ülkelerden iş vaadiyle bölgeye çekilen ve pasaportlarına el konulan çok sayıda kişi, özellikle Myanmar, Kamboçya ve Laos'ta kurulan bu merkezlerde çevrim içi dolandırıcılık faaliyetlerinde çalışmaya zorlanıyor. Sahte internet siteleri, yatırım platformları ve sosyal medya hesapları üzerinden dolandırıcılık yapmaya mecbur bırakılan bu kişiler, çoğu zaman ağır baskıların yanı sıra çeşitli işkencelere de maruz kalıyor. İnsan hakları örgütlerinin son raporlarına göre sadece Myanmar, Laos ve Kamboçya genelinde 300 bini aşkın kişinin bu merkezlerde zorla

çalıştırıldığı tahmin ediliyor. Bu kişilerin yaklaşık 120 bininin Myanmar'da, 100 binden fazlasının Kamboçya'da olduğu düşünülüyor. ABD Hazine Bakanlığının verilerine göre, bu merkezlerin 2024 yılında küresel ölçekte yol açtığı finansal kayıp 10 milyar doları aşıyor. İnsan ticareti ile organize siber suçun iç içe geçmesiyle giderek daha profesyonel hâle gelen bu ağlar, yıllık milyarlarca dolarlık kara para trafiğini kontrol ediyor. Anadolu Ajansı'nın paylaştığı bu bilgilerin derinlerine inildikçe ise ortaya çıkan tablo inanılmaz. İşte bu bilgilere paralel olarak önemli bir yayıncılık başarısı ile TRT World, ödüllü belgesel serisi "Off The Grid"i'nin bir bölümünde, Myanmar'daki iç savaşın gölgesinde büyüyen "Siber Kölelik" endüstrisini ifşa ediyor. "Off The Grid" serisinin "Myanmar Scam Factory - Myanmar Dolandırıcılık Fabrikası" isimli bu çarpıcı bölümü, izleyiciyi Tokyo'nun

modern sokaklarından Myanmar'ın tehlikeli ormanlarına, Pakistan'daki endişeli ailelerden Hollanda'da sığınma hakkı elde etmeye çalışan itirafçılara uzanan küresel bir yolculuğa çıkarıyor.

Suç ve drama tutulan ayna

"Myanmar Scam Factory - Myanmar Dolandırıcılık Fabrikası", sadece bir suç ağını ifşa etmekle kalmıyor; hem dolandırılanların hem de zorla dolandırıcılık yaptırılanların aslında aynı madalyonun iki yüzü olduğunu, bu karanlık sistemin her iki tarafı da nasıl yok ettiğini vurguluyor. TRT Genel Müdürü Prof. Dr. Mehmet Zahid Sobacı'nın sosyal medya hesabından "Küresel güvenliği tehdit eden milyarlarca dolarlık dijital suç ekonomisi ve ardındaki insanlık dramına tutulan güçlü bir ayna..." sözleriyle paylaştığı, uluslararası sahte yatırım ve fidye tuzaklarının arka planını gizli görüntülerle ifşa eden "Myanmar

TRT World ekipleri, Asya'nın en karanlık köşelerine girerek, Tayland - Myanmar sınırında yaşanan insanlık dramını ve küresel dolandırıcılık şebekesini "Myanmar Scam Factory - Myanmar Dolandırıcılık Fabrikası" belgeseliyle gözler önüne seriyor.

Scam Factory - Myanmar Dolandırıcılık Fabrikası" 10 Aralık'ta TRT World ekranında yayınlandı.

Güvenin hedef, yalanların silah olduğu bir savaş

TRT World ekipleri, Asya'nın en karanlık köşelerine girerek, Tayland - Myanmar sınırında yaşanan insanlık dramını ve küresel dolandırıcılık şebekesini "Myanmar Scam Factory - Myanmar Dolandırıcılık Fabrikası" belgeseliyle gözler önüne seriyor. Belgesel, güvenin suistimal edildiği, yalanların silaha dönüştüğü ve duvarların ardında korkunun hüküm sürdüğü gizli bir dünyayı aydınlatıyor.



Kurbanlar, "Domuz Kasabı" yöntemiyle tuzağa çekiliyor

"Domuz Kasabı" (Pig Butchering) tuzağı

Belgesel, "Domuz Kasabı" (Pig Butchering) olarak bilinen acımasız bir dolandırıcılık yöntemini mercek altına alıyor. Bu sistemde kurbanlar, önce yatırım vaadi, sahte arkadaşlıklar veya romantik ilişkilerle "besleniyor", güvenleri kazanılıyor ve ardından tüm mal varlıkları ellerinden alınıyor. Belgeselin ana karakterlerinden, Japonya'da yaşayan Fransız org

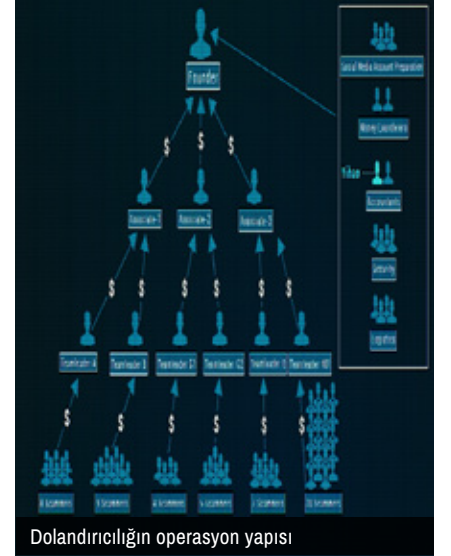
yapımcısı Matthieu Garnier'in hikâyesi, bu tuzağın ne kadar sofistike olduğunu kanıtlıyor. Kendisini Amerikan ordusunda çalışan dindar bir kadın olarak tanıtan bir dolandırıcı tarafından aylarca manipüle edilen Garnier, yaklaşık 500 bin avro kaybederek intiharın eşiğine sürükleniyor.

Hem kurban hem fail: Zorla çalıştırılan siber köleler

Ancak bu suç ağının tek kurbanı parası çalınanlar değil. Belgesel, ekranın diğer ucundaki "dolandırıcıların" aslında insan kaçakçılarının eline düşmüş modern köleler olduğunu ortaya çıkarıyor. Pakistan'dan Tayland'a veri giriş işi vaadiyle giden ancak kendisini Myanmar'daki bir kampta bulan Shehroz'un anlattıkları kan dondurucu. Pasaportlarına el konulan insanlar, 15 - 16 yaşındaki silahlı çocuklar tarafından sürekli gözetleniyor ve "kotalarını" dolduramayanlar elektrik şoku veya çeşitli işkencelere maruz bırakılıyor. Bir diğer önemli tanık Yihao Lu ise bir "köstebek" olarak kartelin iç işleyişini belgeliyor. Muhasebe kayıtlarını tutması için zorlanan Yihao, tuttuğu Excel tablolarıyla bu suç örgütünün nasıl kurumsal bir şirket gibi yönetildiğini, rüşvet ve güvenlik gibi harcamalarını tek tek ifşa ediyor. TRT World ekibi Çince yazılmış bu dokümanları tek tek analiz ederek kartellerin bu sistemden ne kadar kazanabildiğini gözler önüne seriyor. Elde edilen muhasebe dökümlerine göre sadece 5 ayda 2.5 milyon dolardan fazla kazandıkları ortaya çıkartılıyor.

İç savaşın sebep olduğu suç cenneti

Belgesel, bu suç fabrikalarının nasıl var olabildiğini jeopolitik bir perspektifle de



Dolandırıcılığın operasyon yapısı

ele alıyor. 2021 darbesinden sonra iç savaşa sürüklenen Myanmar'da, cunta yönetimi ve sınır muhafızları (BGF) ile iş birliği yapan suç örgütleri, Myawaddy gibi sınır bölgelerini kanunsuz birer suç üssüne çevirmiş durumda. Birleşmiş Milletler (BM) verilerine göre, Doğu ve Güneydoğu Asya'da bu dolandırıcılık endüstrisi yılda 40 milyar dolarlık bir kayba neden oluyor.



Suçta işkenceyle itiliyorlar

TRT World - Off The Grid Myanmar Scam Factory: The Hidden World of Cyber Slavery

Yönetici Yapımcı: Mouhssine Ennaimi

Yapımcı: Uğur Altın

Metin Yazarları: Mouhssine Ennaimi, Constantin Simon, Nicholas Toksvig

Kurgu: Aruna Popuri, Oğuz Atabaş

Grafik Tasarım: Emre Güler, Mahmut Sami Çavuş, Emrullah Ekin, Selim Durak



Fotoğraflar: Bekir Aksel

Görüntünün görünmez kahramanları

TRT'nin ekranlarda gördüğümüz büyüdü dünyasının arkasında, görünmeyen ama etkisi hissedilen bir ekip var. Dekor tasarımından ışık düzenine, efektlerden grafik ve animasyona kadar her detay, izleyicinin karşısına kusursuz bir estetikle çıkıyor. Bu yaratıcı sürecin merkezinde TRT İç Yapımlar Dairesi Başkanlığı Artistik Hizmetler Müdürlüğü ekibi yer alıyor. Yayıncılığı sanatla harmanlayan bu ekip, her projeyi bir sanat eseri titizliğiyle hayata geçiriyor.

Bundan binlerce yıl öncesinde mağara duvarlarına yapılan resimler, yapanların amacını bilmek de bizler için birer sanat eseri... Hayal gücümüzü biraz zorlayıp, teşbihte hata olmaz sözüne de sığınırsak, belki o gün mağarada yakılan ateşin oluşturduğu ışık oyunları duvardaki av sahnesini filme dönüştürmüştü. Demek ki her şey önce görmekle başladı. Yani ilk insanlar önce etraflarında olup biteni gördüler ve sonra bunu bir yere

elleriyle resmettiler. O resimlerden binlerce yıl sonra ise gerçekten de görüntülerin hareket etmeye başladığı bir icat gerçekleşti: Televizyon. (Öncesinde elbette sinema vardı ancak televizyon, süreci evimize taşıması, haberdan magazine pek çok program paylaşması ve anlık olmasıyla sinemadan ayrıştıyordu.)

Uzak görüş

Televizyon kelimesinin kökenine baktığımızda Eski Yunanca "têlos"

(uzak) ve Latince "Visio" (görme, görüş) sözcüklerinin birleşiminden türediğini anlarız. Oturduğumuz yerden çok uzaklarda oluşan görüntüler artık "anlık" olarak karşımızdaydı. İnanması zordu. Ama inandık. Görsel dili kullanan resim, tiyatro, sinema gibi sanatların izleyiciyi etkileme, yönlendirme, kurgusal bir gerçekliğe ikna etme, inandırma eylemlerini birkaç adım öteye taşıyan televizyon artık evlerimizin duvarındaki yeni "mağara resimlerini" her an yeniliyordu. Ve televizyon icat olduğu ilk

20. yüzyılın ortalarında televizyonun icadı, görsel anlatımı evlerimizin içine taşıdı. Görüntü artık elektrik sinyalleri aracılığıyla, küçük bir ekrandan milyonlara ulaştırılıyordu. Bu yeni pencere, prodüksiyon birimlerinin önemini arttırdı ve bu önem o günden bu yana hiç azalmadı.

günden bu yana, sadece görüntü ile değil, sesle, ışıkla, dekorla ve daha karmaşık bazı tekniklerle izleyicinin dikkatini yönetmeye ve onu anlatılan hikâyeye inandırmaya çalışıyordu. Sanırız aradan geçen yıllarda durum değişmedi.

Ekranın sihirbazları

Bu tarihi ve sanatsal çerçevenin ardından sizlerle asıl paylaşmak istediğimiz konuya gelelim. Televizyonu bir sihir, izleyiciyi büyülenen olarak en metaforik hâliyle tanımlarsak, sizlerle "sihirbazları" tanıştırmak istiyoruz. Evet, senaristten yönetmene, set görevlisinden kameramana televizyon dünyasına hizmet eden herkes bu sihrî oluşturan sihirbazlar. TRT İç Yapımlar Dairesi Başkanlığı Artistik Hizmetler Müdürlüğüne gerçekleştirilen çalışmalar da işte tam bu metaforla açıklanabilecek türden. Çünkü onların dokundurduğu sihirli değnek, hepimizin ekran karşısında büyülenmesine ve aynı hikâyenin etrafında toplamamıza yol açıyor. Şimdi gelin dilerseniz bir çiçek

dürbününden bakarken karşımıza çıkan görüntü gibi, birbirini tamamlayan bu birimlere daha yakından bakarken aynı zamanda Artistik Hizmetler Müdürlüğü'nün de kuş bakışı bir fotoğrafını çekelim. Ancak şunu da ekleyelim. Bu yazıda bahsedeceğimiz ekip Ankara'da TRT Genel Müdürlüğü Yerleşkesi'ni merkezine alarak görev yapıyor. Ancak TRT öylesine büyük bir yayın kuruluşu ki, İstanbul Yerleşkesi'nde de Artistik Hizmetler Müdürlüğü yer alıyor; Cüneyt Yağan ve ekibi benzer görevleri, aynı titizlikle yürütüyorlar. Bir başka sayımızda kendilerini Dergimize konuk edeceğimizi umarak, Ankara için ilk sözü, deyim yerindeyse işin mutfağından gelen ve bir süredir birimin amirliğini yürüten Artistik Hizmetler Müdürü Elvan Kahraman'a bırakalım.

Kuş bakışı

Elvan Kahraman, her projede alanındaki yetkin ekiplerle kamu yayıncılığının dünya çapındaki markası TRT'nin farkını ortaya koymaya çalıştıklarını dile getirerek söze başlıyor. Yayıncılığı sanatla buluşturmanın kendileri için bir vizyon olduğunu dile getiriyor ve yedi farklı servisle profesyonel yayıncılığın her aşamasına dokunduklarını anlatıyor. İlerleyen satırlarda tüm bu servisleri kendilerinden dinleyeceğiz ama öncesinde Artistik Hizmetler Müdürü Elvan Kahraman ile daha genel bir bakışı sürdürüyor ve bu servisleri ilk ondan dinliyoruz: "Dekor ile başlayalım. Dekor, bizim için sadece fiziksel bir mekân değil; izleyiciye güçlü bir görsel deneyim sunan bir atmosfer. Tasarım, üretim ve kurulum süreçlerini titizlikle yürütüyoruz. Aksesuarlar mekânın doğal ve dolu

görünmesini sağlıyor, atmosferi tamamlıyor. Hikâyeyi destekleyen kostüm ve makyaj da bu sürecin vazgeçilmez parçaları. Fantastik karakterler, yaşlandırma gibi özel efekt makyajları yine ekibimizin uzmanlık alanında."

Işığın efendileri

Bir televizyon programının kimliğini, atmosferini ve inandırıcılığını inşa eden, âdeta yapımın ruhunu oluşturan unsurlar elbette dekorla sınırlı değil. Sahne ve set tasarımında projenin temasına uygun görsel ve fiziksel efektleri hayata geçiren Efekt Servisi de bir başka uzmanlığı yürütüyor. Sis, duman, yapay kar, yağmur, patlayan nesneler... Bunlar atmosferi güçlendiren detaylardan sadece birkaçı olarak karşımıza çıkıyor. Bu birimin ardından yapımın bir başka olmazsa olmazını yürüten bir servise geçiyor ve yine Kahraman'ın sözlerine kulak veriyoruz: "Farklı türdeki programların teknik, estetik ve psikolojik amaçlara göre aydınlatılması, ışığın planlaması, kurulumu ve canlı yayın süresince kontrolü tamamen Işık Servisimizin uzmanlığında. Bu alanda görev yapan arkadaşlarımıza bir anlamda ışığın efendileri dersek abartmış olmayız herhâlde."

Evet ışığın efendileri sayesinde, bir yapımda; duygu, zaman ve odak noktası belirlenir. Işık ve dekor olmazsa, programlar ruhsuz, düz, iki boyutlu ve karanlık birer kayıt olmaktan öteye gidemez; izleyiciyi içine çekme yeteneğini kaybeder ve ucuz, amatör bir görünüme bürünür.

Yedi birim, yedi gün, her saat

Kostüm, aksesuar ve makyaj karakterin statüsünü, dönemini, ruh hâlini ve



Ekranın görünmeyen tarafında pek çok profesyonel görev yapıyor

TRT'nin estetik imzasını atan Artistik Hizmetler ekibi; dekorun dilini, ışığın ruhunu ve kurgunun ritmini ustalıklı yönetiyor. İsimleri jeneriklerde kalsa da etkileri her karede hissedilen bu sessiz devler, Artistik Hizmetler Müdürü Elvan Kahraman'ın liderliğinde, yayıncılığı bir sanat eserine dönüştüren gerçek “kahramanlar”...

hatta mesleğini saniyesinde izleyiciye aktarır. Bir programda bu unsurlar göz ardı edilirse, oyuncular ve sunucular günlük kıyafetleriyle, sıradan bir ortamda görünür, bu da profesyonellikten uzak, ciddiyetsiz ve anlatılan dünyanın inandırıcılığını tamamen yitirmiş bir sonuç doğurur. İşte tam bu noktada TRT İç Yapımlar Dairesi Başkanlığı Artistik Hizmetler Müdürlüğü devreye giriyor ve profesyonellik sahneye çıkıyor. Sizler de hatırlarsınız, TRT 60. yıl yazı serimizde kostüm konusunu ayrıntılı ele almıştık. Yine aynı röportaj serisinde Butafor Servisi ile de röportajlar gerçekleştirmiştik. Bir yapımın vazgeçilmezleri bunlarla sınırlı değil elbette. Örneğin Grafik ve Animasyon Servisi... Elvan Kahraman bu birimi şu cümlelerle anlatıyor: “Grafik

ve animasyonlar özellikle programlarda soyut bilgiyi somutlaştırır, karmaşık verileri anlaşılır kılar ve gerçek hayatta çekilmesi imkânsız sahneleri yaratır. Onlar olmasaydı, televizyon yayınları sadece konuşan kafalardan ibaret kalır, bilgi akışı yavaşlardı.” Kahraman, tüm birimlerin haftanın yedi günü, günün her saati görev başında olduklarını anlatıyor ve ekliyor: “Bizim için her proje, bir sanat eseri yaratma fırsatı. İç Yapımlar Dairesi Başkanımız Osman Emre Şen, Başkan Yardımcımız Serhat Tağıl başta olmak üzere tüm İç Yapımlar yöneticileri ve çalışanlarına müteşekkirim.” TRT'nin 60 yıllık geçmişinde oluşturulan bu sanat eserlerini saymakla bitiremeyiz. Bizim aklımıza ilk gelen Eurovision Şarkı Yarışması, Cumhuriyet, Bir Başka Gece gibi televizyon klasikleri... Yakın geçmiş ise Kahraman örnekliyor: “TRT'nin büyük organizasyonlarında yer almak bizim için gurur verici. Özellikle TRT World Forum, TRT Uluslararası 23 Nisan Çocuk Şenliği ve TRT Müzik özel yayınları gibi projelerde dekor, ışık ve efekt tasarımlarımızla fark yaratık. Ayrıca grafik ve animasyon ekibimizin ürettiği içerikler, TRT dijital platformunda da yayınlanarak uluslararası standartlarda beğeni topladı.” Şimdi dilerseniz tüm bu birimlere, birim çalışanlarını temsilen o birimlerin şefleriyle daha yakından bakalım. Şu sıralar bütün birimler Kur'an-ı Kerim'i Güzel Okuma Yarışması programının 10. yılı için hazırlanan yeni dekorun çalışmalarını hummalı bir şekilde yürütüyor. Birim

şefleri, bu yoğun çalışmaları arasında bize vakit ayırarak tüm ekip arkadaşları adına birimlerini ve bu program için yapılan dekoru en özet hâliyle anlatırlar.

Başak Anteplioğlu Dekor Tasarım Şefi

Ekibimiz benimle birlikte yedi kişi. Dekorların tasarımı imalatı, stüdyoda kurulumunu birim olarak yapıyoruz. Yapımcı, yönetmenler bir programa karar verdiklerinde bizden talep ediyorlar. Ortaya çıkan tasarımın onay sürecinden sonra imalata geçiliyor. Bu aşamada temin ve tasarım noktasında dekoratörlerimiz işi yürütüyor ve kendi atölyemizde imalat başlıyor. Bu aşamada ahşap, demir atölyemiz, butaforumuz, boya atölyesi bunların tamamı işe dahil oluyor. Dekorların neredeyse hepsini biz kendi atölyemizde yapıyoruz. Kostüm aksesuar, makyaj şefliğimiz ve efekt şefliği de dekorla ilgili çalışmalarını yürütüyor. Eğer bir obje yoksa veya yapılamayacak gibiyse bunu satın alıyor ve sonra iş bitince depomuzda saklıyoruz. Dekor için gerekli olan ışıklı ve elektrikli aksamı efekt servisimiz hayata geçiriyor. Dekoratör bu işi ilk anından yayına kadar takip ediyor ve her aşamada o sorumlu oluyor. Birimimiz yıllar içinde hem yurt dışında hem de kurumumuzda eğitimler alarak gelişen teknoloji ve akımları takip ediyor. Yeni malzemeler, yeni eğilimler gerek fuarlarda gerekse dergilerden vs. sürekli takip ediliyor. Sıradanlıktan uzak, renkli bir ekibiz.

Televizyonun büyük bölümü görsellikten oluşuyor. Biz yönetmenin yaratmak istediği atmosferi görsel olarak oluşturuyoruz, renklerle, geometrik şekillerle, ışıkla... Bir şeyler üretirken, “Kamera gözüyle görmek” bizim en önemli cümlemizdir. Yaptığımız dekor ne kadar özel ve güzel olursa olsun ekran karşısında izleyicinin ne gördüğü çok önemli bizim için ve her bir kareyi düşünerek çalışıyoruz o yüzden. Kur'an-ı Kerim'i Güzel Okuma Yarışması programının dekoru için bu yıl farklı bir uygulama denemek istedik ve tüm dekoratörler aynı anda çalıştı. Çok güzel oldu ve sonuçlar inanılmazdı. Haziran gibi başladı bu süreç. Projeler hazırlandı, sunumlar yapıldı. Ardından uygulayacağımız projeye geçtik ve bir, bir buçuk ay gibi bir sürede dekoru tamamladık.

Her zamanki gibi arkadaşlarımızı ince ince işlediler dekorumuzu. Örneğin tezhipler için programa özel, grafik servisi tasarım yaptı, sonra makinemizde kesebilmek için şekiller yeniden oluşturuldu. Katmanlar ayrıca çalışıldı.

Gökhan Arslantürk Atölyeler ve Dekor Uygulama Servisi Şefi

Ankara, Diyarbakır, İzmir, İstanbul, Erzurum bütün Türkiye'deki stüdyolarımızda İç Yapımlar Dairesi Başkanlığına ait program dekorlarının imalatını biz Ankara'daki atölyelerimizde gerçekleştiriyoruz. Dekoratörden gelen çizimlere göre son uygulamaya kadar her aşamayı biz atölyelerimizde çözüyoruz.



Dekor atölyesinin isimsiz kahramanları dev platformlardan küçük detaylara kadar dekorları üretiyorlar

Ön hazırlıkları yapıp imalata başlıyoruz. CNC'den (dekora ait parçaların kesimini yapan makine) parçalar çıkıyor. Demirhane, dekorlarımızın demir parçalarını hazırlıyor. Marangoz arkadaşlarımız bütün ahşap işlerini hallediyorlar ve oradan parçalar boya bölümüne geçiyor. Boyalar da bittiğinde eğer dekorun üzerinde led aydınlatmalar olacaksa efekt servisince hazırlanan led montajı yapılıyor. Dekora ait tüm parçaları kamyonlarımıza yüklüyor ve dekor hangi stüdyoya kurulacaksa en son aşamada oraya nakliyesini yapıp kurulumunu gerçekleştiriyoruz. Ahşap, demir, boya, butaforluk işler varsa onları da ayarlıyoruz. “Butafor” kavramını da bilmeyenler için şöyle özetleyelim: Hikâyenin sessiz ama güçlü detayları butafor ustalarının ellerinde şekillenir.

Programın atmosferini zenginleştiren tarihî, kültürel ve fantastik objeler, bu birimde üretilerek “sahte” olanı ekranda gerçeğe dönüştürür. Kısaca tüm ekip arkadaşlarımla, dekora ait ne varsa hepsini burada ayarlıyor, hazırlıyor ve kurulumu geçiyoruz. Biz dekoru buradan yüklüyoruz ve stüdyodaki arkadaşlarımız karşılıyor. Dekoratörün tasarladığı şekilde stüdyoya uygulamasını gerçekleştiriyorlar. Şayet çekim şehir dışındaysa nakliye araçlarımıza yine yüklemesi buradan yapılıyor ve bizim arkadaşlarımızdan bir ekip de eşlik ediyor. Gittiği şehirdeki dekor uygulamada görev yapan arkadaşlarımızla birlikte stüdyoda kurulum gerçekleştiriliyor. Kurulum sonrası aksesuarcı arkadaşlarımız da gerekli aksesuarları uyguladıktan sonra çekime hazır hâle geliyor.



Kur'an-ı Kerim'i Güzel Okuma Yarışması dekoru 10. yılına özel olarak yeniden tasarlandı



Kur'an-ı Kerim'i Güzel Okuma Yarışması dekoru yoğun bir çalışmayla hayata geçirildi

Bu arada birimizde büyük bir özveriyle, tüm güvenlik önlemlerini alarak görevlerini sürdüren arkadaşlarımız boyahane 2, marangozhanede 4, demirhanede 3, CNC'de 2 arkadaşımız ve bir butaforumuz olarak görevlerinin başındalar. Bir de stüdyolardaki dekor uygulamacı arkadaşlarımız var.

Üretim kapasitemize göre aslında sınırlı sayıda elemanla görev yapıyoruz. Belki tam burada sözünü etmemiz gereken önemli bir nokta da dekorlarımızı piyasada fiyatlanan rakamların neredeyse onda birine mâl ediyor olmamız.

Peki dekor televizyon için ne ifade ediyor? Şöyle düşünelim, iki üç tane türkü programı var. Hepsinin içeriği küçük farklarla birbirine benziyor. Boş bir alanda bu programların çekimlerini yapsak izleyiciye hepsi aynı programmış gibi hissettirebilir. Fakat programın diline göre dekorlar yapıp her bir programın aslında kimliğini de oluşturmuş oluyoruz. Akşam Sefası olsun, Zamane olsun, Çepik olsun kimliği olan programlar. Kur'an-ı Kerim'i Güzel Okuma Yarışması programının bu yıl 10. yılı olduğu için dekorumuzu sıfırdan tekrar imâl ettik. İzleyicilerimizi bu yıl yepyeni ve gerçekten özel bir dekorla karşılamak için arkadaşlarımız canla başla çalışıyorlar. Kısa bir süre sonra da stüdyoda kurulumunu gerçekleştireceğiz.

Selim Uyanır Efekt Servisi Şefi

Efekt servisi yedi kişiden oluşuyor. Servisimiz, Arı, Sefaretler, Sevgi Stüdyoları, Haber ve aktüel çekimlere hizmet vermektedir. Bu hizmetler

içerisinde atölyedeki dekor imalatında dekor üzerindeki led aydınlatmaların hem imalatını hem de stüdyodaki kurulumunu ve işletmesini yapıyoruz. Dekor üzerindeki görsel aydınlatmaların dışında, sis projeksiyon, ağır sis makinesi, monitör, kar efektleri gibi çoğunlukla dış çekimlerde kullanılan ve talep edilen işlemleri servisimiz yapıyor. Haberde ön izleme amaçlı monitörleri de yine servisimiz kuruyor. Bunun yanı sıra dekor üzerinde biz kurulumunu yapıyoruz ve ışık servisiyle kolektif çalışıyoruz. Işık servisinin masasından kumanda ediliyor ve herhangi bir arıza olursa müdahaleyi stüdyodaki arkadaşlarımız yapıyor. Bizim efektlerimiz radyoda farklı, görsel

Kostüm, makyaj ve dekorun en ufak bir hatası, izleyicinin “gerçeklik” duygusunun zedelenmesine neden olur ve programın gücünü sıfırlar. Bu yüzden televizyon birimleri, görsel kodları kullanarak izleyiciyle sessiz bir iletişim kurar. Bu kodlar, mağara duvarlarında ışığın figürleri hareketlendirmesinden bu yana aynı amaca hizmet etmektedir: Gözü yönlendir ve anlattığına inandır.

olarak yapılan efektlerin tümü diye özetlenebilir. Dekorun makyajı, süslemesi



Efekt servisi stüdyoda set hazırlığında

diye de nitelenebilir.

En son yaptığımız işlerden biri Genç İletişimciler Ödülü efektleri idi. Dekor atölyesinde yapılan dekoru az önce söylediğimiz gibi süslemek adına, biz kendi atölyemizde ledleri kesip, biçiyor, lehimliyoruz ve o standarda göre ayarlayıp montajını yapıyoruz.

Dekorator arkadaşımızın tasarımı üzerine dekor atölyesi, efekt servisi, dekorator hep birlikte toplanıyor ve uygulamayı nasıl yapacağımıza dair görüş alışverişi yapıyoruz. Ne kadar malzeme kullanacağız, kaç metre olacak, hepsini önceden hesaplıyoruz.

Kur'an-ı Kerim'i Güzel Okuma Yarışması için de süreç böyle işledi. Işık ekranda nasıl bir yansıma yapabilir. Işık şiddeti, kelvini, renk tonunu hepsini hesaplayıp montajını gerçekleştiriyoruz. Ardından stüdyoya montajını yapıyoruz. Bir adresleme sistemi yapıp ışıkçı arkadaşımıza veriyoruz ve o da masadan komutlarla neresini yakmak isterse, istenilen tonda o ışığı yakıyor. Dekorun daha güzel görüntüsü olsun diye uğraşıyoruz.

Efekt servisinin yaptığı uygulamalarla dekorun makyajını yaparken önemli olan televizyon dilini kaçırmamak. İş ekrana yansıdığı anda bütün arkadaşlarımız, hepimiz yaptığımız işle gurur duyup mutlu olup yeni işlerde özveriyle çalışmayı sürdürüyoruz.

Ayça Taranoğlu Özdemir Kostüm Aksesuar Servisi Şefi

Bizim servisimiz üç bölümden oluşuyor. Bu bölümlerde kostüm, aksesuar ve makyaj olarak hizmet veriyoruz. Kostüm ve aksesuar birimlerimizde on yedi kişiyiz, makyaj ise beş kişiden oluşmakta. Bir kısmı stüdyoda sabit çalışıyor. Dış görev olduğunda da arkadaşlarımız çekimlere



Dekor Boya Atölyesi ve Demir Atölyesi'nde her türlü güvenlik önemi alınarak çalışmalar yürütülüyor

gidiyor ve hizmetlerine orada devam ediyorlar. İki ayrı depomuz var. Kostüm ve aksesuar depoları. İkisinde de 24 bin civarı kostüm ve aksesuar var. Bunları iç yapımlarda kullandığımız gibi dış firmalara, okullara da kiraya veriyor ve kurumumuza bir gelir sağlıyor. Depolarımız yıllar içindeki yapımlarla oluşmuş. Dönem kostümleri ve aksesuarları yanında güncel malzemeler de mevcut. Kurtuluş, Hacı Arif Bey, Çalıkuşu gibi yapımlardan başlayarak günümüze kadar gerek birimizde üretilmiş gerekse dışarıdan alınmış ürünler mevcut. Türkiye'de bizim kadar ürün çeşitliliğine ve dönem aralığına sahip başka bir kuruluş yok. Çok özel, dışarıya vermediğimiz parçalar da var. Sümerbank tarafından dokunmuş kumaşlarla yapılmış kıyafetler var koleksiyonda. Hatta Atatürk'ün mayosunun replikası veya Anıtkabir'de sergilenen aracının replikası bizde mevcut.

Bir konuya daha değinelim; şemsiye, şapka, baston gibi ürünleri kostüm aksesuarı olarak değerlendiriyoruz biz. Ama hizmet verdiğimiz aksesuar deposunda tablolar, eski lambalar, sürahiler, daktilolar, eski radyolar, koltuklar gibi şeyler söz konusu. Bir dekoru zenginleştirebilecek objelerin hemen hepsi depolarımızda saklanıyor. Makyaj birimiz de drama ve iç yapımlarda güncel ve drama makyajı konusunda hizmet veriyor. Kur'an-ı Kerim'i Güzel Okuma Yarışması için dekor çalışmasına katkı olarak biz de şamdanlar, rahleler, jüri masası gibi dekoru besleyen aksesuarlarla sürece katıldık.

Tarkan Güney Işık Servisi Şefi

İç Yapımlar Dairesi Başkanlığında Ankara'ya bağlı bütün aktüel, naklen yayın ve stüdyo işlerini yirmi iki kişiyle yapıyoruz. Ayrıca haberlerin tüm stüdyo işlerini yine Artistik Hizmetler Müdürlüğüne bağlı Işık Servisi yapıyor. Arkadaşlarımızla sayımızın az olmasına rağmen büyük bir özveriyle çalışıyor ve işleri gereği gibi yapmaya özen gösteriyoruz. Bizim ilk hedefimiz göstermek, yani ilk olarak izleyicinin bir şeyi görmesini sağlıyoruz. Bunun için de gerekli bir ışık seviyesini kameranın özelliklerini gözetererek belirliyoruz. Televizyon iki boyutlu bir fotoğraf sonuçta, bu fotoğrafın içinde olmayan şey derinlik. İkinci görevimiz ise derinlik hissiyatını vermek. Farklı ışık teknikleri, farklı ışık yerleşimleri ile bunu sağlıyoruz. Boş bir alana bir

ambiyans oluşturuyoruz ışıkla. Işık yardımıyla algıyı yönlendiriyoruz. Diyelim ki bir konser çekiyoruz, sanatçıyı ön plana çıkarmak için farklı aydınlatma teknikleri ve renklerle oynayarak bunu sağlıyoruz. Ama en önemlisi tüm bunları yaparken doğallığı yakalamaya çalışıyoruz. Yani bir hastanede çekim yapıyorsanız rengârenk bir ışık kullanamayız. Kısaca, Işık Servisi olarak bir görüntü içinde yer alan malzemeyi işliyor, konuyu destekliyor, görsel etkiyi güçlendiriyor, seyirci üzerinde artistik ve psikolojik etki yaratıyoruz. Kur'an-ı Kerim'i Güzel Okuma Yarışması bizim için çok özel işlerden bir tanesi. Her şey ışık üzerine kurgulanmış bir program. Sabit duran bir Kur'an-ı Kerim okuyucumuz var, oturduğu yerde, rahlenin önünde, hareketsiz şekilde okuyor. Dolayısıyla ekranda izleyiciyi programa bağlamak ve dikkat çekmek için ilk



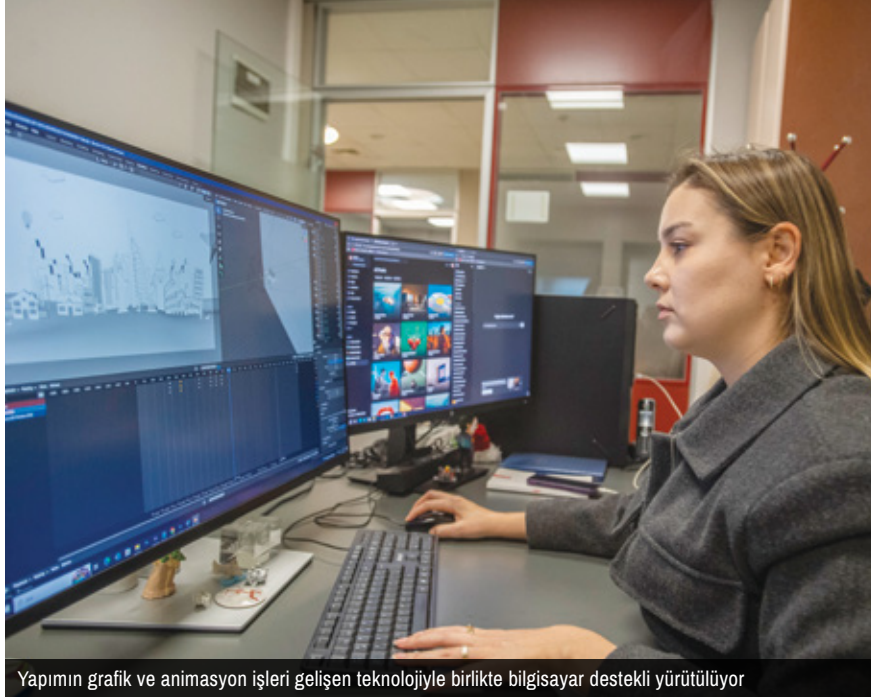
TRT'nin kostüm ve aksesuar depolarında yapımları destekleyen pek çok obje ve kostüm yer alıyor



Işık servisi stüdyoda veya aktüel çekimde ışık desteğiyle görüntüye derinlik katıyor

Televizyonun büyölü perdesi ardında, sanatın görünmez eli bir şeylere dokunur. Dekor, kostüm ve ışık kullanımıyla birleşen estetik vizyon, yayınlara sadece görsel bir zenginlik katmakla kalmaz; aynı zamanda izleyiciye sunulan hikâyenin duygusal derinliğini de şekillendirir. İşte tam da burada devreye TRT İç Yapımlar Dairesi Başkanlığı Artistik Hizmetler Müdürlüğünün alanında uzman ekipleri girer. İnce detaylardaki sanatsal dokunuşlar, televizyon yayınlarını sıradan bir gösterimden çıkarıp, seyircinin algısını değıştiren çok boyutlu bir deneyime dönüştürür.

etapta ilk saniyelerde ışık tasarımından faydalaniyoruz. Bu programda da çok ciddi bir ışık tasarımı var. Ciddi bir zaman harcıyoruz. Işık tasarım programı satın aldık ve bunun eğitimlerini aldık. Şimdiye kadar geleneksel yöntemlerle yaptığımız işi şimdi bu tasarım programıyla, daha program çalışmaları başlamadan ne yapacağımıza karar vereceğiz. Mesleki yetkinlik olarak çok kalifiye bir ekibimiz var ışık tasarımı konusunda. 400 parça malzemeyi yerleştirip, adreslemelerini yapıp, (bunun 250'den fazlası robotik ışık kaynağı) bunları programda kullanacağız. Bu sistemlerin kendi içinde bir adreslemesi, network ağı mevcut. Ciddi bir teknik alt yapıya sahibiz. Bir robotu işe dahil edebilmek için ortalama 28 tane komut veriyoruz. Kumanda konsollarımız dünyanın sayılı kaliteli konsollarından. Şöyle düşünün 400 parça ışığa ortalama 20 komut verdiğimizizi varsaysak 8 bin komutu tek bir hareketle verebilecek kapasitedeyiz. Piyasada ışıkçılık dört ayrı meslek... Konser ışığı, stüdyo ışığı, drama ışığı aktüel ışık farklı, bir de asistanlar farklı.



Yapımın grafik ve animasyon işleri gelişen teknolojiyle birlikte bilgisayar destekli yürütülüyor

Işık tasarımcılar var. Biz burada hepsiyiz. BBC'de aldığımız eğitimlerden sonra eğitimciler buraya geldiklerinde şunu sordular. Tasarımı kim yaptı, işletmeyi kim yaptı? Cevap olarak tasarım ben, işletme ben, işin hamallığı da ben deyince eğitimci "Süpermen" dedi. Yani şunu söylemek istiyorum, TRT'nin tüm şehirlerdeki ışıkçıları olarak bizler kadar donanımlı bir ekip hiçbir yerde yok. Biz işin tüm aşamalarının tamamında uzmanız. Bir de şunu eklememiz lazım. Bizim aktüelde yaptığımız işlerin tekrarı yoktur. Her gittiğimiz yer yeni bir iştir bize. Kişi değışir, kişinin elbisesi değışir, oturduğu açi değışir, gün ışığı değışir ve tüm bunlara göre ışık değışir. Biz aynı ışığı hiçbir zaman tekrar etmeyiz. Yeni bir planlama, yeni bir malzeme gerektirir. Arkadaşlarımızın çok hızlı aksiyon alması gerekir.

Hakan Doğu
Grafik ve Animasyon Servisi Şefi
Türkiye Radyo Televizyon Kurumu İç Yapımlar Dairesi Başkanlığı bünyesinde, Artistik Hizmetler Müdürlüğü çatısı altında faaliyet gösteren Grafik ve Animasyon

Servisi; TRT ekranlarının görsel kimliğini güçlendiren yaratıcı ve teknik üretimlerin merkezinde yer alıyor. Birim; 2D ve 3D yayın ID'leri (jenerikler), alt yazı bantları, program geçişleri, belgesellerde kullanılan anlatım animasyonları ile CGI ve VFX çalışmaları başta olmak üzere, yayıncılığın tüm görsel ihtiyaçlarına yönelik kapsamlı tasarım ve animasyon çözümleri üretiyor. Toplam on dört kişiden oluşan ekip; animatör, grafik tasarımcı, illüstratör ve konsept tasarımcı gibi alanlarında uzman profesyonellerden oluşuyor. Şunu da ekleyelim; yenilikçi tasarım anlayışıyla hareket eden Grafik ve Animasyon Servisi, güncel görsel eğilimleri ve teknolojileri yakından takip ederek özgün, estetik ve işlevsel işler ortaya koymakta; TRT'nin kurumsal vizyonunu çağdaş bir görsel dil ile izleyiciye aktarmayı hedeflemektedir. Aynı zamanda Kur'an-ı Kerim'i Güzel Okuma Yarışması programı çatısı altında stüdyoda bulunan led animasyon tasarımları ve dekor grafik işlerinde önemli ölçüde tasarım çözümleri ürettik. Dekor tasarımında bulunan özel kesim tezhip çalışmaları ve desen çalışmaları yine bu ekipteki illüstratör ve tasarımcı uzman personel ile gerçekleştirildi.

Hüsnü Demir
Kurgu Servisi Şefi
Kurgu servisinde yirmi iki kurgucu arkadaşım ile birlikte kurumumuzun kanallarının tamamına hizmet veriyoruz. İç Yapımlar Dairesi Başkanlığı tarafından



Artistik Hizmetler Müdürlüğü Kurgu Servisi çalışanları yapımlara bir sanatçı titizliğiyle son dokunuşları yapıyor

gerçekleştirilen bütün aktüel ve stüdyo televizyon programları servisimizde yayına hazır hâle getirilir. Yapımcı arkadaşlarımız projeleri için bir ay öncesinden talepte bulunur. Bu taleplerinde kurgu için kaç iş gününe ihtiyaç duyduklarını, programlarının süresini ve içeriği ile ilgili bilgiler de verirler. Gelen talepler ayın sonunda değerlendirilir ve programın hangi günler kurguya gireceği, kurgucu arkadaşımızın hangi programda çalışacağı planlanır. Yapılan çalışma, yapımda görevli arkadaşlarımızın göreceği şekilde paylaşılır ve onlar da buna göre hazırlığını yapıp belirtilen günde kurguya gelirler. Planlanan tarihlerde programın kurgusu yapılır, renk ve ses düzenlemesi yapılarak yayına hazır hâle getirilip izlenmesi için çıktısı alınır. Alınan çıktı, yapımcı yönetmen arkadaşlarımızın izlemesi sonrası revizeye gerek duyulması hâlinde tekrar kurguya girilerek tamamlanır ve iç denetimin izleyeceği şekilde çıktısı alınır. Denetim sonrası programda düzeltme ihtiyacı olursa tekrar kurguya girilir ve ilgili kısım düzenlenerek yayın çıktısı alınır ve yapımcı yönetmen arkadaşlarımıza teslim edilir. Sonuç olarak Kurgu Servisi, çekim aşamasında kaydedilen görüntülere anlam kazandıran, yapımın ruhunu ortaya çıkaran ve izleyiciyle kurulan bağı güçlendiren yaratıcı bir merkezdir. Ekranda izlenen her yapımın arkasında, görünmeyen ama etkisi hissedilen bir kurgu emeği vardır.

Kurgu Servisi, çekimlerle elde edilen ham görüntüleri anlamlı, akıcı ve etkileyici bir bütün hâline getiren; televizyon yapımlarının anlatı dilini şekillendiren temel üretim birimlerinden biridir. Bir programın temposu, duygusu ve anlatım gücü büyük ölçüde kurgu masasında belirlenir. Kurgu için kısaca, hikâyenin ritmini belirleyen sanat

TRT İç Yapımlar Dairesi Başkanlığı Artistik Hizmetler Müdürlüğünce gerçekleştirilen çalışmalar, onların dokundurduğu sihirli değnek, hepimizin ekran karşısında büyülenmesine ve aynı hikâyenin etrafında toplamamıza yol açıyor.

dersek yanlış olmaz. Bilindiği gibi bu sene Kur'an-ı Kerim'i Güzel Okuma Yarışması'nın 10. yılı. Geçmiş yıllarda da servisimiz bant kayıt olarak çekilen programın kurgusunu yaptı. Biz bu program özelinde kurgucu arkadaşlarımızdan 4 - 5 kişilik ekip oluşturuyoruz. Arkadaşlarımız görev dağılımında kaba ve ince kurgu, meal, alt yazı, tanıtım gibi bölümleri tamamlayıp renk düzenlemesini yaptıktan sonra programı yayına hazır hâle getiriyorlar. Ramazan ayını TRT farkıyla izleyiciye yaşıyorlar.



Ekran arkasındaki isimsiz kahramanların dekor yaptığı tüm katkılar izleyicinin kalbine dokunan detayları oluşturuyor



Fotografılar: Tanık Aşçı

TRT yine dünyaya taşıyor

Film yapımcılarına insani meseleleri, kendilerine has bir bakış açısıyla ele almaları için önemli bir platform sağlayan TRT World Citizen “Humanitarian Film Festival” bu yıl yedinci kez hayata geçirildi.

sveçli oyun yazarı ve film yönetmeni Ingmar Bergman'ın söylediği gibi “Hiçbir sanat, sinema kadar vicdanımıza dokunup, doğrudan duygularımıza, ruhumuzun karanlık odalarının derinlerine inemez.”

Evrensel bir dili yoktur sinemanın. Bir çocuğun gözünden süzülen yaşı, bir annenin sessiz feryadını ya da bir mazlumin sevincini anlatmak için ortak bir dile gerek duymaz sinema.

Bir bakışın yarım saniyelik titreşiminde yahut kesilen bir nefeste saklıdır asıl cümleler. Kamera bir göz değildir yalnızca, bir vidadır; neyi gördüğünü değil, neyi görmezden geldiğini de kaydeder. Hayatın içinde akıp giden her bir detay, perdede ölümsüzleşir. Susturulmuş her çığlık yine o perdede yankılanır. Sinema konuşmaz; fısıldar. Etkisi sessizdir belki ama çok daha kalıcı ve derin. Sinema duygudur zira;

yüreklere dokunur. Öylesine dokunur ki hem de bir başkasının hikâyesinde kendini buldurur; uzak bir coğrafyada, tanımadığımız bir yüzde.

Cesur yürekli insanların peşinden

Bir yayın kurumu olmanın çok ötesinde bir misyonla kültürel mirasa sahip çıkan ve onu geleceğe taşıyan TRT, kuşkusuz sinemanın evrensel gücünün bilinciyle

Biliyoruz ki dünya, anlatıldıkça iyileşir ve insan dinledikçe güzelleşir. İşte “Humanitarian Film Festival”, uzakta sandığımız her şeyin aslında ne kadar yakın olduğunu hatırlatırken kırılğan hayatlardan güvenli koltuklara da bir köprü oluyor.

sinemaya verdiği destekle de hep öncü oldu bugüne dek. Yayıncılık ve sosyal sorumluluk bilincini bir arada tutarak attığı her adımda, gerçekleştirdiği her projede insanı ve vicdanı merkeze aldı. İnsana odaklanan her adımın, umut verip güçlendirdiği inancıyla uluslararası tüm platformlardaki varlığını da barış ve adalet üzerine inşa etti. Bu çaba ve gayenin en önemli ürünlerinden biri olan ve film yapımcılarına insani meseleleri, kendilerine has bir bakış açısıyla ele almaları için önemli bir platform sağlayan TRT World Citizen “Humanitarian Film Festival” bu yıl yedinci kez hayata geçirildi. Dünyaya iyilik yayan cesur yürekli insanların peşinden gitmeye ve onların seslerini duyurmaya devam eden TRT, “Humanitarian Film Festival” ile yeryüzünün dört bir yanında, insana ve insanlığa hizmet eden, zulme rıza göstermeyerek bu haklı tavrı küresel çapta duyurma yolunda mücadele gösteren, alanında çeşitli başarılarla imza atan pek çok gizli kahramanı ve onların toplumsal dönüşüme ilham



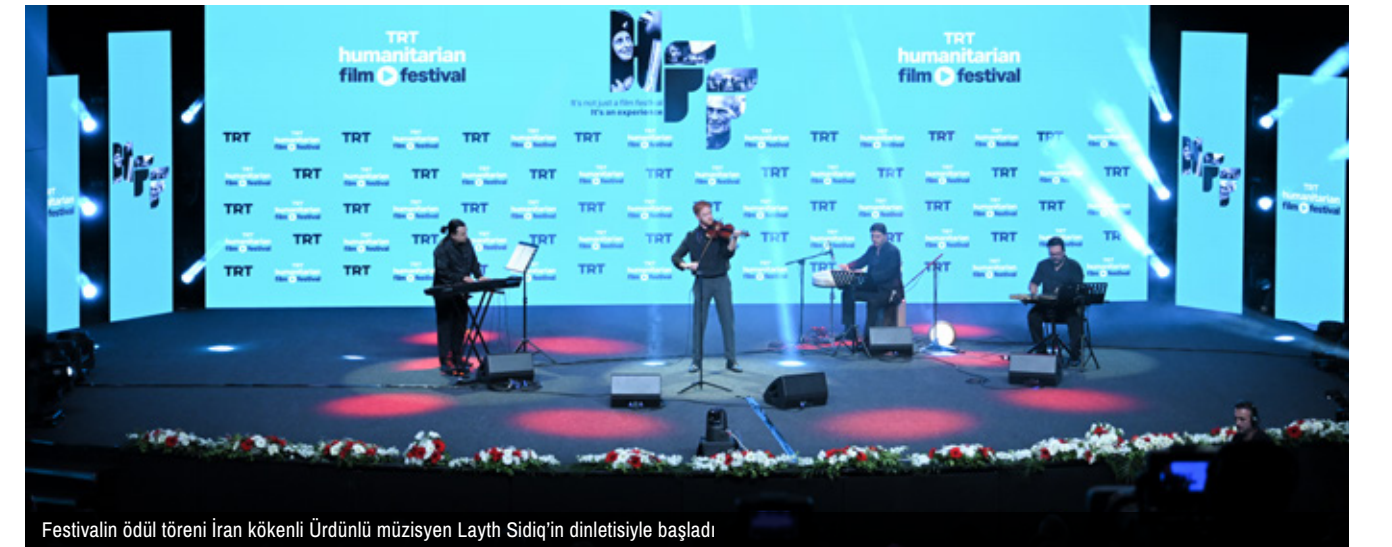
Humanitarian Film Festival'e ilgi her zamanki gibi büyüktü

veren hikâyelerini duyuruyor. Biliyoruz ki dünya, anlatıldıkça iyileşir ve insan dinledikçe güzelleşir. İşte “Humanitarian Film Festival”, uzakta sandığımız her şeyin aslında ne kadar yakın olduğunu hatırlatırken kırılğan hayatlardan güvenli koltuklara da bir köprü oluyor.

64 ülkeden toplam 433 başvuru

Film yapımcılarına insani meseleleri kendilerine has bir bakış açısıyla ele almaları için önemli bir platform sağlayan ‘TRT Humanitarian Film

Festival’, bu yıl yedinci kez seyircileri ve sektör profesyonellerini bir araya getirdi. Atatürk Kültür Merkezi’nde düzenlenen festivalde, katılımcılar gün boyunca ödüllü kısa filmleri izleme ve dünyanın dört bir yanından gelen önemli isimlerle atölyelere katılma imkânı buldular. Organizasyonda savaş, çatışma, salgın, kadın hakları, göçmen krizi, evsizlik ve yoksulluk gibi farklı konular ele alınırken, Filistin’de yaşanan insanlık dramı unutulmadı. Festivale bu sene Türkiye, Avrupa



Festivalin ödül töreni İran kökenli Ürdünlü müzisyen Layth Sidiq'in dinletisiyle başladı

“Türkiye’nin TRT’si var olduğu sürece örtbas edilmeye çalışılan her kriz belgelenecek; feryatlarına kulak tıkananların hikâyeleri, dünyanın en ücra köşelerinde dahi kulakları delercesine anlatılmaya devam edecektir.”

Prof. Dr. Mehmet Zahid Sobacı
TRT Genel Müdürü

ülkeleri, ABD, Hindistan ve İran başta olmak üzere 64 ülkeden toplam 433 film başvurusu gerçekleştirildi. Başvuran tüm filmler, jüri başkanlığını yönetmen ve senarist Elchin Musaoğlu’nun yaptığı alanında uzman ulusal ve uluslararası isimlerden oluşan bir jüri tarafından değerlendirildi.

Sektör profesyonelleriyle buluşma

Gün boyu devam eden TRT Humanitarian Film Festival’de; Ahmet Kural’ın katıldığı “Oyunculuk Atölyesi” ile Sinan Sertel, Tülay Gökçimen ve Halil Kardeş’in katıldığı “Film Okuma Atölyesi” oldukça ilgi çekti. “İnsani Film Yapımcılığı” panelinde ise katılımcılar sektör profesyonelleri ile buluştu. Festivalin ödül töreni, sinema ve sanat dünyasından çok sayıda davetlinin katılımıyla Atatürk Kültür Merkezi (AKM) Tiyatro Salonu’nda gerçekleştirildi. İran kökenli Ürdünlü müzisyen Layth Sidiq’in dinletisiyle başlayan törende ilk üçe giren ve TRT Özel Ödülü’nü kazanan filmlerin yönetmenlerine ödülleri; TRT Yönetim Kurulu Başkanı Prof. Dr. Ferudun Yılmaz, TRT Genel Müdürü Prof. Dr. Mehmet Zahid Sobacı ve TRT Yönetim Kurulu üyeleri tarafından takdim edildi. Festivalde, birinciliği “The Deer’s Tooth” adlı filmi ile Filistin’den Saif Hammash, ikinciliği “Sofian Chouaib - Ya Hanouni” ile Fransa’dan Lyna Tadount ve üçüncülüğü “Largo” ile Birleşik Krallık’tan Salvatore Scarpa ve Max Burgoyne-Moore elde etti. TRT Özel Ödülü ise “Farfour: A War Diary from Gaza” adlı yapım ile Ahmed Deeb ve Moaz Hosni’ye verildi.



Festivalin ev sahipliğini yapan TRT Genel Müdürü Prof. Dr. Mehmet Zahid Sobacı, “TRT olarak, sinemanın sahip olduğu benzersiz potansiyelin farkındayız” diye konuştu

“Bizlere görülmeyeni gösteriyor, duyulmayı duyuruyor, düşünülmeyeni düşündürüyorsunuz”

Festivalin ev sahipliğini yapan TRT Genel Müdürü Mehmet Zahid Sobacı, TRT’nin Humanitarian Film Festival platformu ile küresel insani meselelere dikkat çektiğini, insanlığın sahici sorunlarını sinemanın kendine has diliyle konu eden filmleri izleyiciyle buluşturduğunu ve görmezden gelinenleri kadrasına alan sinemacıları ödüllendirdiğini belirtti. Genel Müdür Sobacı, “TRT Humanitarian Film Festival bizlere, farkına varamayacağımız dertlerle hemhâl olma, belki de hiçbir zaman yolumuzun kesişmeyeceği insanlarla tanışma, medyadaki gürültü kirliliğinin ortasında asla işitemeyeceğimiz sesleri

can kulağıyla dinleme imkânı sunuyor. Festivalimiz vesilesiyle bir araya gelen siz sinemacılar bizlere görülmeyeni gösteriyor, duyulmayı duyuruyor, düşünülmeyeni düşündürüyorsunuz.” ifadelerini kullandı. Sinemanın insana dair nice hâli anlatmanın en etkili araçlarından biri olduğunu belirten Sobacı, “Günümüzde savaş, işgal, soykırım, zorunlu göç ve türlü felaketlerin gölgesinde dönen dünya, sinemanın anlatı gücüne ve etkisine belki de en çok ihtiyaç duyduğu dönemi yaşıyor. Ne var ki, farklı coğrafyalarda mezalim altında yaşamaya mahkûm edilen milyonlarca insan, günbegün büyüyen sinema endüstrisinde kendisine yer bulmakta zorluk çekiyor. Çünkü dünyayı âdeta esir almak isteyen kimi mahfiller, haklı ama güçsüz bu insanların



İkincilik Ödülü TRT Genel Müdürü Prof. Dr. Mehmet Zahid Sobacı (sağda) tarafından ‘Sofian Chouaib - Ya Hanouni’ filmi ile Fransa’dan Lyna Tadount’a (ortada) verildi

Dünyaya iyilik yayan cesur yürekli insanların peşinden giden TRT, “Humanitarian Film Festival” ile yeryüzünün dört bir yanında, insana ve insanlığa hizmet eden, zulme rıza göstermeyerek bu haklı tavrı küresel çapta duyurma yolunda mücadele gösteren, alanında çeşitli başarılarla imza atan pek çok gizli kahramanı ve onların toplumsal dönüşüme ilham veren hikâyelerini duyuruyor.

feryatlarını duymazdan, ıstıraplarını görmezden geliyor. Sinemanın kitleleri etkileyen görsel ve işitsel gücü, türedi kahramanların sözüm ona maceralarına tahsis ediliyor. Oysa işgal ve soykırıma karşı izzetli bir direniş gösteren, zorunlu göç ettiği yerlerde ırkçılık belasına maruz kalan, hayatını bir lastik bota emanet etmeye mecbur bırakılan, her gün tekrar tekrar sevdiklerinin canlarıyla sınanan, çocuklarına bir torba un getirebilmek için ölmeyi göze alan insanlar var. Bugünün dünyasının asıl kahramanları, işte bu insanlardır. Ve bizim, bu insanlara karşı bir sorumluluğumuz var.” diye konuştu.

“Nice kahramanla tanışma ve onların hikâyeleriyle aramızdaki mesafeyi kısaltma imkânı bulduk”

İyiliği çoğaltacak, umudu aşılayacak hikâyelerin sinemanın temelini oluşturması gerektiğini belirten Sobacı, “TRT ailesi olarak, Humanitarian Film Festival’ini tüm bunları göz önünde bulundurarak düzenliyoruz. Nitekim bugün gerçekleştirilen gösterimlerde, nice kahramanla tanışma ve onların hikâyeleriyle aramızdaki mesafeyi kısaltma imkânı bulduk. Ülkesinden ve sevdiklerinden çok uzaklarda yaşamaya mecbur bırakılmış mülteci çocukların, boğuştukları sorunların ve yaşadıkları



Katılımcılar gün boyunca unutulmayacak deneyimler yaşadı



Sinan Sertel, Tülay Gökçimen ve Halil Kardeş’in katıldığı “Film Okuma Atölyesi” oldukça ilgi çekti



Festival’in konuklarından Sinan Albayrak

korkuların farkına vardık. Milyonlarca çocuğun en yakınlarındakinden dahi sevgi görmeden büyüdüğü gerçeğiyle

bir kez daha yüzleştik. İşgal edilmiş bir toprakta yaşamının, en sıradan hayallerin kurulmasını ya da en

sıradan isteklerin gerçekleşmesini dahi imkânsızlaştırdığına tanık olduk. Denize ulaşamayan, denizi hayal dahi edemeyen milyonlarca Filistinlinin hasretini kalbimizde hissettik. Hâlâ kendilerine reva görülen zorlu koşullarda yaşam mücadelesini sürdüren; hikâyesini, acısını, derdini bilmediğimiz milyonlarca Gazzeli var. Bugün burada gösterimi yapılan kısa filmler, soykırımın yalnızca ekranlara yansıyanlardan ibaret olmadığını, daha nasıl dramlar yaşatabileceğinin sarsıcı örneklerini çarpıcı bir şekilde ortaya koydu.” dedi.

“TRT olarak, sinemanın sahip olduğu benzersiz potansiyelin farkındayız”

Sinemanın vicdanları harekete geçiren bir sanat dalı olduğunu belirten Sobacı, “Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan’ın liderliğinde, nerede bir mazlum varsa yardımına koşan Türkiye’nin kamu yayıncısı



Elchin Musaoğlu, Mehmet Açar, Sinan Albayrak, Andrea Taschler ve Narges Abyar’ın katılımıyla gerçekleşen “İnsani Film Yapımcılığı” paneli

TRT olarak, sinemanın sahip olduğu benzersiz potansiyelin farkındayız. Biz bu potansiyeli harekete geçirmek için var gücümüzle çalışıyoruz. Ortak yapımcılığını üstlendiğimiz filmlerde, daha fikir aşamasından itibaren destek verdiğimiz projelerde, belgesellerde, animasyonlarda ve diğer tüm yayın ve yapımlarımızda, insani değerleri

yüceltmeye azami ihtimam gösteriyoruz.” ifadeleriyle TRT’nin misyonunun altını çizerek, “Türkiye’nin TRT’si var olduğu sürece örtbas edilmeye çalışılan her kriz belgelenecek; feryatlarına kulak tıkananların hikâyeleri, dünyanın en ücra köşelerinde dahi kulakları delercesine anlatılmaya devam edecektir.” sözleri ile konuşmasını bitirdi.

TRT Humanitarian Film Festival Kazananları

Birincilik Ödülü: Saif Hammash - “Geyik Dişi”

İkincilik Ödülü: Lyna Tadount, Sofian Chouaib - “Canımın İçi”

Üçüncülük Ödülü: Salvatore Scarpa, Max Burgoyne-Moore - “Largo”

TRT Özel Ödülü: Ahmed Deeb, Moaz Hosni - “Farfour: Gazze’den Bir Savaş Günlüğü”



7. kez düzenlenen ‘Humanitarian Film Festival’de ödül kazananlar TRT Genel Müdürü Prof. Dr. Mehmet Zahit Sobacı ile bir arada

TRTWORLD

Where News Inspires Change



Fotoğraflar: Aykut Çevik, Tarık Aşçı

Dijital dünyanın labirentlerinde “çocuk” olmak

Her geçen gün daha çok dijitalleşen hayatlarımızda çocuk medyasının geleceği, TRT Uluslararası Çocuk Medyası Zirvesi’nde “Aileyi güçlendirmek ve değerler inşa etmek” teması üzerinden ele alındı. Zirve’nin onur konuğu Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan’ın eşi Emine Erdoğan’dı.

Medya ve çocuk... Kendi içinde birbirinden katmanlı bileşenleri barındıran bu iki kavramın etkileşimi, dijitalleşen dünya ile birlikte her an nereden ne çıkacağını bilemediğiniz uçsuz bucaksız bir labirentin içinde kaybolmaya benziyor. Daha önce medya deyince akla sadece gazete, radyo ve televizyon gelirken; dijitalleşen yeni dünya düzeniyle

hayatımıza giren “seç izle” platformları, kendine müstakil sahalar kuran sosyal medya hesapları, her kesime hitap eden içerikleriyle YouTube ve sayısız uzantılarıyla web siteleri takibi zor bir medya alanı sunuyor. Üstelik bu yeni medya alanları, uzmanlık alanı olsun olmasın herkesi hem üreten hem de tüketen olarak rahatça konumlandırabiliyor. Bu kadar kolay ulaşılabilen ve içerik bolluğu ile çılgın bir tüketici kitlesi yaratan dijital medyanın,

elbette ki, en talepkâr takipçileri ise “çocuklar”... İşte tam da burada; çocuk ve medyanın kol kola yürüdüğü dijital dünyanın labirentlerinde çıkışa uzanan yol, gün geçtikçe uzamaya, olumlu yanlarıyla birlikte, çözülme bekleyen sorunları da üst üste katlamaya devam ediyor. Dijital dünyanın uzantısı şeklinde gelişen tüm bu medya araçlarının profesyonel isimlerinin konu üzerine düşünüp, tartışarak irade ortaya



TRT Çocuk Korosu, Zirve’nin açılışına şarkılarıyla renk kattı

TRT Uluslararası Çocuk Medyası Zirvesi, 6 Aralık’ta Haliç Kongre Merkezi’nde düzenlenerek çocuklara daha iyi bir gelecek sunmak için çalışan yüzlerce kişiyi konuk etti.

koyacağı bir platformun eksikliği ise Türkiye’nin en köklü yayıncısı TRT tarafından düzenlenen bir zirve ile gündeme geldi. 6 Aralık’ta Haliç Kongre Merkezi’nde üç oturum şeklinde düzenlenen “TRT Uluslararası Çocuk Medyası Zirvesi”, “Dijital Çağda Çocuk Medyası: Aileyi Güçlendirmek, Değerler İnşa Etmek” başlığı altında ulusal ve uluslararası düzeyde pek çok konuğu ağırladı.

“Çocuk ve medya” etkileşimi, uluslararası düzeyde tartışıldı
Dijital medyanın hem olumlu hem de olumsuz anlamda çocukların gelişimine etkileri, Zirve boyunca düzenlenen üç oturumda tüm detaylarıyla değerlendirildi. Zirve’nin uluslararası konukları arasında; Malezya’dan Çin’e, Macaristan’dan Fransa’ya kadar uzanan geniş bir yelpazede çalışan akademisyenler, film yapımcıları ve yazarlar bulunuyordu. Psikolog ve teknoloji uzmanı Dr. Warren Buckleitner, psikoterapist, yazar ve pedagog Isabelle Filliozat, Müslim Kids TV Kurucusu Michael Milo, akademisyen Chi-Kim Cheung ve akademisyen Nilüfer

Pembecioğlu gibi alanında uzman isimler çocuk ve medya ilişkisini farklı boyutlarıyla ele aldı. “Çocuk Medyasında Meydan Okumalar ve Fırsatlar: Aile ve Toplumun Ortak Sorumluluğu”, “Gizli Kodlar, Açık Riskler: Çocuk İçeriklerinde Kimlik ve Değer İnşası” ve “Gelecek Nesiller için Yol Haritası: Politikalar, İş Birliği ve Çözümler” başlığında toplam üç panele ise katılımcıların ilgisi oldukça yoğundu.

TRT Çocuk Korosu Zirve’ye renk kattı
TRT Uluslararası Çocuk Medyası Zirvesi, 6 Aralık’ta Haliç Kongre Merkezi’nde düzenlenerek çocuklara daha iyi bir gelecek sunmak için çalışan yüzlerce kişiyi konuk etti. Dijital dünyanın çocuklar üzerine etkilerini tartışmak üzere bir araya gelen yerli ve yabancı pek çok yetişkine ise çocukların bir sürprizi vardı. Kırk yılın üzerinde bir geçmişe sahip olan TRT Çocuk Korosu, Zirve’nin açılış seremonisinde sahne alarak “Hayat Gülünce Çok Güzel” ve “Dünyayı Yeniden Kurarız” şarkılarını danslar eşliğinde seslendirdi. Koronun şarkıları Zirve’ye renk katarken, açılışın

ilk anonslarını da çocuklar yaptı. Çocuklar hem İngilizce hem de Türkçe olarak yaptıkları anonsta; “Sevgili büyüklerimiz, hoş geldiniz! Bugün burada biz çocuklar için buluştunuz; sizlere çok teşekkür ederiz.” diyerek mikrofonu, açılışın sunucuları Alican Ayanlar ve Ezgi Sütçü’ye bıraktı. Açılıшта aynı zamanda; TRT’nin yüz yıla yaklaşan radyo ve televizyon yayıncılığı boyunca ürettiği yüzlerce çocuk programı ve etkinlikten oluşan bir video klip yayımlandı. Salondaki pek çok yetişkini çocukluğuna taşıyan klip, âdeta bir zaman tüneline hissettirdi. Klipte; TRT’de ilk yayımlanan çizgi filmler, kukla gösterileri, Adile Naşit’le masal saatleri, bir devre damgasını vuran Susam Sokağı, TRT çocuk koroları, halk dansı ekipleri, 23 Nisan Uluslararası Çocuk Şenliği, TRT Çocuk kanalı ile başlayan ve dijital pek çok uygulamaya ile devam eden sürece yer verildi.

Onur konuğu; Emine Erdoğan oldu

TRT Uluslararası Çocuk Medyası’nın onur konuğu Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan’ın eşi Emine Erdoğan



TRT Yönetim Kurulu Başkanı Yılmaz ve TRT Genel Müdürü Sobacı, Zirve'nin konukları ile zaman tünellini gezdi

oldu. Açılışta bir konuşma yapan Erdoğan, Türkiye'de ekran süresinin günlük 6 saatin üzerinde olduğunu belirterek, "Şunu unutmayalım ki yetişkinlerin başları ekranlara gömülü olduğu sürece çocuklar da farklı bir yol izlemeyeceklerdir. Dijital dönüşümün olumsuz etkilerine karşı bizi koruyacak olan güçlü ailelerdir." dedi.

Önce ebeveynler "dijital emzik"ten vazgeçmeli

Erdoğan, ebeveynlerin, çocuklarının dijital dünyaya olan düşkünlükleriyle ilgili son derece endişeli olduklarını bildiğini dile getirerek, "Fakat gelin önce iğneyi kendimize batıralım. Çünkü çocukların hayatlarını doğdukları ilk andan itibaren dijitalleştiren bizleriz." dedi. Eskiden annelerin sesinin nefesinin sindiği ninnilerle uyuyan bebeklerin şimdi 'beyaz gürültüyle' uyuduğunu anlatan Erdoğan, televizyon, tablet, telefon gibi araçların ebeveynler tarafından bazen çocuğu sakinleştirmek için 'dijital emzik' yapıldığını, bu araçların bazen yemek yedirmek için 'dijital arkadaş' olarak kullanıldığını kaydetti.

Çocuklar, sosyal medyada değil ailede beğeni bulsun

Kullanılan haberleşme uygulamalarında çevrim dışı olma seçeneği olmadığını vurgulayan Erdoğan, aile bireylerinin ancak elektrik ya da internet kesildiğinde birbirleriyle konuşur hâle geldiğini söyledi. Ailenin direncinin artması için

"Sanal dünya, çocuklar için hem mekân hem kültür üreticisi hem de sözde 'değerlerin' öğrenildiği bir yer olmasın. Çocuklarımız, sosyal medyada aradıkları beğeniye, ilgiye, özgüveni, sevgiyi, aile ocağında bulsun. Hayatın da, tıpkı bir bahçe gibi, bakım ve özen istediğini unutmayalım."

Emine Erdoğan

Erdoğan, "Sanal dünya, çocuklar için hem mekân hem kültür üreticisi hem de sözde 'değerlerin' öğrenildiği bir yer olmasın. Çocuklarımız, sosyal medyada aradıkları beğeniye, ilgiye, özgüveni, sevgiyi, aile ocağında bulsun. O yüzden gelin, bayramlaşmayı görüntülü konuşmalarla, özel günleri kutlamayı



Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın eşi Emine Erdoğan, Zirve'nin onur konuğu oldu

sanal kartlarla, duygularımızı anlatmayı emojiyle ikame etmeyi bırakalım. Hayatın da, tıpkı bir bahçe gibi, bakım ve özen istediğini unutmayalım." sözlerini sarf etti.

Erdoğan, teknolojinin eğitimde, sağlıkta, ulaşım, sosyal hayatta, hayat kalitesini artıran, insanlığı ileri taşıyan sayısız faydası olduğuna dikkati çekerek, toplumdan yana olan, insanlığa hizmet eden teknolojiyle barışık olunması gerektiğini belirtti. Ailelerin, çocuklarını gecenin bir yarısı tek başlarına, تنها ve karanlık sokaklarda yalnız bırakmıyorsa dijital dünyanın tekinsiz sokaklarında da yalnız bırakmaması gerektiğine değinen Erdoğan, "Bu alanı kontrol etmek, sınırlamalar koymak, anne baba olmanın gereklerini yapmak, sansür olarak görülmemelidir." dedi.

Dijital oyunlardaki tehlikeye vurgu

Erdoğan, TÜİK'in, 2024 Çocuklarda Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması'nın sonuçlarına ilişkin şunları söyledi: "Ülkemizde 6 - 15 yaş arasındaki çocukların internet kullanımı, yüzde 91'den fazla. Kullanma amaçlarına baktığımızda her ne kadar yüzde 75 eğitim amaçlı kullanılsa da, internet yaklaşık yüzde 84 video seyretme, yüzde 73 oyun oynama, yüzde 72 sosyal medya için kullanılıyor. Araştırmalar, dijital oyunlarla çocukların intihara sürüklendiğini, şiddete meyilli hâle geldiğini, gerçeklik duygularını yitirdiklerini, akademik başarılarının düştüğünü açıkça ortaya koyuyor. Cep telefonlarının, hafızanın bozulmasına,



Emine Erdoğan, Zirve'nin tüm stantlarını ve çocukların resimlerinden oluşan sergiyi TRT Genel Müdürü Prof. Dr. Mehmet Zahid Sobacı ile birlikte gezdi



Emine Erdoğan, Bakan Mahinur Özdemir Göktaş ile Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının hazırladığı "Dijital Dünyada Çocuk Hakları Sözleşmesi"ni imzaladı

bilişsel becerilerin azalmasına, hatta antisosyal davranışlara sebep olduğu biliniyor. Çocuklar, sosyal medya mecralarında, çevrim içi istismardan siber zorbalığa, cinsiyetsizleştirme propagandasından dijital bağımlılığa kadar birçok riskle karşı karşıya kalıyor."

Erdoğan; dizi film ve sinema senaryolarına da dikkat çekti

Erdoğan, dizi ve film senaryolarında, hayatın farklı karakterlerinden ilham alındığının söylendiğini, ancak aksine sürekli şiddetin öne çıkarıldığını ifade etti. Erdoğan, "Hayatta ilham alınacak çok güzel insanlar var." diyerek, vatan nöbeti tutanlardan hastalara çare bulmak için ömrünü laboratuvarında geçirenlere, yetim çocuklara evini açanlardan kimsesiz yaşlı komşusuna öz annesi gibi bakanlara kadar toplumun birçok kesiminden örnekler verdi.

Sosyal medyanın, dizilerin, filmlerin ya da çizgi filmlerin dünyanın güzelleşmesi ve yeryüzüne iyilik tohumlarının serpilmesi için de kullanılabileceğini anlatan Erdoğan, "Mesela teknoloji, çevre sorunlarını bitirebilir. Sosyal medya, gıda israfını sonlandıran bir ilham platformu olabilir. Dijital oyunlar, çocukların bilişsel becerilerini geliştirecek şekilde tasarlanabilir. Yeter ki biz bu niyette olalım ve tüm paydaşlar üzerlerine düşen sorumlulukları yerine getirsinsinler." sözleriyle konuşmasını sonlandırdı.

"Herkesi, Dijital Dünyada Çocuk Hakları Sözleşmesi'ni imzalamaya davet ediyorum"

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, dünyada bir ilki gerçekleştirerek, uzman isimlerle, Dijital Dünyada Çocuk Hakları Sözleşmesi'ni hazırladı. Sözleşmenin ilk imzacısı ise Emine Erdoğan oldu. Erdoğan; "Bakanımız Sayın Mahinur Hanım'ı ve emeği geçen herkesi gönülden kutluyorum. Çocukların dijital ortamlarda güvenliğini sağlamak, haklarını korumak ve onları desteklemek için bugün ben de sözleşmeyi imzaladım. Bu vesileyle herkesi, Dijital Dünyada Çocuk Hakları Sözleşmesi'ni imzalamaya davet ediyorum." diye konuştu. Erdoğan, zirve vesilesiyle teşekkürlerini sunduğu TRT'nin ilkeli yayıncılık anlayışını ve ortaya koyduğu örnek duruşunu takdirle izlediğini ifade etti.

Duran; “Çocuklarımız dünyadaki cennetimiz, geleceğe açılan ufukumuz”

Zirve'nin konukları arasında yer alan İletişim Başkanı Prof. Dr. Burhanettin Duran açılışta bir konuşma yaparak “çocuk ve medya” üzerine çok önemli konulara dikkat çekti. Duran, konuşmasında çocuğun toplumumuz ve kültürümüz açısından önemine değinerek; “İnancımıza, inancımızla yoğrulan kültürümüze göre çocuk; cennetin kokusunu üzerinde taşır.” dedi. Çocuğu hem dünyadaki cennetimiz hem de geleceğe açılan ufukumuz olarak tanımlayan Duran; çocukları maddi ve manevi tehlikelerden korumanın bütün olarak geçmiş ve geleceğe sahip çıkmak anlamına geldiğini ifade etti. Duran, çocukların dünyayı sadece ailelerinden, okullarından ya da çevrelerinden öğrenmediğini ifade ederek, “Dijital dünyada çok fazla şeyi elde ediyorlar. Sosyal platformlar, dijital oyunlar ve görsel - işitsel içerikler çocukların öğrenme ve sosyalleşme süreçlerini artık fazlasıyla belirleyici konuma geldi. Bunlar tabii ki fırsatlar da içeriyor ancak diğer yönüyle baktığımızda tehditleri de içinde barındırıyor. Biz çocuklarımızı doğru yönlendirmek, dijital araçların imkânlarından faydalanmalarını sağlamak ve zararlarına karşı da onları bilinçlendirmek durumundayız.” dedi.

Duran, şiddeti meşrulaştıran akımlara dikkat çekti

Duran, konuşmasında; ekranlardan kaçmanın ya da kaçınmanın mümkün olmadığını ancak hassas bir denge kurmanın da önemli olduğunu ifade etti. İletişim Başkanı Duran, Emine Erdoğan'ın “Gelin, çocuklarımızı bu dijital dadıların elinden artık kurtaralım.” çağrısını anımsattı. Duran, küresel alanda çok farklı kültürlerden çizgi film ya da diğer kültürel öğelerin çocukların dünyasına taşındığını ancak bunların sapkın, şiddeti meşrulaştıran akımlar olmaması gerektiğini vurguladı. Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın liderliğinde çocukları dijital tehditlerden korumak için çok önemli mücadeleler verdiklerini hatırlatan Duran, konu ile ilgili şu bilgileri paylaştı; “Bu kapsamda 2023 - 2028 Türkiye Çocuk Hakları Strateji Belgesi ve Eylem Planı ile detaylı



Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanı Prof. Dr. Burhanettin Duran, açılışta bir konuşma yaptı

bir yol haritası hazırlandı. Ardından 2025 - 2029 dönemini kapsayan Dijital Dünyada Çocukların Güçlendirilmesi Eylem Planı'nı hayata geçirdik. Sayın Cumhurbaşkanımız, Dijital Dünyada Çocuk Hakları Sözleşmesi'ni imzaladı. Sayın Hanımefendi de bu dijital sözleşmeyi imzalayarak bu noktada güçlü destek verdiler. Ülkemiz öncülüğünde hazırlanan bu sözleşmeyi uluslararası alanda da imzaya sunduk. Çocuklarımızın dijital haklarını görünür hâle getirmeyi hedefleyen 13 maddelik bu sözleşme, tehditleri açığa çıkarma, toplumu sorumluluk almaya çağırma ve aynı zamanda uluslararası farkındalık oluşturma amacı taşımaktadır. Türkiye olarak, çocuklarımızı dijital alanda daha güvenli bir geleceğe taşımaya çalışıyoruz.”

TRT'ye teşekkür etti

Zirve'nin açılışında konuşan İletişim Başkanı Prof. Dr. Burhanettin Duran, TRT'ye de teşekkürlerini iletti. Duran, TRT'nin hem televizyon kanalları hem dijital platformları hem de uluslararası etkinlikleriyle çocuklar için kıymetli projeler hayata geçirdiğini, TRT Çocuk, TRT Diyanet Çocuk ve ‘tabii Çocuk’un ebeveynlerin çocukları rahatlıkla emanet ettikleri markalar olduğunu ve Kurumun çocuk medyasında güçlü bir merkez hâline geldiğini ifade etti.

Sobacı'dan “çocuklar için yeni bir medya düzeni” çağrısı

TRT Genel Müdürü Prof. Dr. Mehmet Zahid Sobacı, Uluslararası Çocuk Medya Zirvesi'nin ev sahibi olarak açılışta bir konuşma yaptı. Zirve'nin amacının “dijital çağda çocukların zihinsel, duygusal ve ahlaki gelişimlerini destekleyecek bir medya düzeni inşa etme” niyetini taşıdığını belirten Sobacı; “çocukların, dijital mecralarda sunulan içeriklerin yol açtığı kimlik erozyonunun doğrudan muhatapları” olduğunu ifade etti. Dijital alanda, ciddi bir çocuk içeriği kriziyle karşı karşıya olunduğuna işaret eden Sobacı; “Çocuk medyası alanında, eğlencenin ardına gizlenen ideolojik kodlar ve mesajlar, sistematik biçimde normalleştirilmektedir. Küresel içerik kartellerinin yön verdiği çocuk medyasında, evlatlarımız bilgi kirliliği, kültürel yabancılaşma, değer erozyonu ve siber zorbalık gibi tehlikelerle sınanmaktadır.” dedi. Bu tehditlerin en çok endişe verici olanının, masumiyetin alanı olması gereken çocuk içerikleri üzerinden yürütülen sistematik cinsiyetsizleştirme çabaları olduğunu da ifade eden Sobacı, konu ile ilgili şunları söyledi; “Dijital medya aracılığıyla, çocukların fitratını hiçe sayan, kimliklerini bulanıklaştıran,



TRT Genel Müdürü Prof. Dr. Mehmet Zahid Sobacı, TRT'nin çocuklarla ilgili içerikler konusundaki hassasiyetine değindi

LGBT sapkınlığını özendiren ve aileyi zayıflatan bir dayatma, küresel ölçekte hegemonik hâle gelmiştir. Sözüm ona ‘özgürlük’ şemsiyesi altında yapay kimlikler ve cinsiyetler üretilmeye çalışılmaktadır. Bu küresel dalgaya karşı evlatlarımızı korumak, çocuk medyasını aile ekseninde ve değerler temelinde inşa etmek artık bir tercih değil bir zorunluluktur.”

“Yayınlarımızda büyük bir hassasiyetle hareket ediyoruz”

TRT Genel Müdürü Sobacı, konuşmasında, TRT Çocuk Medyası Zirvesi'nin “Aile Yılı”nda düzenlenmesinin anlamı üzerinde de durdu. Sobacı, “TRT olarak bu bilinçle, çocuk yayıncılığını, yalnızca bir içerik üretimi süreci olarak değil; nesillere istikamet çizme sorumluluğu olarak ele alıyoruz. Ekranlarımızda, radyolarımızda ve dijital platformlarımızda çocuklara yönelik sunduğumuz her içeriği; pedagojik hassasiyetle, değer temelli yaklaşımla ve kültürel miras aktarımı bilinciyle şekillendiriyoruz. Bu bakış açısıyla, animasyon filmlerden çizgi dizilere, dijital oyunlardan basılı yayınlara ve etkinliklere kadar uzanan çalışmalarımızı hayata geçirirken; psikolog, pedagoğ ve çocuk gelişim uzmanları eşliğinde büyük bir hassasiyetle hareket ediyoruz.” dedi.

“TRT olarak, çocuk yayıncılığını, yalnızca bir içerik üretimi süreci olarak değil; nesillere istikamet çizme sorumluluğu olarak ele alıyoruz. Ekranlarımızda, radyolarımızda ve dijital platformlarımızda çocuklara yönelik sunduğumuz her içeriği; pedagojik hassasiyetle, değer temelli yaklaşımla ve kültürel miras aktarımı bilinciyle şekillendiriyoruz.”

Prof. Dr. Mehmet Zahid Sobacı
TRT Genel Müdürü

beğenisini kazanmış yapımların maskotları da alanda katılımcılara hoş anlar yaşattı. TRT Piri, TRT Bil Bakalım, TRT Çocuk Oyun Dünyası, TRT Çocuk Kitaplık gibi uygulamalar ise katılımcıların oturma aralarında ziyaret ettiği stantlar arasında yer aldı. Ayrıca Zirve'de çocukların geleceğe dair umutlarını resmettiği bir resim sergisi de yer aldı. Zirve'nin onur konuğu olan Emine Erdoğan, tüm stantları ve sergiyi gezerek TRT Genel Müdürü Prof. Dr. Mehmet Zahid Sobacı'ya beğenilerini iletti.

TRT'nin çocuk içerikleri katılımcıları karşıladı

Zirve'nin gerçekleştiği Haliç Kongre Merkezi, 6 Aralık günü, tam bir şenlik havasında düzenlenen karşılama alanı ile de ilgi gördü. Katılımcılarını, TRT'nin uzun bir geçmişe dayanan çocuk yayınlarına dair hazırlanmış bir zaman tüneli ile karşılayan Zirve alanı, TRT'nin öne çıkan çocuk içeriklerinden oluşan stantları ile salona ulaşana dek keyifli bir deneyim alanı sundu. TRT Çocuk başta olmak üzere pek çok kanalda çocukların



TRT'nin sevilen yapımlarının maskotları karşılama alanına neşe kattı

İlk oturumun odak noktası; “Ekran süresi mi, ekran kalitesi mi?”

Dijital dönüşümün medya ve çocuklar üzerine etkisinin uluslararası düzeyde tartışıldığı TRT Uluslararası Çocuk Medyası Zirvesi; “Dijital Çağda Çocuk Medyası: Aileyi Güçlendirmek, Değerler İnşa Etmek” teması ile gün boyu süren üç ayrı oturumda gerçekleştirildi. Türkiye ve dünyanın çeşitli ülkelerinden gelen uzman konuk ve katılımcının eşliğinde gerçekleşen oturumlardan ilki ise; “Çocuk Medyasında Meydan Okumalar ve Fırsatlar: Aile ve Toplumun Ortak Sorumluluğu” başlığını taşıyordu. TRT World’ün başarılı sunucularından Maria Ramos’un moderatörlüğünde gerçekleşen oturumun konukları ise; Macaristan Medya Konseyi Medya Bilimleri Enstitüsü Direktörü Dr. Levente Nyakas, Amerikalı psikolog ve teknoloji uzmanı Dr. Warren Buckleitner, Fransız psikoterapist, yazar ve pedagoğ Isabelle Filliozat ve akademisyen Doç. Dr.



Çocuklara yönelik medya araçlarındaki açık riskler neler?

6 Aralık’ta düzenlenen Zirve’nin ilgi çeken ikinci oturumu ise “Gizli Kodlar, Açık Riskler: Çocuk İçeriklerinde Kimlik ve Değer İnşası” başlığı ile düzenlendi. Oturumun konuşmacıları arasında; Milo Productions & Müslim Kids TV Kurucusu Michael Milo, Filistinli çocuk kitabı yazarı Taghreed Najjar, Malezyalı yapımcı ve yönetmen Sinan İsmail, akademisyen ve yazar Prof. Dr. Nilüfer Pembecioğlu yer alırken, Alican Ayanlar sorularıyla paneli yöneten isim oldu. İkinci oturumda; dijital dönüşüm ile birlikte artan içeriklerin çocuk hakları ve psikolojik güvenlik açısından değerlendirilmesi tartışıldı. Aynı zamanda çocukların benlik algısını sarsıntıya uğratacak örtük ideolojik mesajlardan nasıl korunabileceği de öne çıkan soruların başındaydı.

“Çocuğun gelişimini takip etmeliyiz”

Çocuk kitapları üzerine uzman bir yazar olan Filistinli Taghreed Najjar, yazar olma hikâyesini

Özgür Bolat oldu.

Oturumda; yıllar içerisinde değişen çocukluk deneyimleri üzerinde dijitalleşen medyanın “hem benzeri görülmemiş fırsatlar hem de derin güvenlik açıkları içeren karmaşık bir ekosistem” yaratması üzerinde duruldu. İki ayrı uçta seyreden bu ekosistemin çok dikkatle değerlendirilerek çocukları tamamen teknolojiden uzaklaştırmadan bir denge kurulacak yapı modelleri üzerinde duruldu. Özellikle burada ebeveynlere düşen sorumluluklar, “ekran süreleri” ile birlikte “ekran kalitesi” gibi çocuğun gelişim ve öğrenim aktivitelerine de katkı sağlayacak içeriklerin doğru belirlenmesi öne çıkan tartışma konularındandı. Bununla birlikte küreselleşen bir pazarda “yüksek kaliteli” ve “etik” içeriğin nasıl tanımlanacağı ise tartışmanın odağını oluşturdu.

Oturumda konuklar tüm veriler ışığında ekran süresinden çok ekran kalitesinin önemine değinirken, erken yaşta itibaren çocuklarda “dijital okuryazarlığın” geliştirilmesi gerekliliğini de savundu. Dijital medyanın olumsuz etkileri üzerinde duran Doç. Dr. Özgür Bolat; “Birçok sorun söyleyebiliriz, ama bence dikkate alınması gereken en büyük sorun çocuklarda azalan odaklanma ve konsantrasyon.” dedi. İlk oturumun konuklarından Macaristan Medya Konseyi Medya Bilimleri Enstitüsü Direktörü Dr. Levente Nyakas, “Dijital dünyadan çocukları korumak ortak bir sorumluluk. Medya, devlet, aile üçgeninde politikalar üretilmeli” derken ailenin bu alandaki görevine de dikkat çekti.

şöyle paylaştı; “Küresel medya hepimizi kuşatıyor, kaçamıyoruz, kaçmak da mümkün değil. Dijital medyanın iyi taraflarını alıp kötüsünden kaçınmak biraz zor. Ama medya deyince kitaplar es geçiliyor. Ben çocuklarla ilgili yazmaya 40 yıl önce başladığımda genelde tüm kitaplar Batı’dan alınıp bizim dilimize çevriliyordu. Filistinli çocukların bizim kültürümüzü öğrenecekleri kitaplar yoktu. Ben kendi kültürümüzü çocuklara anlatabilmek adına yazmaya başladım. O sıralarda Noel ile ilgili yüzlerce kitap vardı ama kendi bayramlarımızı dair içerikler yoktu. İstedim ki yazdığım kitaplar da çocuklar bizim çocuklara benzesin, sokaklar bizim sokaklara benzesin...” Taghreed, alanıyla ilgili de tavsiyelerde de bulundu; “Bir yazar ve yayıncı olarak çocuğun gelişimini takip etmeliyiz. Çocuk hangi yaş grubunda ona bakmalıyız. Hem kitabın dili ve hem içeriği hem de görselleri buna uygun olmalı. Mesela kadın gibi giyinen ama erkek olan biri normal görünürse çocuğun kafası karışır. Özellikle duygusal problemi olan çocuklar için bunlar daha da kafa karıştırıcı bir duruma dönüşebilir.”

Oturumda önemli tespitleriyle dikkat çeken Taghreed, çocukların ekran bağımlılığı sebebiyle kitaplara ilgisinin azaldığının da altını çizdi. Taghreed; “Çocuklar ekran zamanlarına bağlı olunca okumak da zorlaşıyor. Burada ebeveynlere rol düşüyor. Çocukların her şeye yeterli zamanı olmalı. Aynı zamanda çocukların yaşlarına ilgi alanlarına göre özenle seçilmiş kitapları olmalı. Bu kitaplar heyecanlı ve etkileyici olmalı, zor zamanlarda onlara destek sağlamalı. Ebeveynler



Nyakas; aile bireylerinin evde kendi aralarında aynı zamanda oyuna dönüşecek bir “dijital ve sosyal medya kullanımı sözleşmesi” yapmalarını önerdi. Dr. Levente Nyakas; “Aile bireyleri evde ortak belirlenen zamanlarda sosyal medya kullanımına dair bir ‘dijital kullanım sözleşmesi’ yapmalı. Eve gelen her bireyin ve özellikle de çocuklara örnek olması için ebeveynlerin bu kuralara uyması ise çok önemli.” dedi. Fransız psikoterapist, yazar ve pedagoğ Isabelle Filliozat panelde yaptığı konuşmasında ebeveynlerin çocuklarla iletişimi konusunda önemli tavsiyelerde bulundu. Çocuklara karşı sürekli korumacı yaklaşmanın da olumsuz etkiler doğurabileceğine dikkat çeken Filliozat, “Çok fazla kontrol beynin anlayamayacağı bir şey. Çocuklarını sürekli koruyamayabilirler ama onlara bunun neden önemli olduğunu doğru anlatabilirlerse, çocukta dijital medya araçlarının kullanımına dair bir hassasiyet de gelişecektir.” dedi.

televizyon sürelerine, çocuklara sebeplerini de açıklayarak sınırlandırma getirmeli. Ya da bu kitabı okursanız dışarda oynayabilirsiniz, bir şeyler çizersen şu kadar süre sosyal medyayı kullanabilirsin gibi... Ben bunu torunlarımda deniyorum ve bir hayli işe yarıyor.” dedi.

“Çocukların ilgisini çekmek için sürekli kavgâ ve şiddet üretmemeliyiz”

Malezya’dan dünyaya yayılan Ömer ve Hana’nın yaratıcısı Sinan İsmail, panelde yaptığı konuşmasında bir içerik üreticisi olarak öncelikle niyetin ortaya koyulmasının gerektiğini söyledi. İsmail; “Bir içeriği neden yapıyoruz bu önemli. Biz çocukları kontrol edemeyiz ama platform için ne uygun diye öncelikle kendi kendimize fikirlerimizi bir filtreden geçirebiliriz. Bir prodüktör gözüyle diyebilirim ki, platformalar üreticiler kadar güçlü. İçerikler aracılığıyla milyonlarca çocuğa ulaşılabilir. Dolayısıyla kendimize önce şunu sormalıyız: Ben bu işi neden yapıyorum? Ve tüm bunlarla iyi hikâyeler üreterek çocuklar üzerinde iyi etkiler yaratmaya odaklanabiliriz. Çocukların ilgisini çekmek için sürekli kavgâ ve şiddet üretmemeliyiz.” dedi. İsmail, bu süreçte çocuklardan çok ebeveynlere de görevler düşüğünü belirterek, çocuklar izlerken onları yalnız bırakmamak gerektiğinin de altını çizdi.

“Çocukları kendi kutularına kapatıp yalnızlaştırıyoruz”

Panelin konukları arasında yer alan akademisyen ve yazar Prof. Dr. Nilüfer Pembecioğlu çocukların



medyanın eğitimde kullanımı konusunu da inceledim. 90’larda bu konuyu kimse bilmiyordu ama 2000’lere geldiğimizde alandaki araştırmalar biraz daha artmaya başladı. Medya okuryazarlığı; bir dili konuşmak, matematik becerisi kazanmak ve yazı yazmak kadar önemli oldu. UNESCO ile 15 yıl kadar önce bu konuda çalışmaya başladık ve eğitim kapsamına alınması için bir müfredat oluşturduk. Medya okuryazarlığı dışında “medya ve bilgi okuryazarlığı” diye bir kavram da ortaya çıktı. Çünkü bu alanda da çok fazla yanlış bilgi var. Benim bu konuda bir formülüm var. O da şu; bir bilginin önce bir “formasyon” a sonra da bir “transformasyona” dönüşmesi gerekiyor. Mesela Zirve’ye davet edildiğimde önce TRT’yi araştırdım. TRT’yi araştırırken bir “formasyon” oluşuyor. Ardından Zirve’de başka kimler var diye baktım. Bana yapılan bir davet formülün ilk aşaması olan “bilgi”yi oluşturuyordu, araştırmam ile “formasyon” oldu. Formasyondaki bilgileri araştırıp buraya gelmem ile artık bir “transformasyon” a döndü. Yani önce bilgi, sonra formasyon, ardından transformasyon...” Zirve’ye ABD’den katılan akademisyen Prof. Douglas K. Hartman ise, yapay zekânın da devreye girmesiyle medya okuryazarlığı kavramının artık yeni bir evrim sürecine girdiğini ifade etti. Hartman “medya okuryazarlığında öncelikle bilişsel esneklik ve çevikliğin” önem kazandığının atını çizerek; “Kendimizi bir pozisyona sokup hemen adapte olmak ve ardından ise hemen başka bir pozisyon almaya da hazır olmak gerekiyor. Aslında birçok okul deneyimi de bu şekilde ortaya çıkıyor. Şimdi iklim değişikliği var, farklı perspektifler var burada. Yalnızca kendi pozisyonlarımızı düşünmek yetmiyor, diğerlerinin argümanları neler bunlara da bakmak gerekiyor. Bilişsel çeviklik bir çeşit empati, başkasının yerine kendini koyabilmek.” dedi.

“Öğrenciler, öğretmen olmuş durumda”

Kenya’da Mitoto News’in kurucusu ve akademisyen olan Jennifer Kaberi ise medya okuryazarlığında genel olarak tüm araştırmacıların Avrupa Birliği yapısına bakmasını eleştirerek tüm bunların dünya genelinde ne kadar uygulanabilir olduğunu sorgulayan bir konuşma yaptı. Kaberi; “Afrika’da yapılan bir araştırma pek çok ebeveyn ve öğretmenin bu yeni dünyayı anlamadığını ortaya koyuyor. Öğrenciler, öğretmen olmuş durumda. Çünkü çocuklar yapay zekâ ve dijital dünyayı onlardan daha iyi biliyorlar. Üstelik çocuklar tüm bu dijital dünya bilgilerini kendi kendilerine öğreniyorlar. Ama Afrikalı çocukların yüzde 60’ı online değil. Bir de bu çocukların ebeveynlerini düşünün. Biz yetişkinler dijital göçmenler değiliz ama onlar dünyaya dijital bir yerleşke yapıyor. Çocuklar dijital okuryazarlık bilmiyor ama onu kullanmayı çok iyi biliyorlar. Dolayısıyla ne çocuklar ne de ebeveynler için dijital güvenlik bir şey ifade etmiyor. Önce ebeveynler dijital dünyayı öğrenmeli ki daha sonra dijital güvenlikten bahsedebilelim.” dedi.



zihinsel gelişimleri üzerinde durarak; sürekli bir öğrenme ve gelişim hâlinde olduklarını hatırlattı. Her bir çocuğun kendi zihin sistemindeki gelişime göre kendi kararlarını verdiğini ve bu kararların neler olup olmayacağını da keskin çizgilerle ayrılmasının zor olduğunu ifade etti. “Ana risk bu” diyen Pembecioğlu; “Bir kişi 6 bin farklı şey düşünebilir. Bir gün içinde 35 bin karar alıyoruz. Çocuk dönemi ise çok primitif düşünün. Sürekli gelişiyor ve değişiyor.” Pembecioğlu, “tek bir medya aracını tüm ailenin beraber oturup, beraber izlediği, beraber gülüp beraber ağladığı bir yaşam stiline; pek çok medya aracını tek başımıza izleme alışkanlıkları geliştirdiğimiz yalnızlaşmış bir yaşam stiline dönüştürdüğümüze” dikkat çekti. Pembecioğlu söyle devam etti; “Eski günlerde herkes aynı şeyi izlerdi şimdi herkes tek başına izliyor ve bir kuyu kazıyor. Bu çok kötü ve öldüren bir şey. Çocukları kendi kutularına kapatıp yalnızlaştırıyoruz. Sessizlik spirali diye bir şey var, ailede biri sessizliği bozmazsa kimse konuşmuyor. Çocuklarla konuşmalıyız, onları dinlemeliyiz.”

Çocuklar için “medya okuryazarlığı”

Haliç Kongre Merkezi’nde gün boyunca yapılan panel konuşmalarının somut eylemlere dönüşmesi ile ilgili değerlendirmeler üçüncü ve son oturumun ana konusunu oluşturdu. “Gelecek Nesiller için Yol Haritası: Politikalar, İş Birliği ve Çözümler” başlığında düzenlenen oturumun moderatörlüğünü TRT World’ün başarılı sunucularından Yashini Padayachee yaptı. Padayachee’nin panel konukları ise; Hong Kong’dan panele katılan akademisyen ve medya araştırmacısı Chi Kim Cheung, Kenya’dan Mtoto News’in kurucusu ve akademisyen Jennifer Kaberi, ABD’den akademisyen Prof. Douglas K. Hartman ve Türkiye’den akademisyen Hatice Ferhan Odabaşı oldu.

Medya okuryazarlığında formül; bilgi, formasyon, transformasyon

Oturumda uzman konukların değerlendirmeleriyle daha çok “medya okuryazarlığı” teriminin çocuklar için uygulamaları üzerinde duruldu. Medya okuryazarlığı konusunda 1990’lı yıllarda ilk araştırmaları yapan Chi Kim Cheung, alandaki deneyimlerini ve medya okuryazarlığı ile ilgili belirlediği özel formülünü katılımcılarla paylaştı.

Cheung formülünü ise şu sözlerle açıkladı; “Medya alanında ders verirken



Uzayda bağımsızlığın yeni halkası

Türkiye'nin ilk yörünge transfer aracı uzayda mesaisine başladı. Tamamı yerli olan araç, millî küresel konumlama sistemimizin de bir parçası olacak.

Her büyük teknoloji, savaşta büyük bir korkusuna hapsedi. Ancak bugün tanıklık ettiğimiz şey, bir silahın değil, savaşın doğasının değişimi. Artık büyük güç büyük ateş gücüyle değil, kompozit malzemeyle, veriyle ve ışık hızıyla ölçülüyor. 21. yüzyılın savaş meydanlarında artık devasa orduların gövde gösterisi değil, "maliyetin asimetrisi" hüküm sürüyor.

Ukrayna bozkırlarından Orta Doğu çöllerine kadar gördüğümüz tablo net: Milyonlarca dolarlık tanklar, marketten alınabilecek kadar ucuz ve erişilebilir "drone"lar tarafından avlanıyor. Günümüz savaşlarında cephedeki askerle, binlerce kilometre ötedeki bir sunucudan aldığı verileri işleyen insansız hava araçları çarpışıyor. Bir örnek mi arıyorsunuz?

Ukrayna bozkırlarından Orta Doğu çöllerine kadar gördüğümüz tablo net: Milyonlarca dolarlık tanklar, marketten alınabilecek kadar ucuz ve erişilebilir "drone"lar tarafından avlanıyor. Günümüz savaşlarında cephedeki askerle, binlerce kilometre ötedeki bir sunucudan aldığı verileri işleyen insansız hava araçları çarpışıyor. Bir örnek mi arıyorsunuz?

Haziran 2025'te Ukrayna ordusuna ait insansız hava araçları ile NATO'nun uzay istihbaratı birleşti. Sonuç? Tam 41 Rus savaş uçağı havalandırmadan, yerde imha edildi. Tek bir pilot riske atılmadan. İşte bu yüzden savunma sanayiiimiz harıl harıl GÖKBERK ve ALKA gibi lazer silahları üzerinde çalışıyor. İletişim, artık lojistik bir destek unsuru değil, ordunun sınır sisteminin kendisi hâline geldi. Bu sınır sistemi koptuğunda, en gelişmiş tanklar bile metal yığınlarına dönüşüyor. Peki, sahadaki insansız hava araçlarını kim yönetiyor? Cevap başımızın üzerinde: Uydular. Bu bizi nereye götürüyor? Tek bir kaçınılmaz gerçeğe: Yeryüzündeki hakimiyet, artık gökyüzünün çok daha ötesinde, atmosferin bittiği yerde belirleniyor.

Biz de Türkiye olarak, "istikbal Göklere" düsturuyla uzun süredir uzayda olmak istiyoruz. Milenyumun başında İngiltere ile ortak yaptığımız BİLSAT'tan, tamamen yerli imkânlarımızla başardığımız TÜRKSAT'a dönüşüm, TÜRKSAT'ın sürekli geliştirilmesi ve dünyanın tamamını kapmasa alanına alması, GÖKTÜRK-1 ve GÖKTÜRK-2 ile askerî istihbarat alanında

Türkiye, kendi haberleşme uydusunu üretebilen dünyadaki 11 ülkeden bir tanesi oldu. Uydunun tasarımı, üretimi ve testlerin tamamı Ankara'daki TUSAŞ tesislerinde (USET) gerçekleştirildi.



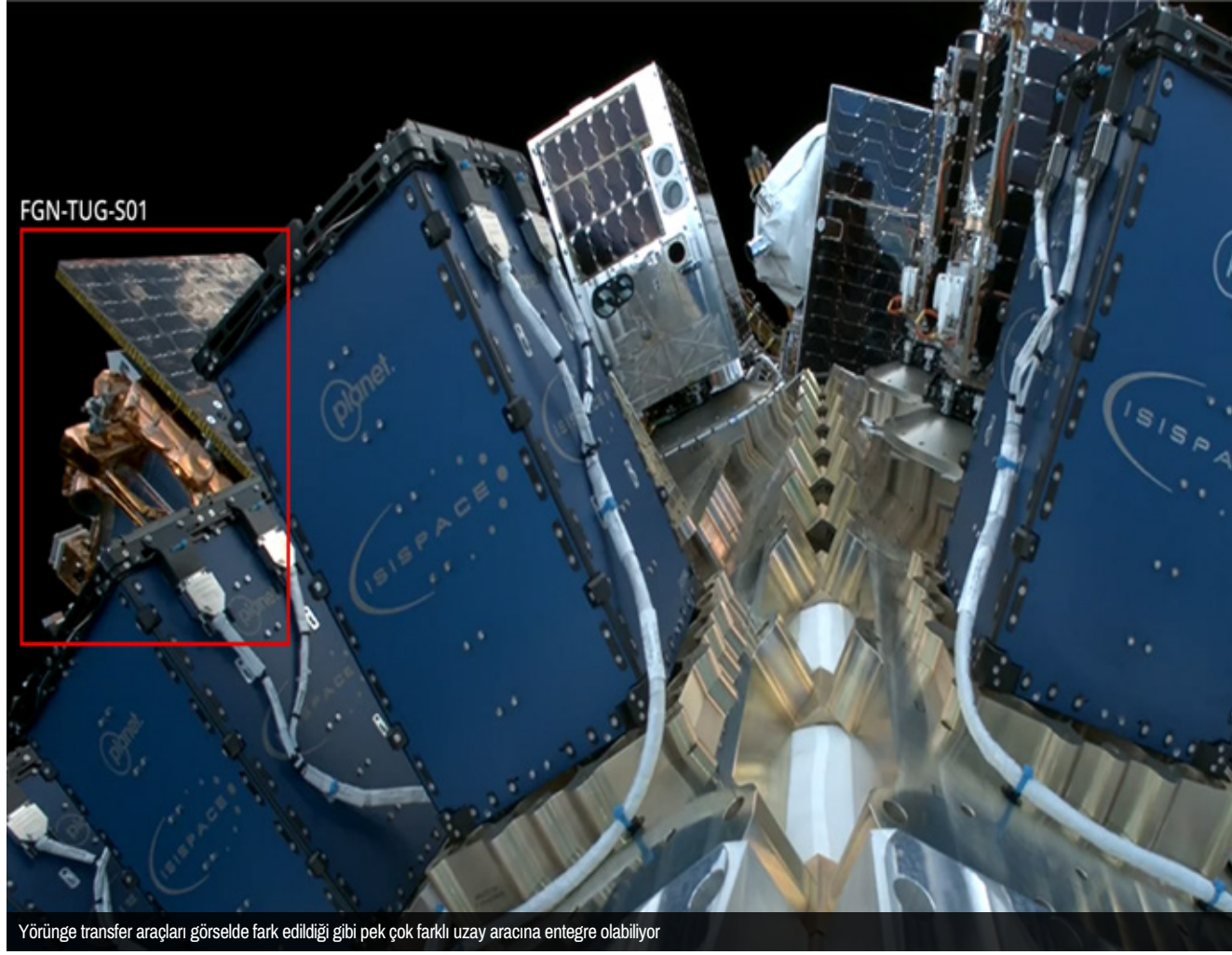
Millî Yörünge Transfer Aracı'nın arkasında son derece genç bir mühendis ve yazılım ekibi bulunuyor

uzayda yer almamız ve tabii ki 2018'de Türkiye Uzay Ajansı'nın kurulması bu zor zincirin en sağlam halkaları. Takvimler bu yıl Kasım ayının 28'ini, saatler ise 21.44'ü gösterdiğinde ise zincire bir halka daha eklendi. Kaliforniya semalarında yükselen SpaceX Falcon 9 roketi, gövdesinde Türk mühendisliğinin iddialı projelerinden bir tanesini taşıyordu: "FGN-TUG-S01". Bu kod adı nedir ve ne yapıyor? Bu kod adı Türkiye'nin ilk Yörünge Transfer Aracı'nın (YTA) kayıtlardaki ismi. Fırlatıldıktan tam 81 dakika sonra roketinden ayrılarak "görev yerine" ulaşan YTA, tamamen millî imkânlarla, yine bir ilk olarak hibrit motora sahip. Araç şu anda uzaydayken biz de bu araçların; uzay mekiği, roketler, uydular gibi havallı araçlarının arasındaki önemli görevini daha iyi anlayalım.

Uzayda lojistik zordur
Fergani Uzay'ın mutfağından çıkan YTA yani Yörünge Transfer Aracı, en net ifadeyle uzayda lojistik operasyonları gerçekleştirecek. Daha da sade şekilde ifade edersek, bir uzay römorku olacak. Uzaya gönderdiğimiz uyduları olması gereken yerlere yerleştirecek. Peki, bu "Uzay Römorkörü" (Space Tug) kavramı nereden çıktı ve neden aniden bu kadar kritik hâle geldi? Eskiden, uyduların yörüngeye yerleşmesi son derece verimsizdi. Her uydusu, sırtında kendi roket motorunu taşımak zorundaydı. Düşünün; mesela otobüsle Ankara'ya geldiniz ama evinize gitmek için yanınızda bir motosiklet taşıyorsunuz ve eve varınca o motosikleti çöpe atıyorsunuz. Bu tuhaf kargo anlayışı hem çok pahalı hem de gereksiz şekilde



İlk yerli ve millî haberleşme uydumuz TÜRKSAT 6A, neredeyse iki yıldır yörüngemizin etrafında yer alıyor



Motoru dışında YTA'nın uçuş bilgisayarı, uçuş elektronik sistemleri, güç dağıtım birimleri ve termal kontrol altyapısı dâhil tüm kritik alt sistemler yerli kaynaklarla, Türk mühendisler tarafından tasarlanıp üretildi.

verimsiz. Uydular normalde uzaya SpaceX Falcon 9 gibi devasa roketlerle taşınıyor. Hatta tıpkı bir otobüs gibi onlarca uydu aynı anda taşınabiliyor. Roketler bu uyduları alçak dünya yörüngesine bırakıyor. Ancak uyduların her birinin gitmesi gereken “ev” farklı. Kimi bin kilometre yukarıdaki bir tepeye, kimi şehrin öteki ucuna gitmek zorundadır. İşte uzaya gönderilen Yörünge Transfer Araçları, terminalde bekleyen taksilerdir. Sizi otobüsten alır ve kapınızın önüne kadar bırakır. YTA'lar sayesinde uydular çok daha basitleşiyor ve ucuzluyor; maliyetleri düşüyor. Bu da hem daha fazla uydu gönderme imkânı demek hem de AR - GE'ye daha fazla yatırım yapabilmemiz demek. YTA teknolojisi aslında yetmişlerden beri üzerinde uğraşılan bir şey olsa da mühendisliğin gücü, bu pratik ama hayati araçları oluşturabilmek için elli yıldan fazla beklemek zorunda kaldı. Bu

“uzay römorkörlerinin” yetenekleri sadece kuryelikle de sınırlı değil; onların aynı zamanda yörünge transfer aracı olmasının yanı sıra dünyadaki eşdeğerlerinden de ufak bir farkı var: Kullandığı hibrit motor.

Hibritin farkları

Geçen ay gerçekleşen fırlatmada dünya tarihinde ilk kez, bir hibrit roket motoru yörüngede başarıyla ateşlendi. Tam 35 saniye süren bu kritik manevra ile YTA, 530 kilometrelik dairesel yörüngesinden çıktı ve kendini 720 kilometre irtifaya tırmanacak yeni bir eliptik yörüngeye

fırlattı. Görevin ikinci aşamasında, saatler 11.45'i gösterirken YTA'nın kendi küp uydusu FRG-10D1, araçtan başarıyla ayrılarak hedefine yerleşti. Küp uydular, standartlaştırılmış 10x10x10 santimetrelilik modüllerden oluşan, âdeta “lego” parçaları gibi birleştirilebilen teknoloji harikalarıdır. Artık sanayi tipi elektronik parçalar kullanıldığı için maliyetler milyon dolarlardan bin dolarlar seviyesine indi. Hepimiz biliyoruz ki uzayda sürtünme yoktur. Bu yüzden direksiyonu kırıp uzayda dönemezsiniz. Dönmeniz için ayrıca bir motor ateşlemeniz gerekiyor. Fergani Uzay'ın ürettiği YTA aracı hibrit motoruyla, uzay mühendisliği için de özel bir iş başarıyor. Uzun süredir kullanımda olan katı yakıtlı motorlar ucuzdur ama tek kullanımlıktır. Ayrıca hassas manevra yapılamaz. Çin ve ABD gibi ülkeler ise sıvı yakıtlı motor kullanıyorlar. Bu motorlar tıpkı



Teknoloji, savaşın acımasız yüzünü yansıtıyor. Ukrayna'da savaş dronelerine karşı ağ geliyor

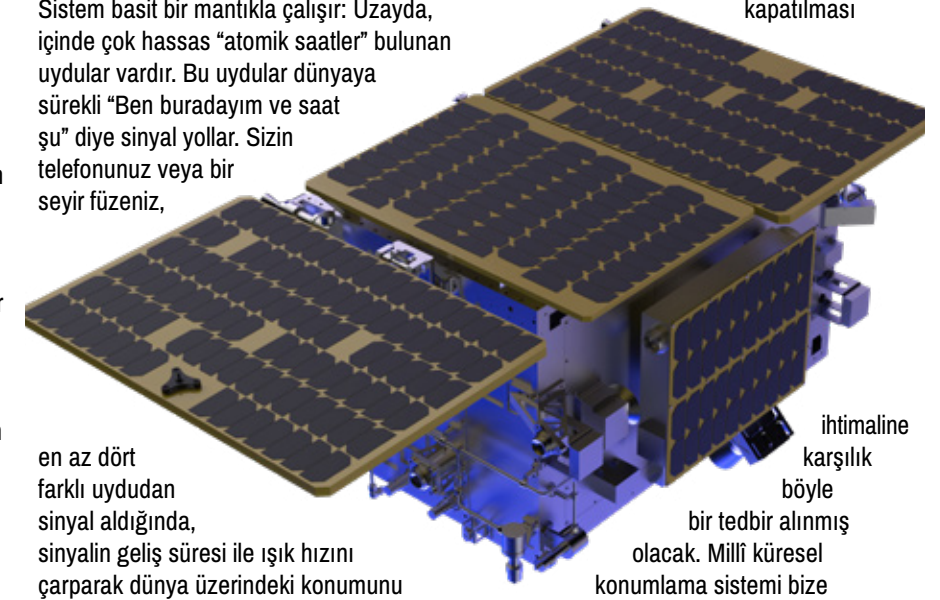
otomobillerdeki gibi açıp kapatılabiliyor, ince manevralar da gerçekleştirebiliyor. Tüm bu avantajlarına rağmen son derece pahalı, arızalanmaya müsait ve hassaslar. Hibrit motor ise katı ve sıvı yakıtlı motorların en iyi özelliklerini bir “potada” eritiyor. Hem katı yakıtın basitliğini ve ucuzluğunu alıyor hem de sıvı yakıtın “istediğin zaman durdur - başlat” özelliğini ekliyor. Motor dışında YTA'nın uçuş bilgisayarı, uçuş elektronik sistemleri, güç dağıtım birimleri ve termal kontrol altyapısı dâhil tüm kritik alt sistemler yerli kaynaklarla, Türk mühendisler tarafından tasarlanıp üretildi.

Uzaya sonsuz erişim

Fergani Uzay CEO'su Selçuk Bayraktar, 2022'de kurulan 135 kişilik ekibin tamamen “öz kaynaklarla” yarattığı bu başarının altını çizdi. Projenin yerlilik oranına ve stratejik önemine dikkat çeken Bayraktar; “Uçuş bilgisayarı, güç ve aviyonik sistemler dâhil olmak üzere yerli mühendislik ürünü olan Yörünge Transfer Aracımız, ülkemizin uzaydaki hareket kabiliyetini de başlatacak.” ifadelerini kullandı. Bu görevin sadece bir test değil, gelecekteki fırlatma sistemlerine giden yolun başlangıcı olduğunu vurgulayan Bayraktar, tarihi anı şu sözlerle mühürledi: “Vatanımıza, milletimize, tüm dost ve kardeş

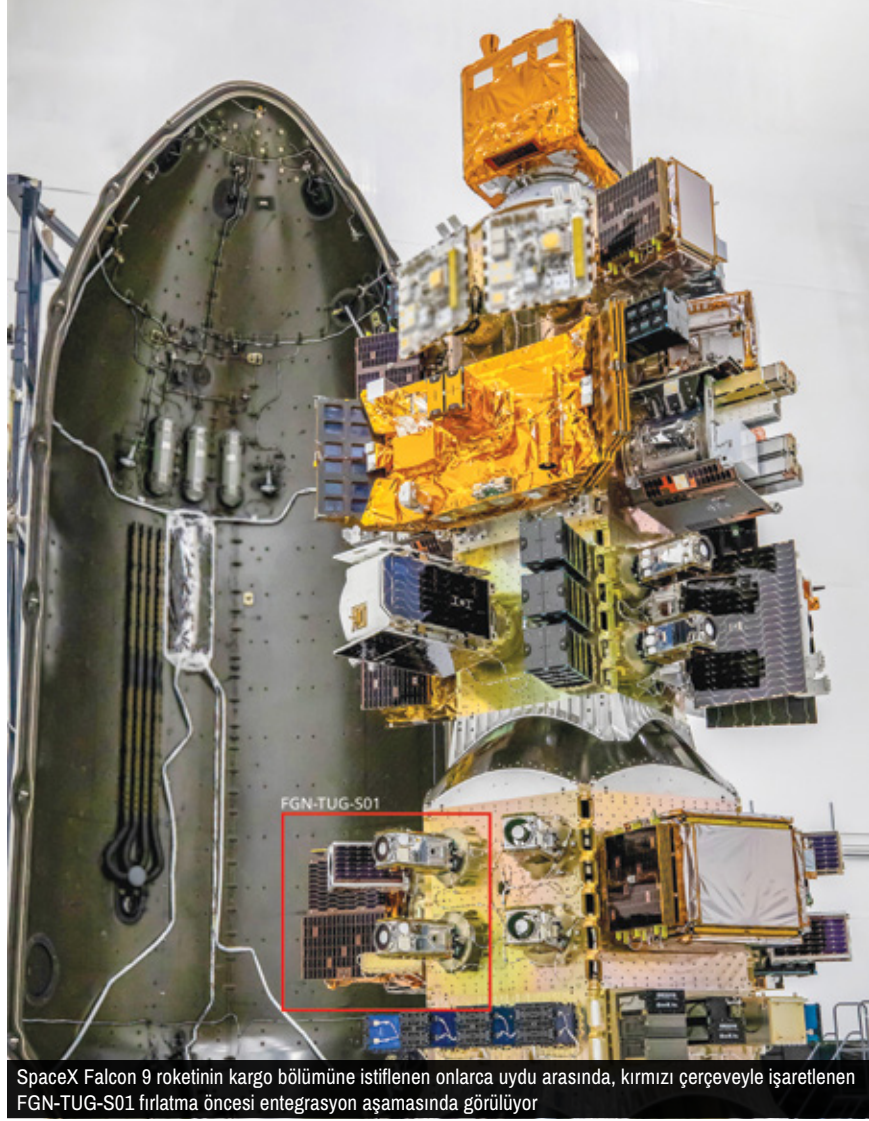
coğrafyalara hayırlı ve uğurlu olsun.” YTA'nın ilerideki hedeflerinden bir tanesi de “Uluğbey Millî Küresel Konumlama Sistemi'nin” bir parçası olmak. Türkiye'nin uzaydaki dijital bağımsızlık hamlesiyle ilgili olan bu sistem son derece hayati. Çünkü özünde halk arasında “GPS” olarak bilinen sistemin yüzde 100 yerli hâli olması amaçlanıyor. Halk arasında her türlü navigasyona “GPS” desek de GPS (Global Positioning System) aslında teknolojinin adı değil, ABD ordusuna ait sistemin marka adı. Teknolojinin genel adı GNSS (Küresel Navigasyon Uydu Sistemi). Sistem basit bir mantıkla çalışır: Uzayda, içinde çok hassas “atomik saatler” bulunan uydular vardır. Bu uydular dünyaya sürekli “Ben buradayım ve saat şu” diye sinyal yollar. Sizin telefonunuz veya bir seyir füzeniz,

milimetrik olarak hesaplar. Yani uzayda bir “deniz feneri” ağı gibidirler; size nerede olduğunuzu fısıldarlar. Bugün kullanılan klasik GPS (ABD) veya Galileo (AB) uyduları, dünyadan çok uzakta (yaklaşık 20.000 km) az sayıda dev uydudan oluşur. Uluğbey ise oyunun kuralını değiştiriyor. Bu sistemin Alçak Dünya Yörüngesi'ne, yani bize çok daha yakın bir yere (500 - 1000 km) kurulması planlanıyor. Böylelikle SİHA, İHA ve Çelik Kubbe sistemlerinin güvenli çalışması, dışarıdan saldırıya uğramaması ya da taarruz günü konumlandırma sistemi kapatılması



en az dört farklı uydudan sinyal aldığında, sinyalin geliş süresi ile ışık hızını çarparak dünya üzerindeki konumunu

ihimaline karşılık böyle bir tedbir alınmış olacak. Millî küresel konumlama sistemi bize



SpaceX Falcon 9 roketinin kargo bölümüne istiflenen onlarca uydu arasında, kırmızı çerçeveyle işaretlenen FGN-TUG-S01 fırlatma öncesi entegrasyon aşamasında görülüyor

Kendi roketinizle fırlatıp, kendi transfer aracınızla yörüngeye yerleştirdiğiniz ve kendi yazılımınızla yönettiğiniz bir uydu ağı... Türkiye'nin uzaydaki "Mavi Vatan" savunmasının temeli bunlardan oluşuyor.

çıkacak. Yazımızda bahsettiğimiz bu araçlar, yakın gelecekte uzayı sadece bir geçiş güzergâhı olmaktan çıkarıp devasa bir şantiyeye dönüştürecek. Bugüne kadar uzaya gönderilen her şey roketin ucuna sığmak zorundaydı; bu yüzden devasa gemiler veya tesisler kuramıyorduk. Ancak bu römorkörler, geleceğin "yörünge tersanelerinin" vinç operatörleri olarak, parça parça fırlatılan modülleri uzayda birleştirip kilometrelerce uzunluğundaki güneş santrallerini veya Mars gemilerini yörüngede inşa edecekler. İşin savunma ve güvenlik boyutu ise Hollywood senaryolarını aratmıyor. Dünya'ya çarpma riski olan bir göktaşı tespit edildiğinde, bu römorkör filosu birer "gezegen savunma kalkanı" gibi hareket edip, göktaşına kenetlenerek rotasını saptırabilecek. Hibrit motorun sağladığı "dur - kalk" esnekliği, tüm bu hassas ve kritik manevraların anahtarı olacak.

özgürlük sağlayacak. Peki tüm bunlar, pazar sabahı kahvaltısını yapan sizler için ne ifade ediyor? Yarın öbür gün telefonunuzdan yemek sipariş ederken, aracınızla tatile giderken veya doğal afet durumunda artık Amerikan uydularına değil, Türk uydularına güveneceksiniz. "Konum at" dediğimizde, o konum artık Ankara'daki sunuculardan geçerek size gelecek. Bu, dijital mahremiyetin ta kendisidir.

Gelecek öngörüsü

Bugün sadece kargo taşıyan bu araçlar, çok yakında bilim kurgu filmlerindeki sahneleri gerçeğe dönüştürecek. Mesela yörüngede başıboş dolaşan eski roket parçaları büyük tehliktir. YTA'lar, uzaydaki çöpleri yakalayıp atmosfere iterek yanmalarını sağlayan temizlik işçileri olacak. Daha da uzak gelecekte Ay'da kurulacak üslere su, gıda ve malzeme taşıyan insansız

kargo gemileri, işte bu teknolojinin gelişmiş hâlleri şeklinde karşımıza



Türkiye Uzay Ajansı (TUA), Avustralya'nın Sydney kentindeki 76. Uluslararası Uzay Kongresi'ne katılarak ülkemizin uzay projelerini anlattı

TRT

3 ARALIK DÜNYA ENGELLİLER GÜNÜ ÖZEL İÇERİKLERİ

1 ALIŞAN ile HAYATA GÜLÜMSE Alişan ile Hayata Gülümse 3 Aralık Özel (Canlı) 10.30 TRT1	1 LİNGO TÜRKİYE Lingo Türkiye 3 Aralık Özel 17.45 TRT1	DÜNYAMI DEĞİŞTİREN ADIMLAR Dünyamı Değiştiren Adımlar (Yeni) 20.30 TRTBELGESEL	PARALİMPİK Paralimpik Oyunları 09.40 TRTSPOR
SAHNE SENİN Sahne Senin 10.50 TRTSPOR	ENGELSİZ SPOR Engelsiz Spor 14.25 TRTSPOR	AİLE Aile 12.00 TRTTÜRK	SAĞLIK OLSUN Sağlık Olsun (Canlı) 15.00 TRTTÜRK
REHBER Rehber (Canlı) 17.00 TRTTÜRK	Ailece Ailece (Canlı) 10.05 TRT RADYO1	Günebakan Günebakan (Canlı) 11.07 TRT RADYO1	Engelsiz Sesler Engelsiz Sesler 4 Aralık 17.08 TRT RADYO1
KÜLTÜR YOLU Kültür Yolu (Canlı) 17.00 TRT HABER	Memleket Treni Memleket Treni (Canlı) 10.05 TRT TSA		





Mekân müzikle buluştuğunda

İstanbul'un mimari belleğine müziğin sezgisel dünyasından bakan “Duvarların Ötesinde” programı, izleyiciyi yapılarla yeni bir duysal ilişki kurmaya davet ediyor.

Her bir mekân, içinde kendi ruhunu taşır. O mekânı tasarlayanın anlatmak istediği hikâyeye göre formunu alır. Belli bir düzende, estetik içinde ve kendi ritmiyle hayat bulur. Müzik gibi... Anlatacağı hikâyeyi kendi içinde duyan ve belli bir forma sokan tasarımcısının kendini müzikle ifade edişi gibi. Müzik ve mekân; insanın deneyimini, hislerini şekillendiren çok güçlü ifade biçimleri... Mekânlar da müzik gibi insanı alıp götüren nice duyguyla yoğruluyor. Onu gören, duyan, dinleyen ve dokunanlarla derin bir bağ kuruyor. Her ikisi de farklı duygular uyandırıyor ve estetiği ölçüsünde iz bırakıyor. Biri bizi fiziksel olarak kuşatıp görsel bir deneyim sunarken diğeri uyandırdığı hislerle sarıp sarmalayarak işitsel bir tecrübeyle çevreliyor. Birbirleriyle olan bu derin bağ hem birbirlerini hem de bizi etkiliyor. Müzik ile mekânı buluşturan ve aralarındaki etkileşimi sunan “Duvarların

Ötesinde” programı da bu derin bağ gözler önüne seren bir yapım. TRT 2’de yayımlanan, mimarî, müzik ve hafızanın ortak alanındaki üretimlere odaklanan belgesel, izleyicileri müzisyen ve besteci Büşra Kayıkcı’nın besteleriyle buluşturuyor.

Yolculuğu çocukken başladı

Büşra Kayıkcı; çocukluğundan itibaren piyano, bale, resim kursları alan bir isim. Şimdilerde bu isim, neoklasik müziğin genç temsilcilerinden biri olarak öne çıkıyor. Lisans eğitimini mimarlık alanında yapan Kayıkcı, bu eğitiminden getirdiği perspektifi daha sonra müzik alanında kullanmaya başlamış. Mimarlık mesleğini bir süre yapsa da içinde başka bir şey yapma arzusu duymuş. Bir atölye kurar, piyano ve çizim dersleri verirken bir taraftan da piyanoda doğaçlama kayıtlar yapar. Çocukluğundan beri bir hikâyenin içinde gezinmeye başladığı zaman, yalnızlığını paylaştığı piyanoya baş başa kalan isim, içindeki hisleri dışarı vurmak için her

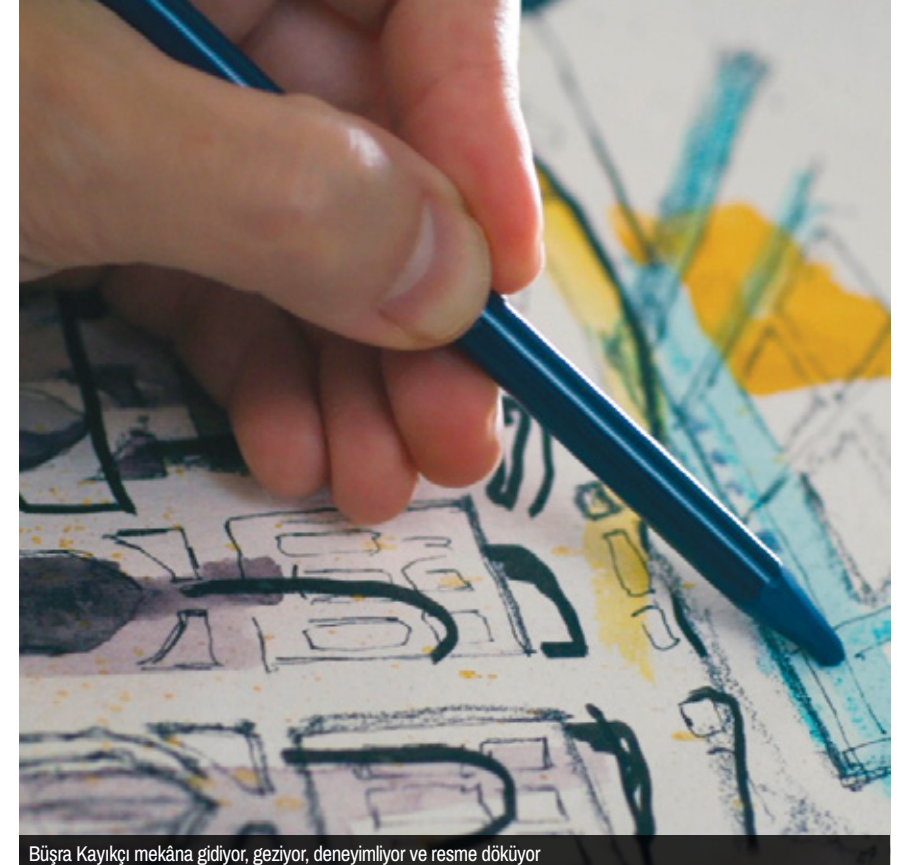
akşam oturduğu piyano, onunla arkadaş oluyor. Değişik ruh hâllerine girip çıktığı, farklı duyguları yaşadığı zaman dilimleri onun, kendisiyle baş başa kaldığı ve üretimine hız verdiği zamanlar oluyor. Bu üretimlerini dijital müzik platformlarına yükler. Aldığı geri dönüşler, doğru yolda olduğunun da habercisidir. Diğer şarkılarını da kaydeder ve ‘Eskizler’ adlı albümü ortaya çıkar. Minimalist ve neoklasik tarzda 9 eserden oluşan bu çıkış albümünü “Tuna” izler. Pandemi dönemi onun mesleğinde bir dönüm noktası olur. Bir yerlere gitmek isteyip gidememek, farklı duygular içinde sıkışıp kalmak olumsuz gibi gözükse de o tüm bunları dönüştürerek yapıtlarına hayat verir. Gitmek istediği mekânları hayal ederek ortaya çıkanları, müziğe dökülen duygularını kendi çabalarıyla paylaşmaya devam eder. “Places” adlı albümü yayımlanır. Üretken bir döneme çevirdiği bu zaman dilimi içinde paylaşımları ilgi görür ve daha görünür olmaya başlar.

Her bölümünde farklı bir mekânın hafızasını, dokusunu ve ruhunu piyano aracılığıyla görünür kılmayı amaçlayan program, mimari ile müzik arasında kurduğu duysal köprüyle izleyiciye katmanlı bir deneyim sunuyor.

Hem okuduğu alan gereği hem de kişisel olarak da seyahatlerden, mekân değiştirmekten, farklı yapıları gezmekten motive olan, bundan büyük ilham aldığını söyleyen isim; gidemediği yerleri hayal ediyor. Bu sadece somut bir mekân değil, bir duyguyla da ilgilidir onun için. Kayıkcı bunu şöyle tanımlayarak albümünün neyle ilgili olduğunu da şu cümlelerde ifade ediyor: “Bence biz, bazen bir duyguyu kendimize bir sığınak olarak seçiyoruz, kaçmak istediğimiz bir durum olduğunda. O da bizim mekânımız oluyor aslında. Bu şekilde de duysal bir mekândan bahsedebiliriz.”

Ortam, ses kayıtları, kâğıt veya metal gibi objelerin seslerini kaydedip bunlarla oynayarak müziğin içinde kullanan bir sanatçıyı dinledikten sonra kendi deyimiyle “müthiş bir aydınlanma anı” yaşar. Kayıkcı, müzik platformlarıyla iletişim kurarak, kendisini ve müziğini tanıtır, yurt dışında kendi tarzında müzik yapanlarla iletişim kurup, atölye çalışmalarına katılır. Yurt dışında piyano üzerine yapılan farklı deneysel çalışmalara katılan Kayıkcı, sadece enstrümanı değil sesi de tasarlamayı deneyimler. Türkiye’ye döndüğünde öğrendiği teknikleri kullanmaya devam eder. Kayıkcı’nın, kullandığı tekniklerle piyanodan bilinenin dışında elde ettiği tınılar, dinleyicilere farklı bir deneyim yaşatıyor. Ona göre enstrümanı manipüle etmek, bazı şeyleri yeniden tasarlamak gibi.

Doğu’dan çıkan müzisyenler ile onların melodilerinden ilham alan ve müzikal zevk konusunda romantik olduğunu söyleyen Kayıkcı’nın, “Doğum” adını verdiği teklî parçası; 2020 sonbaharında New York Theatre Ballet dans okulunun modern dans gösterisinde kullanılır. The New York Times’ta işlenen bu iş birliğinin yanında, Galata’dan esinlenerek yazdığı “Kuledibi no. 1” isimli çalışması da The Wall Street Journal’de yayımlanan İstanbul temalı bir makalede müzik önerileri arasında yer alır. Neoklasik müziğin genç temsilcilerinden



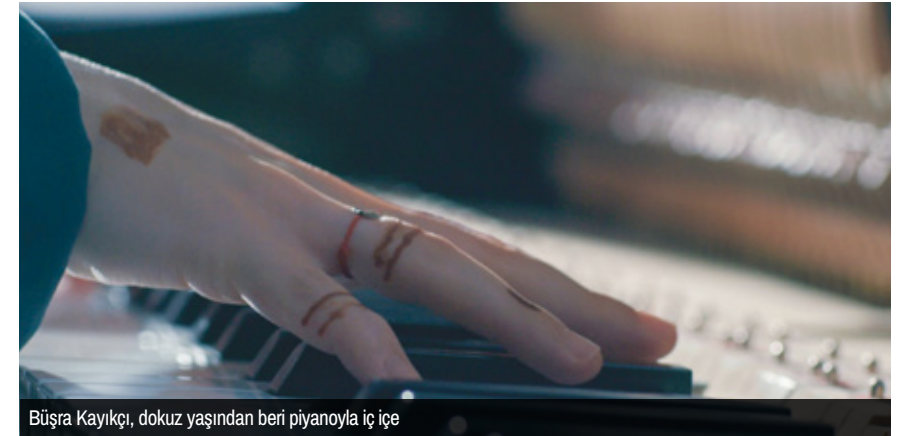
Büşra Kayıkcı mekâna gidiyor, geziyor, deneyimliyor ve resme döküyor

piyanist ve besteci Büşra Kayıkcı, yurt içinde verdiği konserlerin yanında yurt dışında gösterdiği performansla da adından sıklıkla söz ettiriyor.

Keşif yolculuğu

“Duvarların Ötesinde” programında Kayıkcı, İstanbul’un zamana direnen yapılarında yolculuğa çıkarken hem mekânın müziğine kulak veriyor hem de mekânın kendinde uyandırdığı müziği dillendiriyor. Her bir taşı, rengi, dokusuyla bire bir tanış oluyor. Tüm bunları düşsel bir günlük gibi kendi hikâyesine ekliyor ve müziğe dönüşümüne öncülük ediyor. Müziğin mekânla olan derin bağını deneyimliyor. İzleyeni ve dinleyeni

kendi hikâyesinin içine davet ediyor. Beş bölümlük bu belgesel serisinin her bölümünde; Kayıkcı, İstanbul’un önde gelen, farklı mekânlarının hafızasını, dokusunu ve ruhunu piyano aracılığıyla görünür kılarken, mimari ile müzik arasında kurduğu duysal köprüyle izleyiciyi katmanlı bir deneyime davet ediyor. Büşra Kayıkcı’nın özgün kompozisyonlarıyla şekillenen bu yapım, İstanbul’un karakteristik yapılarıyla kurulan duysal ilişkiyi merkeze alırken, her bölümde mekânın ruhunu sese, duyguya ve harekete dönüştürüyor. Belgeselin görsel anlatım dili, her yapının sesle kurduğu ilişkiyi, mimari karakterini ve zamansal hafızasını öne çıkaran



Büşra Kayıkcı, dokuz yaşından beri piyanoya iç içe



Neoklasik müziğin temsilcilerinden Büşra Kayıkçı

sinematografik bir estetik üzerine kurulu. Işık, ses, mekân ve müzik, her bölümde kendine özgü bir ritim oluşturarak belgeselin atmosferini ortaya koyuyor. Tüm bu keşif yolculuğu bittikten sonra ise ortaya çıkan bu üretim süreci bir bütün hâlinde dinleyicilerle buluşacak. Belgesel için özel olarak bestelenen beş eser, TRT 2 - Warner Classics iş birliğiyle, serinin televizyon gösterimlerinin ardından albüm formatında dijital müzik platformlarında yayınlanacak.

Bu sayede izleyiciler, belgeselin ruhunu müziğin devam eden akışında yeniden deneyimleme imkânına sahip olacak.

DG Classics'te albümü bulunan ilk Türk müzisyen

Neoklasik müziğin temsilcilerinden Büşra Kayıkçı'nın tekli albümü "Bring the Light", 123 yıllık tarihe sahip klasik müzik plak şirketi Deutsche Grammophon etiketiyle sanatseverlerin beğenisine sunuldu.

Neoklasik müziğin temsilcilerinden Büşra Kayıkçı'nın tekli albümü "Bring the Light", köklü klasik müzik plak şirketi Deutsche Grammophon etiketiyle sanatseverlerin beğenisine sunuldu. Kayıkçı, DG Classics'te albümü bulunan ilk Türk müzisyen oldu.

Tarihte kaydedilmiş en önemli klasik eserlerin büyük bölümünü arşivinde barındıran DG Classics, klasik müzik dünyasının en köklü ve prestijli plak şirketlerinden biri. 1898'de Almanya'da kurulan ve mükemmeliyetin sembolü olarak adlandırılan plak şirketi; klasik müzik kayıtçılığının neredeyse başlangıcına tanıklık eden bir marka. Dünyaca ünlü sanatçılar kadar yeni nesil yeteneklere de alan açan şirket, tartışılmaz teknik kalitesiyle öne çıkıyor. Albüm, kapak tasarımı, bilgi kitapçıkları ve ses mühendisliğiyle örnek gösterilen plak şirketi, klasik müziği dijital platformlara taşımada da öncü durumda. Kayıkçı; aralarında Moby, Sting, Max Richter, Vikingur Olafsson, Krystian Zimerman'ın bulunduğu DG Classics'te albümü olan ilk Türk müzisyen olarak tarihe geçti.



Mimari ile müzik arasında kurulan köprü





Bilimin vefalı, üstün yüzleri

Dünyayı keşfeden ve geleceği Türkiye’de inşa etmek için yurda dönen bilim insanlarımızın hikâyesi... Zirvedeki beyinlerin unutulmaz yolculukları... Bir bilim belgeselinden çok daha fazlası TRT 1 kanalının yeni belgesel serisi “Yurda Dönüş” ile ekrana geliyor.

Sevgilerin en asilidir; vatan sevgisi... Bu yüce duygu, ülke uğruna her türlü fedakârlığı yapabilme gücünün de anahtarıdır aynı zamanda. İnsanlarına, dağına, taşına, toprağına, ağacına, suyuna, köyüne, tarihine, atalarına kısaca yurdun her bir unsuruna duyulan hissiyat, tarifi imkânsız bir bağlılıktır. Her nerede yaşarsanız yaşayın, hangi işle uğraşırsanız uğraşın köklerinizi sizi çağırması bu nedenledir. Bir birey, kültürüne ve değerlerine duyduğu derin aidiyet sebebiyle sunabileceği faydayı bayrağı altında gerçekleştirmek ister. Bu sadakatle hareket eden bilim insanlarımızda olduğu gibi. Onlar dünyaya

adına önemli katkılar yapmış ve yapmaya devam eden zihinler. Bilim dünyasında çığır açacak gelişmelere imza atan isimler... Bu katkılarını ülkelerinde gerçekleştirmek için yurtlarına dönen değerler... Türkiye’nin en parlak beyinlerinin ilham veren hikâyelerini ve “tersine beyin göçünü” ekranlara taşıyan TRT’nin yeni belgesel serisi “Yurda Dönüş”te, kıymetli bilim insanlarımız mesleki başarılarını anlatıyor.

Bilim insanlarının olağanüstü kariyer yolculukları

Türkiye’nin en iyi üniversitelerinden dünyanın en önemli bilim ve teknoloji merkezlerine uzanan bir çalışma hayatının ardından ilham verici memlekete dönüş serüvenleri...

TRT 1 kanalı, “Yurda Dönüş” ile dünyanın en prestijli üniversitelerinde ve enstitülerinde bilim dünyasına yön veren projelere adını yazdırdıktan sonra kariyerlerinin zirvesindeyken “vefa borcu” diyerek yuvasına dönen bilim insanlarının olağanüstü yolculuklarını izleyicisiyle buluşturuyor. TRT Genel Müdürü Prof. Dr. Mehmet Zahid Sobacı, belgeseli ve yayın tarihini sosyal medya hesabından yaptığı paylaşımına, “Dünyanın en prestijli üniversiteleri ve enstitülerinde edindikleri birikimi, vatanlarına taşıyan bilim insanlarımızın hikâyesi...” sözleriyle duyurmuştu.

Vatan çağırıyordu

Onlar, Harvard koridorlarında geleceğin

Kariyerlerinin zirvesinde, dünyanın onlara sunduğu tüm imkânlarla rağmen kalplerindeki o sönmeyen ateşi dinlediler ve ülkelerine döndüler. Gençlere ilham, geleceğe umut olacak bilim insanlarının sıra dışı hikâyeleri ve Türkiye’nin bilimdeki büyük dönüşümü...

bilimini şekillendiren, NASA’da evrenin sırlarını aralayan, Stanford’da tarihe damgasını vuranlardı. Kariyerlerinin zirvesinde, dünyanın onlara sunduğu tüm olanaklara rağmen kalplerindeki o sönmeyen ateşi dinlediler: Vatan çağırıyordu... Yapımcılığını Cemalettin Kömürcü’nün, yönetmenliğini Volkan Çağrı ve Hümeysra Demirbaş’ın üstlendiği “Yurda Dönüş”, sadece bir belgesel değil; bilimin, vefanın ve bu topraklara duyulan sarsılmaz inancın destansı öyküsü. Biyografik belgesel her bölümde, kendi alanlarında devrim yaratan bilim insanlarımızın, çocukluk hayallerinden yurt dışında geçen zorlu mücadelelerine tanıklık ediyor.



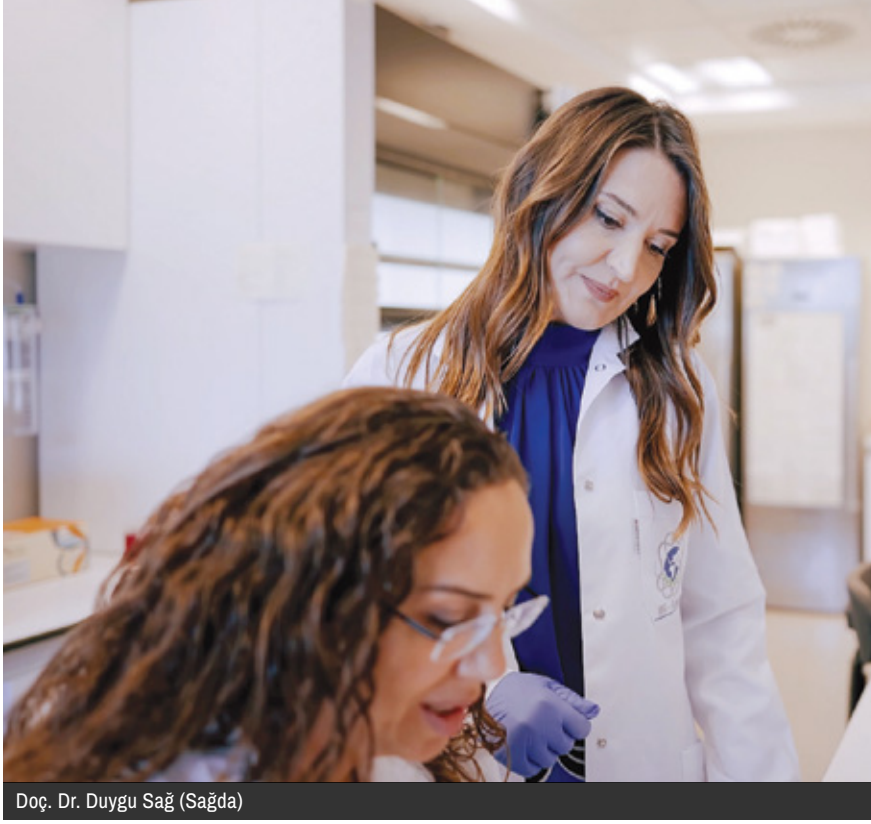
Öğretim Üyesi Dr. Işıl Tulum

Onlar, yıllarca ülkelerinden uzak, buram buram vatan özlemi duyarken ana motivasyonları çalışmalarının kendi ülkelerinde de yapılabileceğini göstermek isteyenlerdi... Yapım, onları yurda dönmeye iten o en derindeki seslerin yankısını seyirciye taşıyor. Bilim insanlarımızın yurda dönüp

Türkiye’de TÜBİTAK başta olmak üzere birçok kurumun desteğiyle sıfırdan kurdukları laboratuvarlara ve yetiştirdikleri yeni nesillere kadar uzanan meşakkatli ama bir o kadar da gurur verici süreçleri, “Yurda Dönüş” belgeselinde bir araya geliyor. Belgesel, bilimin karmaşık dünyasını anlatmakla



Alanlarında devrim yaratan bilim insanlarımız çalışmalarını Türkiye’de devam ettiriyor



Doç. Dr. Duygu Sağ (Sağda)

kalmıyor aynı zamanda bu büyük başarıların ardındaki fedakârlıkları, aile bağlarını, vatan özlemini ve en önemlisi, “bu topraklarda da en iyisinin yapılabileceğine” dair o sarsılmaz inancı gözler önüne seriyor.

Dönüşümün hikâyesi

Türkiye, genç ve dinamik nüfusunun enerjisiyle dünyanın yeni bilim ve teknoloji merkezlerinden biri olma hedefiyle kararlılıkla ilerliyor. Bu vizyon doğrultusunda, yurt dışında büyük başarıları imza atan Türk bilim insanlarına, uluslararası standartlarda araştırma altyapıları ve teknik imkânlar sunuluyor. Böylece Türkiye, yalnızca bilimi destekleyen bir ülke değil; bilim insanlarını yeniden kendine çeken güçlü bir merkez hâline geliyor. İşte TRT 1 ekranında izleyiciyle buluşan “Yurda Dönüş” belgeseli, tam da bu dönüşümün hikâyesini anlatıyor. Onların hikâyesi Türkiye’nin, en parlak beyinlerini geri kazanan, onlara dünya standartlarında fırsatlar sunan ve bilimin yeni cazibe merkezlerinden biri hâline gelen bir ülke olduğunun en güçlü kanıtı.

“Yurda Dönüş”, birbirinden değerli pek çok bilim insanına yer veriyor

Belgeselin kameraları, izleyiciyi birbirinden etkileyici hayat hikâyelerinin tam merkezine götürüyor. Harvard’dan NASA’ya, zirveden yuvaya... Yapımın ilham veren kahramanlarından sadece bir kısmı...

Prof. Dr. Tayfun Özçelik

Adını Stanford’a kazıyan adam

Onun keşifleri o kadar önemliydi ki, bilimin mabedi sayılan Stanford Üniversitesi’nin girişine kazındı. Genetik alanında ulaştığı zirve, ona ömür boyu sürececek bir konfor ve saygınlık sunuyordu. Ama o, birikimini Türkiye’nin genç dehalarına aktarmak için bu parlak kariyeri geride bırakıp yuvasına döndü.

Prof. Dr. İbrahim Kavaklı

Saat tamirhanesinden Nobel laboratuvarına

Her şey Şanlıurfa Siverek’te bir saat tamirhanesinde, mekanizmaların sırrına duyduğu çocuksu bir merakla başladı. Bu merak onu, Nobel ödüllü bilim insanı Aziz Sancar’ın laboratuvarına kadar taşıdı. Bugün vücudun “biyolojik saati” üzerine çığır açan çalışmalarıyla, zamanın sırrını kendi vatanında çözmeye devam ediyor.

Dr. Umut Yıldız

Karnesindeki “Sıfır”dan NASA’ya uzanan yol

Bir zamanlar okul karnesinde “sıfır” olan o çocuk, hayallerinin peşini hiç bırakmadı. Yıllar sonra onu, insanlığın uzaydaki kulağı olan NASA’nın efsanevi Derin Uzay Ağı’nda, evrenin en derinlerinden gelen fısıltıları dinlerken bulduk. Şimdi o fısıltıları Türkiye’deki gençlere anlatmak için burada.

Dr. Cavit Ağca

Felaketi fırsata çeviren bilim insanı

Bir kasırganın ortasında kalması, bilim yolculuğunu bambaşka bir yöne savurdu. Ancak o, bu felaketi kariyerinin en büyük şansına çevirmeyi başardı. O gün edindiği tecrübeyle bugün Türkiye’nin ilk gen terapisi laboratuvarını kurdu ve geleceğin tıbbını bu topraklarda inşa ediyor.

Doç. Dr. Duygu Sağ

“Alev olarak dönen” bilim insanı

Atatürk’ün “Sizleri birer kıvılcım olarak gönderiyorum, alevler olarak geri dönmelisiniz.” sözünü kendine parola yaptı. Cebindeki Green Card’ın parlak vaatlerini elinin tersiyle iterek, ülkesine hizmet etmeyi seçti. Onun hikâyesi, bir bilim insanının vatanına duyduğu koşulsuz sevginin en net kanıtlarından biri.





Keçinin dansı

5 Aralık Türk Kahvesi Günü vesilesiyle, dans eden keçilerle başlayan kahvenin efsanevi yolculuğunu; petrolden sonra nasıl dünyanın en büyük ikinci ticari gücüne dönüştüğünün izini sürüyoruz.

Etrafınıza baktığınızda, ki buna iş yerimizden benzin istasyonlarına, sinema salonlarından spor tesislerine kadar her yer dâhil, tam anlamıyla bir “kahve çılgınlığı” yaşıyor. Hepimiz farklı çeşitlerde kahve içiyoruz. Halbuki biz çay ülkesiydik, değil mi? Ne zaman bu “delilik” başladı? Yoksa hep var mıydı? Türk kahvesi daima başımızın tacıydı ama kendi başına sadece Türk kahvesi satılan mekânlar yoktu. Önce zincir kahveciler açıldı, onların yerli muadilleri açıldı, daha sonra bunlardan çok daha farklı, nüansları bol, butik, “üçüncü dalga” dediğimiz kahveciler açıldı. İsmine “kahvehane” dediğimiz ancak manidar şekilde daha çok çay içtiğimiz bu ortamların yerini “kahveciler”

aldı. Bu tufan kimilerine göre koronavirüs pandemisi sırasında zirveye ulaştı, kimine göre daha önce... Belki de mevzuya en baştan başlamanın zamanı gelmiştir. Gezegenimizde ticareti en çok yapılan ürün petroldür. Adı üstünde siyah altın; bugün endüstri dediğimiz her şeyin az ya da çok bir noktasında bir parça barındırıyor. Hepimizin malumu, uğruna savaşlar çıkarılıyor... İkincisi ise bu yazının konusu: Kahve. Brezilya, dünyada içilen her üç fincan kahvenin en az bir fincanının üreticisi. Geçen yıl 66 milyon çuval kahve üretilmiş. Her bir kahve çuvalı ortalama altmış kilogram ağırlığında. Dünyanın en çok kahve tüketen ülkesi Finlandiya’da bir kişi yıllık ortalama on iki kilogram kahve tüketimi gerçekleştiriyor. Bir fincan Türk kahvesinde ise sadece altı

gram kahve bulunuyor. Brezilya’da bir hafta don olsa, “bean belt (kahve kemeri)” denilen dünyanın en büyük tedarik zinciri koparak küresel bir kahve krizine neden olur. Peki, basit bir bitkinin haşere ve böcekler dadanmasın diye ürettiği meyvesi, bugün nasıl kendi başına küresel bir güce dönüştü? Bu konuda hikâyeler, mitler ve efsaneler mevcut. Şimdi kahvemizden bir yudum alalım ve zaman makinemizin kantağını çevirerek yüzyıllarca geriye gidelim.

Hikâyeler güzeldir

Kahvenin ilk keşfine dair elimizde sadece efsaneye yakın öyküler var. Onlardan en bilineni, bugün hâlâ kahveleriyle ve kahve kültürüyle özel bir yere sahip Etiyopya’da başlıyor. Dokuzuncu yüzyılda

Dünya savaşları ve Kıbrıs Barış Harekâtı sırasındaki kıtlık zamanlarında halk, kahve tutkusundan vazgeçmemiş, kavrulmuş nohut, leblebi hatta meşe palamudundan “nohut kahvesi” gibi alternatifler üreterek bu kültürü yaşatmayı başarmış.

Etiyopya’nın (eski adıyla Habeşistan) yüksek yaylalarında, Kaldi adında bir keçi çobanının dikkatini çeken tuhaf bir olay gerçekleşti. Kaldi, keçilerinin belirli bir ağacın kırmızı meyvelerini yedikten sonra olağanüstü bir enerjiyle dans edip zıpladığını fark etti. Merakına yenik düşen çoban, bu gizemli meyveleri kendisi de tattı ve aynı canlandırıcı etkiyi hissetti. Keşfini köyüne götürdüğünde, bu “meyveleri” ateşe atıldılar. Ancak ateşin sıcaklığıyla kavrulan çekirdeklerden öyle baş döndürücü bir aroma yayıldı ki merakları yeniden alevlendi. Kavrulmuş çekirdekleri ateşten alıp ezerek sıcak suda demlediler ve böylece tarihin ilk kahvesini içmiş oldular. Bu içeceğin, onları gece boyu süren dualarda uyanık tuttuğunu keşfetmeleri uzun sürmedi. Kahvenin şöhreti hızla yayıldı. On beşinci yüzyıldaki kayıtlardan Mekke ve Medine’de “kahvehane” diyebileceğimiz lokal yerlerde kahve içildiğini biliyoruz. Yarının kafelerine dönüşecek bu sosyal buluşma yerleri, insanların sadece kahve içmekle kalmayıp



I. Dünya Savaşı yıllarındaki kıtlık nedeniyle ortaya çıkan nohut kahvesi geleneği yaşatılmaya devam ediyor

sohbet ettiği, satranç oynadığı, haber ve fikir alışverişinde bulunduğu entelektüel ve sosyal merkezler hâline geldi. Hatta öyle büyük bir etki sağladı ki daha sonra kahve ve aslında kahvehanelerin yasaklandığını bile tarihte gördük.

“Kahve Kemerı”

Venedikli tüccarlar aracılığıyla Avrupa’ya ulaştığında ise bu eski kıtanın insanları, “siyah iksir” ile âdeta büyüldü. Hristiyan kilisesi başlangıçta onu “Şeytan’ın acı icadı” olarak nitelese de Papa VIII. Clement’in tadına bakıp “Bu şeytan içeceği o kadar lezzetli ki onu vaftiz ederek şeytanı kandırmalıyız” dediği rivayet edilir. Hollandalılar ve Fransızlar

ise sömürgecilik faaliyetleriyle kahve fidanlarını Endonezya’dan Karayipler’e, Brezilya’dan Vietnam’a taşıyarak Ekvator çevresinde bugün “Kahve Kemerı” (Bean Belt) olarak bildiğimiz küresel üretim ağının temellerini attılar.

Samba ve çizme

Bugün dünya kahve ticaretinin temelinde üç ülke var: Brezilya, İtalya ve ABD. Brezilya’nın bugünkü kahve devi olmasının ardında, Francisco de Melo Palheta adında Portekizli bir albayın casuslukla karışık aşk hikâyesi yatıyor. 18. yüzyılda kahve fidanları komşu Fransız Guyanası’nda sıkı bir koruma altındayken Palheta, bir sınır anlaşmazlığını çözme bahanesiyle bölgeye gönderilir. Görevi, bu değerli fidanları ele geçirmektir. Bunu, işin içerisine ilginç bir aşk hikâyesi katarak, bir çiçek buketinin içindeki birkaç kahve fidanı ile ülkesine dönmeyi başarır. Kahvenin üretim ve tüketimi daha eskilere uzanıyor olsa da bir küresel endüstri hâline gelmesi yirminci yüzyılı bulur. İtalya’dan Angelo Moriondo ve Luigi Bezzera gibi mucitler, bugünkü espresso makinesinin temelini atarak kahveyi çok daha hızlı hazırlanan, içine süt katılan, yeni yeni tariflerle Latte, Cappuccino, Mocha gibi yeni çeşitlerinin çıkmasına sebep oldu. Amerika’da ise Alfred Peet, “nitelikli kahvenin babası” olarak anılır. 1960’larda Amerika’da hâkim olan kalitesiz ve bayat kahve anlayışına bir isyan olarak Avrupa usulü, taze ve koyu kavrulmuş, kökeni belli çekirdekleri satmaya başladı. Peet’s



İtalyanların espresso makinesini icat etmesiyle, küresel kahve imparatorluğunun da kapıları açılmış oldu

Kahve bitkisi, oldukça hassas ve seçici bir bitkidir. Ticari olarak değerli olan Arabica ve Robusta türlerinin verimli bir şekilde yetişebilmesi için “Kahve Kemerı” (Bean Belt) olarak bilinen, Yengeç ve Oğlak dönenceleri arasındaki tropikal kuşakta yer alması gerekir.

Coffee & Tea'yi kuran bu Hollanda asıllı adam, bugünün zincir kahve şubelerinin, yani bizim “ikinci dalga” olarak bildiğimiz süreci başlattı.

Üçüncü dalga

Bugün artık kahvenin dünyadaki yolculuğunda “üçüncü dalga” çağını yaşıyoruz, belki de bitiriyoruz. Yeni nesil kahveciliğin içinde sayılan bu dönemde kahvenin sadece ülkesi değil, geldiği çiftlik, hatta çiftliğin içindeki “mikro-lot” adı verilen özel bir parsel bile önem taşıyor. Barista, içeceği hazırlayan bir görevliden, çekirdeğin hikâyesini bilen ve o hikâyeyi en doğru demleme tekniğiyle fincana aktaran bir zanaatkâra dönüşüyor. Bu akım, kahveye sadece bir enerji kaynağı değil, tıpkı bir parfüm gibi tadım notaları çıkarılacak, üzerine konuşulacak ve coğrafyası hissedilecek gastronomik



Dünyada petrolden sonra ticareti en fazla yapılan ürün, kahve böyle toplanıyor

bir ürün olarak bakıyor. Yine bu kahve zincirleriyle hayatımıza giren “barista” sözcüğü de kulaktaki tınlamasından çıkardığınız gibi İtalyanca. Kökeni İtalyanca olan ve aslında her türlü içeceği hazırlayan “barmen” anlamına gelen bu kelime, ülkemizde ve aslında tüm dünyada sadece kahve uzmanı olarak tanınmaya başladı.

40 yıl hatırı var mı?

Kahvenin bizim topraklarımızdaki serüveni, on altıncı yüzyılda Kanuni Sultan Süleyman döneminde Yemen Valisi Özdemir Paşa'nın bu lezzeti İstanbul'a getirmesiyle başlamış. Sarayda “kahvecibaşı” gibi önemli bir rütbenin doğmasına neden olan kahve, İstanbul'dan kısa sürede halka yayıldı. Tahtakale'de açılan ilk kahvehaneler, Osmanlı'nın sosyal hayatında bir kırılma

ortaya koydu. Bu mekânlar, sadece kahve içilen yerler değil, aynı zamanda meddahların hikâyeler anlattığı, şairlerin şiirlerini okuduğu, haberlerin ve fikirlerin yayıldığı birer “halk üniversitesi”ydi. Bu yüzden onlara “mekteb-i irfan” (irfan okulu) denilerek bugün hâlâ kullandığımız ifadelerden bir tanesine dönüştü. Türk kahvesi, kendine özgü pişirme ritüeliyle cezvede ağır ateşte bol köpüklü hazırlanması, yanında su ve lokumla sunulması ve telvesinden bakılan fal geleneği sayesinde kültürel kimliğimizin ayrılmaz bir parçası olmuş. Dünya savaşları ve Kıbrıs Barış Harekâtı sırasındaki kıtlık zamanlarında ise halk, kahve tutkusundan vazgeçmemiş, kavrulmuş nohut, leblebi hatta meşe palamudundan “nohut kahvesi” gibi alternatifler üreterek bu kültürü yaşatmayı başarmış.



Osmanlı İmparatorluğu'nun en şaşıla dönemlerinde tanıştığımız kahveyi pişirirken farklı yöntemler kullanmışız



Kahve ile su arasında bir ilişki var. Sadece bir fincan kahvenin üretimi için yaklaşık 140 litre su harcanıyor

Bir insanın ölümüne neden olabilecek kafein dozu yaklaşık 100 fincan kahveye eş değerdir. Bu miktarı kısa sürede içmek neredeyse imkânsız olduğundan, kahveden zehirlenmek hemen hemen mümkün değildir.

Herkesin damak tadı farklı

Hepimiz kendi çapımızda az ya da çok kahve uzmanına dönüştük. Türk kahvesi dışındaki farklı lezzetleri de biliyoruz. Hatta bazılarımız kahveye sadece süt koymuyor, yulaf, badem gibi bitkisel ürünleri de ekliyor. Yine de dünyadaki bazı yerlerde de sıra dışı yöntemler bizleri hâlâ şaşırtmaya devam

ediyor. En bilinen örnek, Endonezya'da yaşayan Misk kedisinin yediği ve sindirim sisteminden geçirdikten sonra dışkıladığı kahve çekirdeklerinden elde edilen Kopi Luwak'tır. Kedinin mide enzimleri, çekirdeğin protein yapısını parçalayarak asit seviyesini düşürür ve ona topraksı, çikolatamsı, eşsiz bir yumuşaklık kazandırır. Benzer bir yöntemle, Tayland'da fillerin sindiriminden geçen çekirdeklerden üretilen Black Ivory Coffee ise daha da nadir ve pahalıdır. Vietnam'a özgü yumurtalı kahve de Vietnam Savaşı sırasında bir baristanın kendine özgü yorumuyla ortaya çıkmıştır. Çiğ yumurta sarısı, şeker ve yoğunlaştırılmış sütün çırpılmasıyla elde edilen kremi köpüğün, sert ve yoğun Robusta kahvesinin üzerine konulmasıyla hazırlanan bu içecek, âdeta sıvı bir tatlıyı andırır. İskandinav ülkelerinde ise Kaffeost (Peynirli Kahve) geleneği vardır. Genellikle “Leipäjuusto” adı verilen bir peynirin küpler hâlinde

kesilerek sıcak kahve fincanının dibine konulmasıyla yapılıyor. Kahve içildikçe peynir yumuşuyor ve en sonunda kaşıkla yeniliyor.

Dikkat! Bağımlılık yapabilir

Sabah kalkıyoruz ve bir kahve içene kadar kendimizi kötü hissediyoruz. Peki, bu neden oluyor? Bir fincan kahve nasıl oluyor da bizi anında canlandırıyor? Cevap, beynimizdeki karmaşık kimyada saklı. Vücudumuz gün boyunca enerji harcadıkça, adenosin adı verilen bir nörotransmitter birikir ve beyindeki reseptörlere bağlanarak yorgunluk ve uyku hissini tetikler. Kahvenin içindeki kafein molekülü ise yapısal olarak adenozone çok benzer. Vücuda girdiğinde, adenozone önce davranarak bu reseptörleri bir nevi “kandırır” ve onlara bağlanır. Böylece adenosinin yorgunluk sinyali beyne ulaşamaz ve biz kendimizi uyanık ve enerjik hissederiz. Buradaki



Bu gördüğümüz sevimli hayvanın dışkıladığı çekirdeklerden yapılan Kopi Luwak, dünyanın en özel kahveleri arasında yer alıyor



Cumhuriyetimizin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk de kahveyi çok seven liderler arasında yer alıyor

hile ise bir önceki cümlemizin sonunda saklıdır: “Hissederiz”, yorgunluğumuz aslında geçmez. Ancak hikâye burada bitmiyor. Kafein aynı zamanda beynin ödül merkeziyle ilişkili olan dopamin salınımını da hafifçe artırır. Bu durum, kahvenin neden sadece uyandırmakla kalmayıp aynı zamanda keyif ve motivasyon verdiğini de açıklar. Ne var ki beyin bu kandırmaya adapte olmak için daha fazla adenoazin reseptörü üretmeye başlar. İşte bu yüzden zamanla aynı etkiyi elde etmek için daha fazla kahveye ihtiyaç duyarız. Eğer düzenli bir tüketici aniden kahveyi keserse, birikmiş olan adenoazin bu yeni reseptörlere hücum eder ve kan damarlarının aniden genişlemesine neden olur. Sonuç ise acımasızdır: Şiddetli baş ağrısı, zihin bulanıklığı, sinirlilik ve yorgunluk gibi tipik yoksunluk belirtileri.

Türk kahvesi

Türk kahvesinin orijinal çekirdeği olan Arabica kahvesi, genellikle 900 ile 2 bin 200 metre arasındaki yüksek rakımlı, volkanik ve mineral zengini topraklarda yetişiyor. Ayrıca, yıllık 1500 - 2500 mm arasında düzenli ve bol yağışa ihtiyaç duyuyor. Bu nedenlerle, Osmanlı döneminde Yemen gibi topraklardan gelen kahveye olan bağımlılık devam etmiş, Anadolu'da yapılan denemeler iklimsel engeller nedeniyle başarısızlıkla sonuçlanmış. Kahve çekirdekleri, yazımızda belirttiğimiz gibi dünyanın çok özel bir iklim şeridinde yetişebiliyor. Bunu o kadar değerli hâle getiren donelerden bir tanesi de bu. Türkiye, Kahve Kemerini denilen coğrafyada yer almadığından normal şartlarda kendi kahve çekirdeklerimizi üretemiyoruz. Ancak bu kadere karşı çıkan mikro

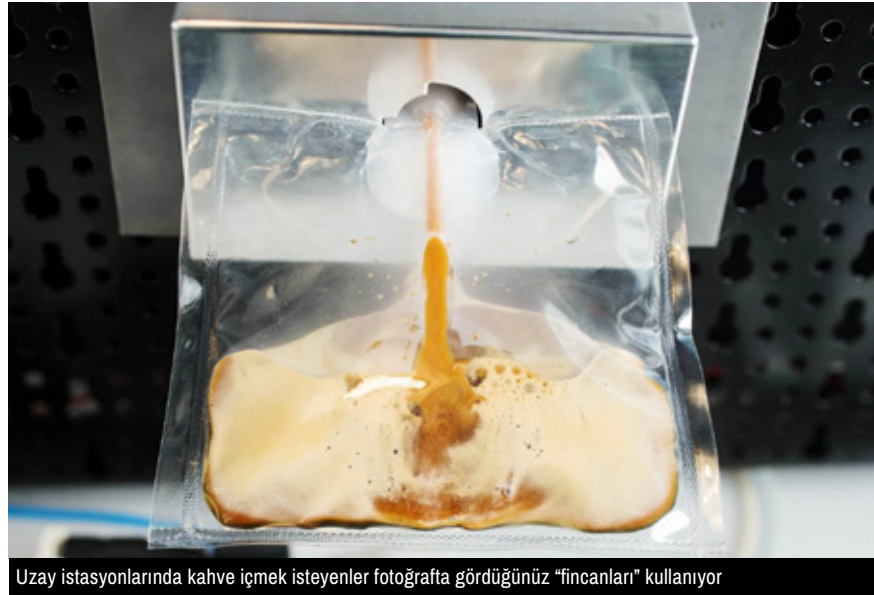
tarımcılar da var. Son yıllarda, küresel iklim değişikliğinin de etkisiyle Türkiye'nin güney kıyılarında oluşan mikroklimalar, bu durumu değiştirmeye başladı. Özellikle muz, avokado, mango, ejder meyvesi gibi tropikal meyvelerin başarıyla yetiştirildiği Antalya ve Mersin'de vizyoner çiftçiler ve yerel tarım müdürlüklerinin desteğiyle kahve üretimi denemeleri başarıyla gerçekleştiriliyor.

Ünlü tiryakiler

Tarih boyunca birçok dâhi, sanatçı ve lider, çalışmalarını ve enerjilerini kahveye borçlu. Fransız Aydınlanması'nın öncüsü Voltaire, günde 40 ila 50 fincan kahve içtiği söylenen efsanevi bir tiryakiydi. Besteci Johann Sebastian Bach, kahveye olan sevgisini o kadar ileri taşıdı ki 1735 yılında “Kahve Kantatı” adında mizahi bir mini opera besteledi. Eser, kahve içmesi babası tarafından yasaklanan bir genç kızın bu tutkusunu esprili bir dille

Kahve, tarihimizde liderler için vazgeçilmez bir dost olmuştur. Cumhuriyetimizin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk, yoğun çalışma temposunu ve uzun gecelerini, zihnini dinç tutmak için içtiği sade Türk kahvesiyle destekliyordu.

anlatıyor. ABD'nin eski başkanı Theodore Roosevelt'in ise günde bir galon (yaklaşık 4 litre) kahve içtiği söylenir. Kahve, bizim de tarihimizde liderler için vazgeçilmez bir dost olmuştur. Cumhuriyetimizin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk, yoğun çalışma temposunu ve uzun gecelerini, zihnini dinç tutmak için içtiği sade Türk kahvesiyle destekliyordu. Sultan II. Abdülhamid için kahve, âdeta bir devlet ritüeliydi. Güvendiği kahvecibaşısı tarafından hazırlanan Türk kahvesi, hepimiz gibi onun için de bir tutkuydu. Kahvenin diğer kalesi ise edebiyat ve fikir dünyasıydı. Özellikle “kırathane” olarak anılan kahvehaneler, Türk aydınları için birer okul vazifesi görmüştür. Namık Kemal gibi Tanzimat aydınları, Batılı fikirleri bu mekânlarda kahve eşliğinde tartışırken İstanbul şairi Yahya Kemal Beyatlı için kahvehaneler, şehrin ruhunu dinlediği ilham duraklarıydı. Modern öykücülüğün öncüsü Sait Faik Abasıyanık ise bu kültürü bir adım öteye taşıyarak kahvehaneyi sıradan insanın, balıkçının, işsizlerin hikâyelerinin biriktiği



Uzay istasyonlarında kahve içmek isteyenler fotoğrafta gördüğünüz “fincanları” kullanıyor

bir yaşam sahnesi olarak eserlerinde ölümsüzleştirmiştir.

Bir gün bitebilir mi?

Dünyadaki doğal kaynakları vahşice tükettiğimiz, artık hepimizin bildiği tatsız bir gerçek. Bu durum doğal şekilde kahve için de geçerli. Kahvenin geleceği, iki büyük tehdit altında: İklim değişikliği ve bitki hastalıkları. Özellikle narin ve aromatik Arabica çekirdeği, çok hassas iklim koşullarına ihtiyaç duyuyor. Küresel ısınma nedeniyle artan sıcaklıklar, “Kahve Kemerini” olarak bilinen üretim kuşağını daraltıyor ve çiftçileri daha yüksek, daha serin bölgelere göç etmeye zorluyor. Yapılan projeksiyonlara göre, 2050 yılına kadar Arabica yetiştirmek için uygun olan arazilerin yüzde 50'si yok olabilir. İkinci büyük tehdit ise “kahve yaprağı pası” adı verilen ve tüm tarlaları yok edebilen bir mantar hastalığıdır. Bu hastalık, artan sıcaklıklarla birlikte daha da yaygınlaşarak üretimi tehlikeye atıyor. Peki, kahvesiz bir dünya mümkün mü? Böyle bir senaryoda ortaya çıkabilecek sosyal ve ekonomik sonuçlar yıkıcı olabilir. Dünya genelinde yaklaşık 25 milyon yerel



Antalya'daki Batı Akdeniz Tarımsal Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü, kahve bitkisi yetiştirme çalışmalarına devam ediyor

çiftçinin geçim kaynağı doğrudan kahveye bağlıdır. Kahve üretiminin çökmesi, bu ailelerin yoksulluğa sürüklenmesi ve büyük göç dalgalarının tetiklenmesi anlamına gelebilir. Tüketici tarafında ise bu, sevdiğimiz içeceğin lüks bir tüketim ürününe dönüşmesi veya tamamen yok olması demek. Alternatifler ise şimdiden araştırılıyor. Kahveye benzer tat profilleri sunan hindiba kökü, Amazon'da yetişen ve

kafein içeren guayusa yaprağı gibi bitkiler şimdilik gelecek için öne çıkıyor. En radikal çözüm ise laboratuvarı, hücresel tarım yoluyla üretilen “moleküler kahve”. Bu teknoloji, kahve çekirdeği olmadan, kahvenin aroma ve kafein bileşenlerini yeniden ortaya koyarak sürdürülebilir bir alternatif sunmayı hedefliyor. Belki de gelecekte kahve keyfimiz bir kahve çiftliğinden değil, bir biyolojik reaktörden gelecek.

Tuhaf bilgiler

Kahvenin bir kültür olarak aynı zamanda entelektüel bir tarafı da var. Ona dair ilginç bilgiler sadece gıda sektörüyle de ilgili değil üstelik.

Espresso, “hızlı” anlamına gelmiyor

Pek çok kişi “espresso” kelimesinin İtalyancada “hızlı” (express) anlamına geldiğini düşünse de bu bir yanılgıdır. Kelimenin asıl kökü “esprimere” fiilidir ve “dışarı sıkmak”, “baskı uygulamak” anlamına gelir. Yani espresso, sıcak suyun yüksek basınçla ince öğütülmüş kahvenin içinden “dışarı doğru itilerek” elde edilmesi yöntemine verilen isimdir.

Uzayda kahve keyfi

Astronotlar da kahve keyfinden mahrum değil. İtalyan Uzay Ajansı'nın geliştirdiği “ISSpresso” adlı özel bir makine sayesinde, astronotlar yerçekimsiz ortamda espresso hazırlayabiliyor. Kahvelerini ise sıvının dışarı süzülmesini engelleyen özel tasarımı “Sıfır-G” fincanlarından içiyorlar.

Kahveyle çalışan otobüs

Kulağa bilim kurgu gibi gelse de kullanılmış kahve telvesi zengin bir yağ içeriğine sahiptir ve biyoyakıtı dönüştürülebilir. 2017'de İngiltere'de bir teknoloji şirketi, Londra'daki kafelerden ve fabrikalardan topladığı tonlarca kahve telvesinden ürettiği biyoyakıtı, Londra'nın ünlü çift katlı otobüslerinden bazılarının deposuna koyarak bir deneme yaptı ve başarılı oldu.

Dünyanın en büyük kahve fincanı

Guinness Dünya Rekorları'na göre, bugüne kadar hazırlanmış en büyük fincan kahve, 2019 yılında Kolombiya'da yapılmıştır. 22.739,14 litre (yaklaşık yüz bin fincan) kapasiteli bu devasa fincan, ülkenin kahve mirasını kutlamak için yüzlerce kahve üreticisinin katılımıyla doldurulmuştur.

“Mocha” aslında bir liman kenti

Yemen'in Mocha (Moha) Limanı, 15. yüzyıldan itibaren kahve ticaretinin merkeziydi. Buradan sevk edilen, belirgin çikolatası notalara sahip kahveler, zamanla çikolatalı kahve içeceklerine “Mocha” adını vermiştir.

Kahvenin tadı değil, kokusu

Kahvenin tadını dilinizle değil, burnunuzla alırsınız. Diliniz sadece acı gibi temel tatları algılar. Hissettiğiniz o “meyvemsi”, “çikolatası” gibi zengin notaların yüzde doksani yutkunurken genzinizden burnunuza ulaşan aroma moleküllerinden kaynaklanır. Beyniniz bu kokuyu “tat” olarak yorumlar.

Doğal böcek ilacı

O çok sevdiğiniz kafein, aslında kahve bitkisinin ürettiği doğal bir pestisitir (böcek ilacı). Bitkiyi yemeye kalkan böceklerin sinir sistemini felç ederek öldüren bir nörotoksindir. Biz ise bu “zehrin” uyarıcı yan etkilerinden keyif alıyoruz.



Söz uçar, PDF kalır

“PDF hâli var mı?”, “Şu dosyayı PDF’ye çevirsene”, “PDF olarak atar mısın?” Çalışma ve okul hayatımızda bu cümleleri kurduğumuz PDF’nin hikâyesini sizler için sayfalarımıza taşıdık.

Bir düşünün, en son ne zaman bir PDF dosyası açtınız? On dakika önce mi? Belki de şu an bir tanesi ekranınızın bir köşesinde açık duruyordur. Uçak biletiniz, yeni aldığınız bir e - kitap, işten gelen bir rapor... Dijital faturalar, iş başvurumuz, kullanım kılavuzları, hatta TRT Vizyon dergimizin kendisi; kâğıdın dijitalde hayat bulduğu hemen hemen her şeyde... PDF, dijital hayatımızın o kadar içinde ki onu neredeyse fark etmiyoruz bile. Peki, bu “sıkıcı” dosya formatının aslında binlerce yıllık bir ölümsüzlük arayışının, bir avuç hayalperest mühendisin Silikon Vadisi devlerine kafa tutuşunun ve inanılmaz

sırlar barındıran bir teknolojinin hikâyesi olduğunu söylersek? Varsa açık diğer PDF’lerinizi kaydedin ve kapatın. Yeni bir maceraya atılıyoruz.

Belgenin psikolojisi

İnsan unuttur. Medeniyet bu unutkanlığa karşı açılmış bir savaştır ve belge dediğimiz dokümanlar bu savaşta kullandığımız en güçlü silahtır. Bir bilgiyi kaydetme eylemi, basit bir not tutmanın çok ötesinde, zamanın her şeyi silip süpüren acımasız akıntısına karşı “Ben buradaydım. Var oldum.” diyerek varoluşumuza attığımız bir imzadır. Aynı zamanda yaşamın kaosunu düzene sokar; bir tapu senediyle toprağın sahibini, bir

kanunla toplumun kurallarını belirleyerek belirsizliği ortadan kaldırır. Bu kontrol arzusunun temelinde ise güven yatar. Toplumsal yaşamın pamuk ipliğine bağlı güvenlik duygusunu, belgenin dijital dahi olsa “gerçekliği” ve “resmiliği” kalıcı hale dönüştürüyor.

Kil tabletten kodekse

Her medeniyet, kendi coğrafyasının, imkânlarının ve zihniyetinin imbiğinden süzdüğü eşsiz çözümlerle bilgiyi saklama yöntemleri bulmaya çalışmış. Bu çözüm arayışı tarih boyunca teknolojinin ve coğrafyanın elverdiği ölçüde şekil değiştirdi; bazen bildiğimiz yazıdan çok farklı formlarda hayat buldu. Üstelik

Kilin en büyük özelliği felaketi bir koruma kalkanına dönüştürmesi... Bir kütüphaneyi veya arşivi yok etmesi beklenen bir yangın, kil tabletleri daha da pişirerek sertleştiriyor, böylece bilgiyi âdeta sonsuzluğa mühürlüyordu.

belgeler yazı henüz “icat edilmemişken” bile vardı. İnkalar yazının bulunuşundan çok daha önce bilgiyi pamuk veya alpaka yününden eğrilmiş, renkli iplikler olan Khipular ile kaydediyordu. Khipu düğümlerinin konumu, ipliğin rengi, düğümün atılış şekli ve ipliklerin birbirine bağlanma biçimi farklı bir anlam katmanı taşıyordu. Bir Khipu, sadece bir mısır hasadının miktarını veya bir deponun envanterini değil, aynı zamanda vergileri, nüfus sayımlarını, askerî stratejileri ve hatta efsaneleri anlatabilirdi. Khipu okuyucuları bu dokunsal kodları parmaklarının ucuyla “okuyarak” imparatorluğun hafızasını canlı tutan özel bir sınıf; belki de bugünkü “devlet memuru” kavramının ilk temsilcileriydi. Çin’de ise bu görevi bambu şeritleri yürütüyordu. Her bir şerit, dikey bir sütun hâlinde fırça ve mürekkeple yazılan karakterleri taşırdı. Bir metni oluşturmak için bu şeritler ipek ipliklerle birbirine bağlanarak bir rulo hâline getirilirdi. Mezopotamya’da ise Fırat ve Dicle’nin bereketi bilgiye en



kalıcı bedenlerinden birini sundu: Kil. Islak kil tabletler üzerine kama şeklindeki uçlarla kazınan çivi yazısı medeniyetin nabzını tutuyordu. Gılgamış Destanı’ndan Hammurabi Kanunları’na, ticari anlaşmalardan astronomik gözlemlere kadar her şey bu topraktan bedenlere işlendi. Kilin en büyük özelliği ise felaketi bir koruma kalkanına dönüştürmesiydi. Bir kütüphaneyi veya arşivi yok etmesi beklenen bir yangın, kil tabletleri daha da pişirerek sertleştiriyor böylece bilgiyi âdeta sonsuzluğa mühürlüyordu. Mısır’ın papirüsle başlattığı daha sonra dönüştürdüğü parşömen, esnek ve çift taraflı yapısıyla bilgiyi coğrafi sınırlardan kurtardı. Asıl devrimi ise Romalılar parşömeni katlayıp dikerek oluşturdukları ve bugünkü kitap formatının atası kodeks

ile yaptı. Rulonun doğrusal akışının aksine sayfalara rastgele erişim imkânı; karşılaştırmalı okuma, fihrist ve dipnot gibi modern araçların doğmasını sağladı.

Analog veri tabanı

Osmanlı İmparatorluğu, bilgiyi estetik ve kalıcı kılan aharlı kâğıt ve is mürekkebi gibi malzemeleri, bürokratik bir dehayla sistemleştirdi. Bu sistemin zirvesi, fethedilen her bölgenin ekonomik ve sosyal yansımalarını kaydeden Defter-i Hâkâni (Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü) idi. Vergiye tabi tüm unsurları titizlikle kaydeden bu defterler, imparatorluğun hafızasını anlık bir görüntüden çıkarıp yönetilebilir; sistematik bir analog veri tabanına dönüştürdü.

Kâğıtsız ofis

Zaman makinesini hızlandıralım. Matbaa ve kâğıdın hükümdarlığında geçen yüzlerce yıllık bir kraliyet. Büyük arşivlere, klasör klasör saklanan belgeler... Ta ki bilgisayar çağına; “kâğıtsız ofis” ütopyasına kadar. Seksenli yıllarda bilgisayarlar “kâğıtsız ofis” ütopyasını müjdelediğinde, sonuç tam bir kaos oldu. Her bilgisayarın farklı bir “lehçeyle” konuştuğu, kimsenin birbirini anlamadığı bir dijital evren ortaya çıktı. Bir programda yazdığınız belge, diğerinde anlamsız semboller yığımına dönüşüyordu. Bir belgeyi e-postayla göndermek, bir şişeye not koyup denize atmaktan farksızdı; karşıya nasıl varacağı tamamen şansa kalmıştı. Dijital dünya, ortak bir dile muhtaçtı. Hikâyemizin dönüm noktası teknoloji tarihinin satır başı sayılabilecek bir yerde başlıyor:



Fare, klavye, lazer yazıcı, ethernet, ilk kişisel bilgisayar gibi “icattar” Palo Alto’daki bu merkezde hayata geçirildi



Herkes Bill Gates veya Steve Jobs'u tanısa da bilgisayarın bugünün cihazlarına dönüştüren iki isim: John Warnock ve Charles Geschke

Dünyayı “yazıcı” teknolojiyle tanıştıran Xerox’un Palo Alto Araştırma Merkezi (PARC). Burası, armut koltuklarda oturan uzun saçlı mühendislerin geleceği tasarladığı bir yerd. Bu dâhiler arasında yer alan John Warnock ve Charles Geschke, basit ama çözilemeyen bir soruna kafalarına takmışlardı: Ekrandaki görüntü neden yazıcıdan çıkanla bire bir aynı değildi? Bu sorunu çözmek için, bir sayfayı matematiksel komutlarla tarif eden “PostScript” dilini geliştirdiler. Ancak projelerini sundukları yöneticilerin boş bakışları, onlara acı gerçeği gösterdi: Xerox, bu devrimin potansiyelini “yazıcılar için küçük bir geliştirme” olarak görüp rafa kaldırdı. Tam bu hayal kırıklığının ortasında, PARC’ın kapısını genç, hırslı ve vizyoner bir adam çaldı: Steve Jobs. Xerox, küçük bir hisse senedi anlaşması karşılığında

Jobs’a araştırma merkezinin kapıları açtı. Jobs, PARC’da gördüğü grafik arayüz ve fare karşısında adeta aydınlanma yaşadı. O an, geleceğin komut satırlarında değil, bu görsel dünyada olduğunu anlamıştı. Bu olaydan kısa bir süre sonra Warnock ve Geschke istifa ettiler. 1982’de Adobe Systems’i kurdular. Ellerinde tek bir şey vardı: Reddimiras aldıkları çocukları PostScript ve umutları... İşte tam bu noktada, kader ağlarını ördü. Macintosh’u tasarlayan Steve Jobs’un, devrimsel bilgisayar için aykırı bir yazıcıya ihtiyacı vardı. PostScript’in potansiyelini anında fark etti. Jobs, genç Adobe şirketine yatırım yaparak ve PostScript lisansını Apple’ın LaserWriter yazıcısı için alarak onlara hayat öpücüğü verdi. Bu üçlü birleşince “Masaüstü Yayıncılık Devrimi” başladı. Bugün hâlâ kullandığımız

Steve Jobs, genç Adobe şirketine yatırım yaparak PostScript lisansını Apple’ın LaserWriter yazıcısı için satın aldı. Bugün hâlâ kullandığımız “lazer yazıcı” teknolojisini yazımızdaki bu üç kişiye borçluyuz.

yazıcı teknolojisini yazımızdaki üç kişiye borçluyuz. Adobe artık zengindi ama John Warnock’un rüyası daha büyüktü: PostScript’in gücünü sadece kâğıda değil, ekrana da taşımak. Bu hayalin meyvesi olan PDF, 1993’te doğdu ama tam bir fiyaskoyla karşılaştı. Adobe dosyaları okumaya yarayan Acrobat Reader için bile 50 dolar istiyordu. Format, doğmadan ölmek üzereydi. İşte bu noktada Adobe, teknoloji tarihinin en zeki geri adımlarından birini attı: Reader’ı tamamen ücretsiz yaptılar. Asıl dönüm noktası ise, Amerikan Gelir İdaresi’nin (IRS) tüm vergi formlarını PDF formatında yayınlamasıyla yaşandı. Milyonlarca insan, o ücretsiz okuyucuyu indirmek zorunda kaldı. PDF, artık dijital dünyanın süper yıldızı olmuştur bile. Adobe ve Steve Jobs arasındaki dostluk, daha sonra bozuldu ve “kâğıt üstünde” sessiz bir düşmanlığa döndü. Apple bilgisayarları uzun süre PDF kullanmayı reddederken, bizim ikimiz ise Microsoft ile büyük bir ortaklığa girişti.

“Dijital kâğıt”

PDF’nin başarısı, birbirinden çok farklı dünyaların ortak bir ihtiyacını karşılamaında yatar: Güvenilirlik. PDF, tüm alanlara basit ama kritik bir vaatte bulundu: “Herhangi bir belge, nerede, ne zaman, hangi cihazda açarsan aç, tam olarak aynı görünecek.” Bu sarsılmaz tutarlılık onu dijital çağın evrensel güven mührü hâline getirdi.

Peki bu dijital kâğıt parçasını bu kadar güvenilir yapan şey ne? PDF, bir belgeyi oluşturan her şeyi; metinleri, görselleri, fontları, renk profillerini, tek bir dosyanın içine paketleyen bir konteynerdir. Bir PDF dosyasının içinde küçük bir veri tabanı gibi çalışan nesneler var: metin kutuları, görseller, linkler, formlar... Hepsi çapraz referanslarla birbirine bağlı, böylece dosya bütünlüğü bozulmuyor. Sıkıştırma yöntemleri sayesinde (JPEG, JPEG2000,



Bu çok şık görünen renkli iplikler aslında birer belge; İnkaların kendi yazı ve arşivlerinde kullandığı ‘Khipu’lar

CCITT) görüntüler hafifliyor ama kalite kaybolmuyor; metin ve çizgilerse kayıpsız kalıyor. ICC renk profilleri, ekranda gördüğün mavinin matbaadan aynı tonda çıkmasını sağlıyor; font gömme özelliği tipografinin her cihazda aynı görünmesine imkân veriyor. Üstüne dijital imza, AES 256 bit şifreleme ve PDF/A arşiv standardı da eklenince, ortaya güvenli, kalıcı ve değişmez bir format çıkıyor. Kısacası PDF, belgeleri yalnızca saklamıyor; onları tipografisi, renkleri ve güvenlik katmanlarıyla birlikte bir dijital bavulun içine koyup geleceğe taşıyor.

Karanlık taraf

Ancak her güçlü teknoloji gibi PDF’nin de bir karanlık tarafı var. İçinde JavaScript gibi dilleri çalıştırabilmesi, onu siber saldırganlar için cazip bir Truva Atı haline getirir. Masum görünen bir faturanın içine gizlenmiş bir kod, bilgisayarınıza sızabilir. Güvenilirliğin sembolü olan bir formatın, sahte e - postalarda en çok kullanılan format olması ne kadar ironik, değil mi? Ayrıca, “dondurulmuş” yapısı nedeniyle düzenlenmesi zor, bazen de imkânsızdır.

Geleceğe yolculuk

Peki PDF’nin yolculuğu burada bitti mi? Tam tersi. PDF 2.0 gibi yeni standartlar yolda. Ama asıl devrim kapıda: Yapay Zekâ. Artık yapay zekâ destekli araçlar, yüzlerce sayfalık bir PDF raporunu saniyeler içinde özetleyebilir veya belirli bir sorunuza belgenin içinden cevap bulabiliyor. PDF, artık sadece okunacak bir belge değil, aynı zamanda yapay zekâ ile “konuşulacak” bir veri kaynağı haline geliyor.

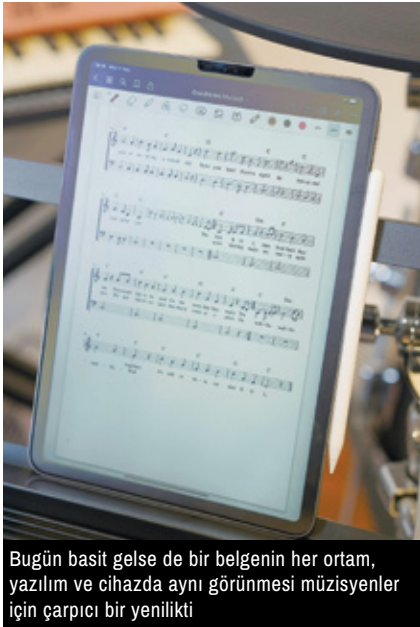
Dijital belge casusluğu

Belgenin tarihi aynı zamanda onu çalma girişimlerinin de tarihidir. Soğuk Savaşta ajanlar, bir nokta işaretinin içine gizlenmiş mikrofilmle sınırları geçerken; bugün aynı oyun baytların arasında sürüyor. Masum

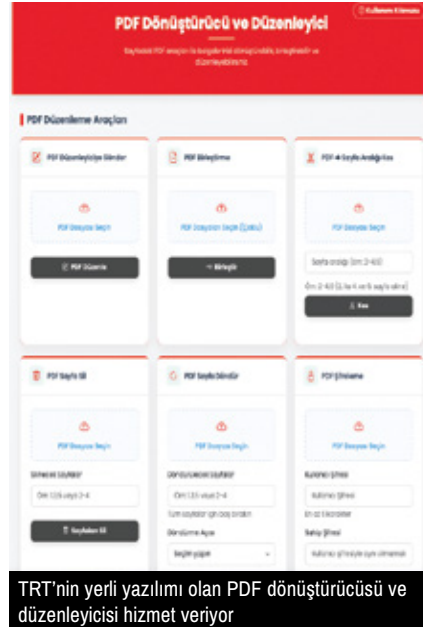
görünen bir “Proje Teklifi.pdf”, aslında arka planda çalışan bir “zero - day exploit” barındırabilir; açıldığında bilgisayara sızıp görünmez komutlar çalıştırabilir. Steganografiyle bir savaş uçağının görselin piksellerine gömülebiliyor. Artık trençkotlu ajanların yerini klavye başında “hoodien”giyen hackerlar aldı. Bavullarda taşınan belgeler, şimdi e - posta eklerine sıkışıyor; görünmez mürekkebin yerini ise dijital şifreleme aldı. Bir dosya açma hareketi bile bir ülkenin güvenlik duvarlarını çökertmeye, milyon dolarlık sırları ifşa etmeye yetiyor. Kısacası PDF, güvenilirlik sembolü olduğu kadar modern casusluğun da en sofistike kılıfı haline geldi.

Teknolojinin gelişmesiyle birlikte “özgür internet” teorisi diye bir kavram ortaya çıktı. İnternette paralı olan her uygulamanın biraz daha farklı ancak ücretsiz bir versiyonu geliştirildi. PDF düzenleyicilerin yerli versiyonları da yazılımcılar tarafından programlandı. TRT’nin de yerli yazılımla gerçekleştirdiği ve personeline sunduğu, tamamen ücretsiz özel bir “PDF düzenleyici” program var. Kıl tablettten

yapay zekâ destekli PDF’ye uzanan bu uzun yolculuk, sadece bir teknolojinin gelişimi değil, aynı zamanda insanın en temel arzusunun da hikâyesidir: Unutuluşa direnmek.



Bugün basit gelse de bir belgenin her ortam, yazılım ve cihazda aynı görünmesi müzisyenler için çarpıcı bir yenilikti



TRT’nin yerli yazılımı olan PDF dönüştürücüsü ve düzenleyicisi hizmet veriyor

PDF deyip geçmeyin

Gelelim en eğlenceli kısma. O “dijital kâğıt” deyip geçtiğimiz yapının içinde çok keyifli detaylar saklı. Bazılarını sizler için derledik. **3D Model deposu:** PDF’ler üç boyutlu çizimleri de içinde saklayabiliyor. Böylelikle, bir mimarın projesi mühendisin tabletinde üç boyutlu olarak evirip çevirebiliyor. **Geçmişi unutmaz:** PDF üzerinde yaptığınız değişiklikler, kaydedilse bile önceki halleri belgenin hafızasında kalmaya devam ediyor. Bu, “redaksiyon” işleminin ne kadar dikkatli yapılması gerektiğini de bizlere gösteriyor. **Artık kamu malı:** PDF formatı Birleşmiş Milletler dahil olmak üzere tüm ülkeler tarafından tescil edilip; resmî belge olarak da kabul ediliyor. Bu yüzden e-devlet vasıtasıyla indirdiğimiz dosyalar bu formatta. **“Maymunlar Cehennemi” posterini doğdu:** Lazer yazıcının öncüsü PostScript’in ilk demosu, bu filmin posteriydi. PDF’nin ilk demosu ise yazılımcısının oğlunun ev ödeviydi. **Aslında metin dosyası değil:** PDF, düz bir metin dosyası değil, pek çok nesneden oluşan bir havuzdur. Bu esnek yapı, onun içine 3D modellerden JavaScript kodlarına kadar her şeyi alabilmesinin ardındaki teknik sırdır. **Adı Neredeyse “Catchy” Olacaktı:** İlk isim adaylarından biri “Catchy” (Akılda Kalıcı) idi. “Portable Document Format/Taşınabilir Belge Formatı” isminin kabul edilmesi, özellikle o meşhur kısaltmasıyla çok daha iyi bir seçim. **Ses ve video barındırabilir:** Bu, bir kullanım kılavuzunun sadece metin değil, bir video ile de beraber gelebilmesi demektir ve bu 20 yıl önce akıl almaz bir teknolojiydi. **Trilyonlarca mevcut:** İnternetteki PDF sayısı tam olarak bilinmese de tahminler sayılarının trilyonları aştığı yönünde. Bu, onu web sayfalarından sonra en yaygın doküman türü yapıyor.



Umut ve barışa sığınmak

Yakın coğrafyadaki gelişmeler ve MİT Akademisi'nin uyarıları, Türkiye için sığınak inşasını en temel güvenlik ihtiyacı yaptı. Geçmişin tanığı Ankara sığınakları, geleceğe dair bir ders veriyor; sadece korunmayı değil, aynı zamanda kaosta bile umudu ve direnişi hatırlatıyor.

Hayatta kalmak insanın en temel içgüdülerinden biri. İnsanlık tarihinin ilk zamanlarından bugüne insan denilen canlı hep sığınacak bir yer aramış. Tehlikelerden uzak olabilmek, güvende hissedebilmek ve korunabilmek için sığınma isteği sürekli taze kalmış. Bunun adı ilk zamanlar mağara olmuş şimdi ise ev. Düşmandan veya dışarıdakinden korunmak, onların bakışlarından ve yaratacağı tehlikelerden uzak kalmak için her geçen gün bu sığınaklar daha da sağlamlaştırılmış. Mesela kamera sistemi kurulmuş veya alarm taktirilmiş. Tüm bunlar hayatın normal akışı sürerken alınan bireysel önlemler olarak normalleşmiş. Peki ya bu akış bozulursa? Aslında yakın geçmişte bir örneğini yaşadık ve küçücük bir virüsün öldürücü

sonucundan etkilenmemek için evlerimize sığındık. Ama bu yazının konusu daha başka. Toplumlara akışın bozulduğu daha derin ve büyük sorunlarla yüzleşmiş hep. Adına “savaş” denilen canavar kimi zaman insanlığın kapısını çalmadan girmiş içeri. İşte o zaman daha kalın duvarlar, daha büyük yapılar ve daha korunaklı mekânlar kaçınılmaz olmuş ve böylece sığınak kavramı hayata dâhil olmuş. Giriş fotoğrafımızı 80 yıl önce Hiroşima’ya atılan atom bombasının anma töreninden seçtik. Savaşların verdiği ruhsal hasar ancak insanların birbirine sığınmasıyla bir ölçüde iyileşebiliyor.

Sığınak inşası “elzem”

Geçtiğimiz aylarda basına bir haber yansıdı. Millî İstihbarat Teşkilâtı Akademisi (MİA), İsrail - İran arasında yaşanan 12

günlük savaşın ardından “12 Gün Savaşı ve Türkiye İçin Dersler” başlıklı bir rapor yayınladı ve bu raporda pek çok noktaya dikkat çektiği gibi sığınak konusunun da altını çizdi. Raporda erken uyarı sistemlerinin kurulması ve başta büyük şehirler olmak üzere gerekli olanaklara sahip sığınakların inşa edilmesi “elzem” olarak nitelendirildi. Bunun üzerine yine basına yansıyan haberlerde kabine toplantısında alınan kararla 81 ilimize sığınak inşa etme görevinin Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı koordinasyonunda başlayacağını öğrendik. Konu böylesi “elzem” olunca çocukluk yıllarımızdan beri yaşadığımız şehir Ankara’da varlığını duyduğumuz ama “neyse ki” hiç görmek zorunda kalmadığımız birkaç sığınağı dergimiz sayfalarında detaylandırma ihtiyacı

Sığınak, insanlık tarihi boyunca bir duvarın ardına saklanma, felaketten korunma ve hayatta kalma arayışının en somut sembollerinden biri olmuş. Askerî bir strateji aracından, sivil toplumun sığınma noktasına evrilen bu yapılar, savaşın en karanlık anlarında bile insanlığın umut ve dayanıklılık arayışını temsil eden zamansız bir sembol hâline gelmiş.

hissettik. Ama öncesinde biraz daha sığınak kavramını değerlendirelim. Savaşların da yaşamla birlikte değiştiği, hiç akla gelmedik yöntemler seçtiği artık hepimizin malumu. Yakın coğrafyamızda ardı ardına yaşanan örnekler ne yazık ki artık güvenlik sorununu da başka bir boyuta taşıyor.

Umudun ve direnişin simgesi

T.C. İçişleri Bakanlığı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD)’ın sitesinde sığınak şu cümle ile tanımlanıyor: “Nükleer, klasik ve modern silahlarla, biyolojik ve kimyasal savaş maddelerinin tesirleri ile insanlarla, insanların yaşaması ve ülkenin harp gücünün devamı için zorunlu canlı ve cansız değerleri korumak amacıyla inşa edilen korunma yerlerine sığınak denir.” Sığınakların özellikleri ve alınması gereken önlemler de sitede detaylandırılıyor. Sığınak kavramı korunma, hayatta kalmaya hizmet ederken aynı zamanda kaostan ve savaşın ortasında umut etme arzusunun ve direnişin de bir simgesi olarak hayat buluyor. Savaş zamanlarında hâl böyle iken savaş bittikten sonra bu mekânlar başka anlamlara kavuşuyor. Örneğin Berlin’deki devasa hava saldırısı sığınakları, bugün çağdaş sanat galerileri, müze olarak işlev görüyor. Bir Nazi sığınağı günümüzde tırmanma duvarı olarak kullanılıyor. Bu dönüşümün ülkemizdeki bir örneği de başkentimizde yaşanmıştı. Ankara içinde yer alan



Filistin’de yaşananlar savaşın acı yüzünü bir kez daha gözler önüne serdi

sığınaklardan biri Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından bir kültür sanat mekânına dönüştürülmüştü. Şimdi dilerseniz ilk olarak bu sığınağa yakından bakalım.

Kültür sanatın sığınağı

Ankara’da 1. Meclisin ardından açılan 2. Meclis binası Türk mimar Vedat Tek imzası taşıyor. Okurlarımız Cumhuriyet yapıları yazı serimizden binanın detaylarını hatırlayacaktır. İkinci Dünya Savaşı’nın ayak sesleri

duyulmaya başlandığında, olası bir savaş durumunda TBMM’nin çalışmalarına devam edebilmesi için bir sığınak inşası öngörülmüş. Sığınak yapılmasına karar verilmiş ancak bütçe bulunamayınca 1941 yılında yapımına başlanabilmiş ve bir yıl sonra tamamlanabilmiş. Sığınakın orijinal planında, 320 metrekarelik bir genel kurul toplantı salonu ve çeşitli küçük odalar bulunmaktaydı. Toplam bin 325 metrekarelik bir alana yayılmış olan yapının tümünde, kum ve su filtreli bir havalandırma sistemi kullanılmış.



Pek çok savaşa tanıklık etmiş Ankara Kalesi dehlizlerinde bir sığınak mevcut



Ankara Kalesi'ndeki sığınak



Dikmen'deki sığınak girişi



Ulus'taki sığınak, sanatı ağırlıyor



Kale'deki sığınakın jeneratörü

Betonarme olarak inşa edilen sığınakın dış duvarları yaklaşık 120 santimetre kalınlığında yapılmış. İç hacimlerle karşılaştırıldığında, kubbemsi tavan döşemesi 2 metreye kadar ulaşıyor. İç mekânda, bir koridor genel kurul salonu ve diğer odalar arasındaki geçişi sağlarken, sanitasyon, havalandırma ve aydınlatma dairelerine de erişim mümkündü. Olası bir elektrik kesintisi için bu sistemler bir jeneratöre bağlanmıştı. Bu sığınak zamanla depo olarak kullanılmaya başlanmıştı. Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından aslına sadık kalınarak gerçekleştirilen yenileme çalışmaları ile bina, 2021 yılında "Sığınak Kültür Sanat" adıyla halka ve sanat dünyasına açıldı.

Kale'nin dehlizleri

Yine Ulus'tan ayrılmadan bir başka sığınağı ziyaret edelim. Ankara'nın sembollerinden tarihi Ankara Kalesi'ne doğru uzanalım. Buradaki sığınak da yine İkinci Dünya Savaşı yıllarına tarihleniyor. Ankaralıların çoğu Kale'nin altında dehlizlerin olduğuna dair efsaneler duymuştur. Açıkçası sığınak bu dehlizler üzerine mi inşa edilmiş buna

dair bir bilgiye ulaşmak zor. Yine de bu efsaneler Ankara Kalesi'nin çok katmanlı tarihine merak duyan herkesi kendine çekiyor. Üç ayrı kapıdan girişi olan sığınak Almanlar tarafından inşa edilmiş. Bin 200 metrekairelik bir alandan oluşan sığınakta 3 bin 600 kişi kısa süreli, 120 kişi de uzun süreli olarak barınabiliyormuş. Havalandırma, ısıtma, elektrik, jeneratör ve su tesisatı birimlerinin de düşünüldüğü mekânda 10 salon, 15 oda, 10 koridor, 12 tuvalet, 8 pisuar, 12 lavabo, 2 su motoru, 1 su deposu, 1 yedek elektrojen grubu, 2 havalandırma sistemi, 1 ısıtma sistemi, aydınlatma ve yangın ihbar sistemi bulunuyor. Genel enerjisini şehir şebekesinden alan sığınakta elektrik kesilmesine karşı 2 adet jeneratör de yer alıyor. Dikmen'deki sığınak ise belki de gizemini en çok koruyarlardan. Hatta çok kimse şehrin artık konutlardan görünmeyen bu bölümünde bir sığınak olduğunu bilmeyebilir. Bu sığınak hakkında edinebildiğimiz bilgiler de ne yazık ki sınırlı ve teyide muhtaç. Askerî bir sığınak

olarak tasarlandığı ve ilk yıllarda bu amaçla kullanıldığı bilgisi de bunlardan biri.

Barışa özlem

Hepimizin barışa olan özleminin altını bir kez daha çizmek için konuyu özetleyelim. Ankara'nın derinliklerinde yer alan İkinci Meclis'in dirençli yapısından, Kale'nin kadim dehlizlerine kadar uzanan sığınakların tarihsel mirası, bize şunu gösteriyor: Savaşın değişen yüzü ne olursa olsun, yaşama tutunma ve medeniyeti koruma arzusu değişmeyecek. Sığınaklar bize sadece tehlikeleri değil, insan ruhunun direncini de daima anlatmayı sürdürecekler. Modern tehditler karşısında hazırlıklı olmak bir zorunluluktur; ancak bu sağlam duvarların asıl amacı, bir daha asla kullanılmalarına gerek kalmayacak bir dünya, yani barış için çalışmamız gerektiğini hatırlatmak olmalı. Asıl gayemiz, tüm insanlık olarak o derslerden çıkarılacak sonuçları iyi anlamak, kalıcı bir huzur inşa etmek ve barışın önemini çok iyi kavramak olmalı. Bir gün tüm sığınakların sanata ev sahipliği yapmasına ve barışın tüm dünyayı kaplamasına çok ihtiyacımız var.

AFAD

AFAD Sığınak Yönetmeliği: Temel Teknik Özellikler ve Donanım Gereksinimleri

Parametre	Serpinti Sığınakları İçin Minimum Gereksinim
Kişi Başı Alan	En az 1 metrekaire net alan
Duvar Kalınlığı	60 cm beton, 75 cm tuğla/taş veya 90 cm sıkıştırılmış toprak
Havalandırma Sistemi	Hem mekanik (klima) hem de doğal havalandırma; radyoaktif ve kimyasal filtreler
Temel İhtiyaç Malzemeleri	Birkaç günlük gıda, su, kişisel hijyen malzemeleri, ilk yardım çantası ve fener
Hijyen Gereksinimleri	Her 60 erkeğe 1 WC, 1 pisuar, 1 lavabo; her 40 kadına 1 WC, 1 lavabo





Bir Türk polisi: Cemil

TRT'nin dijital platformu 'tabii'nin yeni yayınlanan “Şeytan Adası’nda Esir Türk: Polis Cemil” dizisi, bir Türk polisinin işgal altındaki İstanbul’da başlayan ve Fransız hapishanelerinde devam eden zorluklarla dolu mücadelesini izleyicilerle buluşturuyor.

Tarih, sinesinde taşıdığı nice isimsiz kahramanın fedakârlıklarıyla yazılıyor. Kimisi kendini zamanla aşikâr ediyor, kimisi mütevazı bekleyişini sürdürüyor.

Türkiye'nin dijital platformu 'tabii', yakın tarihimizin az bilinen ama derin izler bırakan bu hikâyelerinden birini izleyicisiyle buluşturuyor. Gerçek olaylara dayanan dokü - drama türündeki yeni orijinal dizi “Şeytan Adası’nda Esir Türk: Polis Cemil” de, bu hikâyelerden birinin kahramanını gözler önüne seriyor.

İstanbul işgal altında

1918 Mondros Mütarekesi sonrası Osmanlı İmparatorluğu'nun boynuna pranga vurulmuş; 600 yıldan fazla hüküm süren imparatorluk yıkılmış; savaşın

acıları bir yana anlaşmanın getirdiği ağır bedelleri ödemek zorunda kalan halk perişan... Haksızlıklar, taşkınlıklar, pervasız kötülüklerle sınananlar kendi memleketlerine yabancı, sessiz. İtilaf devletleri askerleri elini kolunu sallayarak dolaşırken her şeyi kendilerine hak görür olmuş. “Adım başında İngiliz, Fransız, İtalyan, Yunan, Avustralyalı, Yeni Zelandalı, Tonkenli, Dahomeli, beyaz, siyah, kırmızı... İşgal ordusunun şımarık ve taşkın efradı, dumanlı kafa ile kol kola dolaşarak sokakta rast geldikleri Türklere çatıyorlar, hakaret ediyorlar.” diye yazar hatıratlarında Cemil Efendi. 19 yaşında, henüz altı aylık bir polistir. Karakolda nöbetçi olduğu bir gün mesaisine gitmek üzere yola düştüğünde bir olaya şahit olur. Mütareke sonrası esir şehrin hemen hemen her tarafında yaşanan, çoğunun eli kolu bağlı, çaresizlikle izlediği menfur olaylardan biridir.

Kendi kaleminden şöyle anlatır: “Yedi, sekiz kadar zenci Fransız askeri zilzurna sarhoş, bellerinden kasaturaları çekmişler, kudurmuş gibi etrafa saldırıyorlar. O esnada Gülhane Parkı tarafından gelen bir fayton içinde iki Türk hanım varmış. Zenciler, bu arabayı durdurarak, içinde bulunan Türk hanımlarına hakarete başlarlar. Hakaret, tecavüz şeklini alır. Bu hadise karşısında ne yapacağımı şaşırdım. Evvela, hakikat bu ya, üzerlerine gitmeye cesaret edemedim. Çünkü yalnızdım. Fakat vazife hissi ile peşlerini bırakmadım. Arkalarından koşarak takibe başladım. Halk caddeye birikmiş, galeyan fevkalâde idi. Herkes haykırıyor, bağırıyordu. Beni, resmî elbisemle sokak ortasında görenler: 'Memur efendi, ne duruyorsun, devlet sana ancak bugünler için maaş veriyor. Ne duruyorsun, katilleri tutsana!' diye bağırıyordu.”

Gerçek olaylara dayanan dokü - drama türündeki ‘tabii’nin orijinal dizisi “Şeytan Adası’nda Esir Türk: Polis Cemil”; uzun yıllar gölgede kalan, pek de bilinmeyen bir kahramanın hikâyesini anlatıyor.

Memleketin her yeri tarumar olmuş. İnsanlar ya aciz bir teslimiyet hâlinde ya da haklı olarak başkaldırmak niyetinde. Polis Cemil'in de önünde iki seçenek vardır: Ya her şeyi görüp bildiği hâlde, gözlerini ve kulaklarını kapayıp işine gitmek ya da yapılması gerekeni yapmak! Haksızlıklar karşısında susmayı onuruna yediremeyen genç polisin yüreğinde taşıdığı vatan sevdası baskın gelir. Onun için yapacak tek şey kalır. O, “Bu sözler izzet-i nefsimde dokundu. Arkalarından yetiştim, 'Dur!' diye bağırđım. Kaçmaya başladılar. Zencilerin üzerine iki el silah attım. Silah patlar patlamaz her taraftan bir yayılm ateşi başladı. Bazı insanlar da zenci neferler üzerine ateş ediyorlardı. Üzerlerine on üç el silah sıktım.” sözleriyle anlatır kendi payına düşeni.

Gidişi var, dönüşü yok!

İşte her şey bundan sonra değişir. Cemil Bey için yeryüzündeki cehennem hayatı başlamıştır artık. Yapılması gerekeni yaptığını düşünerek gönül rahatlığıyla görev yerine dönen Cemil Bey'i müdürü ihbar eder. Teslim olmasını sağlar. Bakırköy ve Kumkapı'daki Fransız hapishanelerine yollanan genç polis aylar sonra Divan-ı Harp'te mahkemeye çıkarılır. Karar açıklanır! Hatıralarında o günü şu cümlelerle anlatır: “On sene kürek! Ne kadar çalışsam bu üç kelimenin acısını sizlere anlatamam!” Önce Fransa hapishanelerinde 13 ay sonra Fransız Guyanası'ndaki Saint Laurent Hapishanesi, Malgaches Çalışma Kampı, Cayenne Hapishanesi ve en son Şeytan Adası... Uzaktan bakıldığında sık ormanlarla çevrili güzelim bir ada olarak görülen bu yer; Fransa'nın en büyük denizaşırı toprağı olarak neredeyse yüz kilometrekarelik bir alana sahip. Devasa yağmur ormanlarıyla kaplı okyanus ortasındaki bu yer; “Kuru Giyotin”, “Şeytan Adası”, “Yeryüzündeki Cehennem”



Polis Cemil karakterine oyuncu Gürbey İleri hayat veriyor



Fransız Guyanası'nda başka Türk mahkûmlar da vardı

olarak adlandırılıyor. Cenneti cehenneme çevirense insanlık dışı koşullarda, mahkûmun adı bile olmadan hayatta kalma çabası... Cemil Efendi hayatta kalmasına kalır ama hiç kolay olmaz. Birkaç kere firar etmeyi denese de başarılı olamaz, fare ısırrır, yangında yaralanır, dolandırılır. “Herkes delirdiğime inanıyordu, ben de kendimde bir gayri tabii hissediyordum.” dediğı bir dönem yaşar.

Kurtuluş

Kendi dilini dahi unuttuğı, artık sadece numarayla çağrılan Polis Cemil, mahkûm olduğu yıllarda maruz kaldıklarına rağmen özgürlük hayalini hep diri tuttu. Mektuplar yazdı, yardım istedi. Ablası da İstanbul'da kardeşinin kurtulması için bir savaş veriyordu. Kardeşinden gelen mektupları ve dilekçeleri ilgili yerlere ulaştırıyor, gazeteler ve dergilerden yardım istiyor, bu haksızlık için bir kampanya yapılmasına çalışıyordu. En sonunda Cemil Bey'in mektupları ve

ablasının dirayeti sonuç verdi. Mektuplar “Resimli Perşembe” gazetesinde günlerce yayımlandı. Büyük yankı uyandıran bu haber sonrası önce halk sonra devlet tepkisini dile getirdi. Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal'in yönlendirmesiyle Dışişleri Bakanı Tevfik Rüşdü Aras ve Paris büyükelçimizin girişimleri etkisini gösterdi. Fransa hükûmeti Polis Cemil'i 1928 yılında serbest bıraktı.

Yaşadıkları peşini bırakmıyor

Yıllar sonra ülkesine dönüp sevdiklerine kavuştuğunda, mutluluğunu Fransızca anlatması hem kendisini hem de onu dinleyenleri şaşkınlığa uğratır. Kendi dilini bile unutmaması, senelerce başka bir dilde konuşmak zorunda kalması, yaşadıklarının üzerinde bıraktığı birçok olumsuz etkiden sadece biridir. Dünyanın öbür ucunda haksız yere mahkûm edildiğı yıllarda yaşadıkları peşini bırakmaz. Görevine döner, evlenir, çoluk çocuğa karışır. Ama hiçbir şey eskisi gibi değildir artık! Eşi, kendisini boğacağı



Polis Cemil, haksızlıklar karşısında sesini çıkardığı için hayatı boyunca bedel ödemek zorunda kaldı

gerekçesiyle Cemil'i terk eder. Ömrünün son yıllarını akıl hastanesinde geçiren Polis Cemil Efendi, 1944 yılında, 44 yaşında vefat eder.

Yalnız değil

Haksızlıklar karşısında sesini çıkardığı için hayatı boyunca bedel ödemek zorunda kalan bu genç polisten hariç Fransız Guyanası'nda başka Türkler de vardı. Şeytan Adası'nda bulunan Türk

mahkûmların çoğu, işgal döneminde Fransa'ya ve vatandaşlarına karşı işledikleri suçlar için kürek cezasına çarptırılanlardan oluşuyordu. Türk mahkemelerinin yetkisi olmadığı için İstanbul'da kurulu Fransız mahkemelerinde yargılanıp dünyanın öbür ucunda cezalarını çeken Türk mahkûmlardan bir bölümü, 24 Temmuz 1923'te imzalanan Lozan Barış Antlaşması ile karşılıklı çıkarılan genel afla serbest kaldılar. Polis Cemil'in hikâyesi, zamanında

Titiz bir araştırma sonucunda hayata geçirilen yapımda; uzman görüşleri ve tarihi belgeler yer alıyor. Yaşandığı dönemde büyük ses getiren ve gerçek olaylara dayanan dizinin senaryosunu gazeteci Ömer Erbil kaleme aldı, yönetmenliğini Nihal Ağırbaş Sankaya üstlendi.

gazetelerde yayımlandığı ve çok ses getirdiği hâlde bugün onu bilen çok az kişi var. Oysa çoğumuz Henri Charriere imzalı "Kelebek" romanını biliriz. Henri Charriere'in gerçek hayat hikâyesini anlattığı kitap 1973 yılında Franklin J. Schaffner tarafından sinemaya uyarlandı. Steve McQueen ve Dustin Hoffman'ın oyunculuğuyla hafızalara kazınan film; haksız yere mahkûm edilen Henri Charriere'in, diğer adıyla Kelebek'in; gidenlerin çoğunun geri dönemediği, insani yaşam şartlarının olmadığı hapisane yıllarını ve firarını anlatıyor. Uzun yıllar gölgede kalan, pek de bilinmeyen Cemil Bey de bir "Türk Kelebeği". Az ya da çok yaptıklarıyla hatırlanıyor insan. Hatırladıkça



Fransız tutukevlerinde geçen aylardan sonra hükmün açıklandığı Fransız mahkemesi

Haksızlıklar karşısında sesini çıkardığı için hayatı boyunca bedel ödemek zorunda kalan bu genç polisle birlikte Fransız Guyanası'nda başka Türkler de vardı. Türk mahkemelerinin yetkisi olmadığı için İstanbul'da kurulu Fransız mahkemelerinde yargılanıp dünyanın öbür ucunda cezalarını çeken Türk mahkûmlardan bir bölümü, 24 Temmuz 1923'te imzalanan Lozan Barış Antlaşması ile karşılıklı çıkarılan genel afla serbest kaldılar.

da yaşıyor. Bilmemek sonucu değiştirmiyor belki ama bilip hak ettiği değeri vermek ve hakkını teslim etmek, bir tarih bilinci yerleştiriyor. Tarihe geçen ama unutulmaya yüz tutmuş bu kahramanlık hikâyesi şimdi 'tabii' platformunda dünyanın dört bir tarafına ulaşıyor.

Güçlü kadro

Dizinin yapımcı ve senaristi Ömer Erbil bu projeye başlarken çıkış noktası, Polis Cemil'i bir Millî Mücadele kahramanı olarak hak ettiği yere koymak olmuş: "Maraşlı Sütçü İmam bir Millî Mücadele kahramanı olarak anılır. Maraş'ta Müslüman kadınların başörtüsüne uzanan eli kırmıştır. Polis Cemil de Sütçü İmam'dan 2 ay önce bu hadiseyi yaşamasına rağmen çok bilinmemektedir. Bu projede Polis Cemil'i halka ve kamuoyuna anlatmak istiyoruz ve onun da bir Millî Mücadele kahramanı olarak anılmasını istiyoruz." Yapım; Prof. Dr. Ali Sönmez ve Prof. Dr. Cahide Sınmaz Sönmez danışmanlığında hazırlandı. Yönetmenliğini Nihal Ağırbaş Sankaya'nın üstlendiği dizide, Polis Cemil karakterine oyuncu Gürbey İleri hayat veriyor. Öznur Serçeler, Erkan Avcı, Emre Törün, Betigül Ceylan, Nail Kırmızıgül, Abidin Yerebakan, Mehmet Çepiç ve Yurdaer Okur da dizide yer alan diğer isimler. Yıllar süren araştırmalar sonucunda



Yapım, yıllar süren araştırmalar sonucu hayata geçti



Hüküm açıklandıktan sonra hiçbir şey eskisi gibi olmadı



İsimsiz mahkûmlar sadece numaralarıyla biliniyor

hayata geçen yapımda, 1926'da Resimli Perşembe Gazetesi'nde ve 1929'da Akşam Gazetesi'nde yaşanan olaylara dair yayınlanan tefrikalar referans alındı. Ayrıca bugüne dek hiç bilinmeyen 100'den

fazla Osmanlı ve Cumhuriyet dönemi arşiv belgesi projeye dâhil edildi. Fransız kaynaklarından da yararlanılan yapımda birçok uzman tarihçi ve akademisyen de yorumlarıyla yer alıyor.



Sınırları aşan hikâyeler

TRT ortak yapımları, Ankara'dan Antalya'ya, Boğaziçi'nden Avrupa'ya uzanan geniş bir coğrafyada pek çok ödüle değer bulundu. Bu ödüller, Türk sinemasının ışığını yerelden evrensele uzanan görkemli bir sonbahar şölenine dönüştürdü.

Sinema, izleyici ile duygular ve düşünceler üzerinden bağ kuran büyü bir sanat. Karakterlerin yaşadığı sevinç, hüznün, öfke, korku, aşk gibi yoğun duygular güçlü görseller, müzik ve oyunculuk aracılığıyla perdeye yansırken izleyici, bu duyguları deneyimleyerek karakterlerle özdeşleşebilir veya empati kurabilir. Bu sayede film, izleyicide unutulmaz bir deneyim yaratır. İyi bir sinema eseri, sadece eğlendirmekle kalmaz, aynı zamanda izleyiciyi düşünmeye, sorgulamaya ve farklı bakış açılarını keşfetmeye de yönlendirir. Filmler; toplumsal konular, etik ikilemler, varoluşsal sorular gibi

derin temaları işleyerek izleyicinin zihnini meşgul eder ve yeni fikirler üretmesine yol açar. Yepyeni dünyaları serer önünüze ve film süresince gerçek dünyadaki pek çok şeyi iletir. Bu büyü dünyada filmlerin hayat bulduğu, tartışıldığı ve sınırları aştığı en önemli duraklar ise hiç kuşkusuz film festivalleri... Festivaller, bağımsız sinemanın nefes alanı olduğu kadar, bir ülkenin sinema endüstrisinin uluslararası arenadaki vitrini de. Ülkemizde bu vitrinin en güçlü destekçilerinden biri son yıllarda TRT oldu. "TRT Ortak Yapımı" ibaresi, artık sadece bir finansal desteği değil, aynı zamanda nitelikli, dertli ve estetik kaygısı olan projelere duyulan inancı temsil

ediyor. Sektöre kazandırdığı ivme ile TRT, Türk sinemasının hem yerel festivallerde hem de küresel pazarda ses getirmesine öncülük ediyor. Bu vizyonun en somut karşılığı, geride bıraktığımız festival mevsiminde alındı. TRT ortak yapımı filmler, Boğaziçi'nden Ankara'ya, Antalya'dan Tallinn'e uzanan geniş bir coğrafyada sadece gösterilmekle kalmadı, ödülleri de topladı.

Ödüller TRT ortak yapımlarına
Kasım ayını geride bıraktığımız günlerde, sinema dünyasının en prestijli üç yerel durağından gelen sonuçlar, TRT ortak yapımlarının başarısını tescillemişti. Şimdi gelin bu festivallere ve ödül alan TRT ortak yapımlarına bakalım.

36. Ankara Film Festivali: Festivalin en büyük ödülü olan "En İyi Film" ödülünü, Seyfettin Tokmak'ın yönettiği TRT ortak yapımı "Tavşan İmparatorluğu" kazandı. Aynı film, "Onat Kutlar En İyi Senaryo" ödülüne de layık görüldü. Şeymus Altun'un yönettiği "Aldığımız Nefes" ise "Mahmut Tali Öngören En İyi İlk Film" ödülüyle Ankara'da ödüle değer bulundu. 13. Boğaziçi Film Festivali: TRT yapımları burada da sahneye çıktı. "Tavşan İmparatorluğu"; En İyi Yönetmen, En İyi Görüntü Yönetmeni ve FİYAB En İyi Yapımcı ödüllerini topladı. Ensar Altay'ın yönettiği "Kanto", En İyi Kadın Oyuncu (Didem İnselel) ödülünü kazanırken, "Kesilmiş Bir Ağaç Gibi" filmi En İyi Kurgu ödülünün sahibi oldu. 61. Antalya Altın Portakal Film Festivali: Festival mevsiminin bir diğer zirvesi olan Antalya'da da "Tavşan İmparatorluğu" rüzgârı esti. Film, En İyi Film ve En İyi Yönetmen dahil olmak üzere toplam 7 ödül kazanarak tarihi bir başarıya imza attı.

TRT; yerli yapımların ülkemizdeki festivallerde ve dünyada ses getirmesine öncülük ediyor. TRT Sinema Müdürlüğü, projelerin fikir aşamasından beyaz perdeye yolculuğuna kadar sunduğu ufuk açıcı rehberlik ve titiz çalışma ilkesiyle, sinemamızın çitasını her geçen gün yukarı taşıyor.

Festival rüzgârı

7 - 14 Kasım tarihleri arasında gerçekleştirilen 13. Boğaziçi Film Festivali, bu yıl da sinemaseverlerin buluşma noktası oldu. Festivalin açılışını, Filistinli ödüllü yönetmen Annamari Jacir'in yönettiği, günümüzün en can alıcı meselelerine ışık tutan "Palestine 36" (Filistin 36) filmi yaptı. Ulusal Uzun Metraj Film Yarışması'nda TRT ortak yapımı 4 film yarıştı. Ödül kürsüsüne çıkan "Kanto", "Tavşan İmparatorluğu" ve "Kesilmiş Bir Ağaç Gibi" filmlerinin yanı sıra; Murat Zaloğlu'nun yönettiği "Güneşin Altında Yeni Bir Şey Yok" filmi de dünya

prömiyerini bu festivalde gerçekleştirerek izleyiciyle ilk kez buluştu. Heyecan, hemen ardından 13 - 21 Kasım tarihlerinde 36. Ankara Film Festivali ile başkente taşındı. Ödülle dönen "Aldığımız Nefes" ve "Tavşan İmparatorluğu"nun yanı sıra, "Kesilmiş Bir Ağaç Gibi" de Ulusal Uzun Film Yarışması'nda yerini aldı. Kısa film tutkunları için ise Rabia Özmen'in yönettiği "Prosedür", Ulusal Kısa Film Yarışması'nda iddiasını ortaya koydu.

Avrupa ve Asya'nın "Oscar" yolculuğu

TRT ortak yapımlarının başarısı sadece ulusal sınırlarda kalmadı. Avrupa ve Asya sinemasının zirvesi kabul edilen ödüllerde de Türk yapımlarının ayak sesleri duyuluyor. Palestine 36 (Filistin 36): Film, "Avrupa'nın Oscarları" olarak bilinen Avrupa Film Ödüllerinin kısa listesine seçildi. Ödül töreni, 17 Ocak 2026'da Berlin'de yapılacak. Aynı film, 27 Kasım'da sahiplerini bulan 18. Asya Pasifik Film Ödüllerinde (Asya'nın Oscarları) "En İyi Senaryo" kategorisinde aday gösterilmişti. Kanto: Doğu Avrupa sinemasının kalbinin attığı, Almanya'nın Cottbus kentinde düzenlenen 35. Cottbus Film Festivali'nin "Spectrum" bölümünde izleyici karşısına çıktı.

Kuzeyin sinema perdesi

Kasım ayının küresel ölçekteki en dikkat çekici durağı ise kuşkusuz

Estonya'ydı. Dünyanın en prestijli sinema organizasyonlarından biri olan Tallinn Black Nights Film Festivali (PÖFF), bu yıl 7 - 23 Kasım tarihleri arasında 29. kez düzenlendi. Tallinn Film Festivali, Berlin, Cannes, Venedik gibi festivallerle birlikte dünyadaki "A Kategorisi" 15 festivalden biri olma özelliğini taşıyor. Kuzey Avrupa'nın en büyük ve tek A sınıfı festivali olan Tallinn; karanlık kış gecelerini sinemanın ışığıyla aydınlatması, cesur, yenilikçi ve sanatsal riski seven filmlere ev sahipliği yapmasıyla tanınıyor. Sadece filmlerin gösterildiği bir yer değil, aynı zamanda "Industry@Tallinn" bölümüyle dünya sinema endüstrisinin geleceğinin şekillendiği devasa bir pazar yeri.

Üç güçlü yapım

"Bir Arada Yalnız": Ali Vatansever'in yönettiği Selin Vatansever'in yapımcılığını üstlendiği Türkiye - Yunanistan - Romanya ortak yapımı film, festivalin en prestijli bölümü olan Ana Yarışma'da dünya prömiyerini gerçekleştirerek büyük beğeni topladı. Film, 28'inci Tallinn Black Nights Film Festivali'nden "En İyi Yönetmen" ve "En İyi Orijinal Müzik" ödüllerini kazandı. TRT ortak yapımı film, 12 Punto 2023'te TRT Ortak Yapım Ödülü'nü kazanmıştı. "Lo-Fi": Alican Durbaş'ın yönettiği film, festivalin isyankâr ruhunu yansıtan "Rebel With a Cause" (Bir Nedeni Olan Asi) bölümünde dünya prömiyerini yaptı. "Rahma": Faysal Soysal'ın yönettiği



TRT ortak yapımı “Palestine 36”, 98. Akademi Ödülleri (Oscar) kısa listesinde yer alarak büyük bir başarıya imza attı. TRT’nin uluslararası sinema platformu 12 Punto aracılığıyla desteklediği film, 86 ülkenin aday aday arasından sıyrılarak “En İyi Uluslararası Film” kategorisinde ilk 15 yapım arasına girdi.

Türkiye - Bulgaristan - Yunanistan - İtalya ortak yapımı proje, festivalin endüstri bölümünde, kurgu aşamasındaki projelerin yer aldığı “Work in Progress” kategorisinde yarıştı.

Tallinn’de bir ilk: TRT Ödülü
Bu yılki festivalin bir diğer önemli

gelişmesi ise TRT ile Tallinn Film Festivali arasındaki iş birliğinin somut bir nişanesi olan “TRT Ödülü” oldu. Industry@Tallinn & Baltic Events kapsamındaki “Work in Progress” kategorisinde yarışan projelerden birine, bu yıl ilk kez TRT Ödülü takdim edildi. TRT Özel Ödülü’nü, ödüllü yönetmen Kristijonas Vildziunas’ın yönettiği, Uljana Kim’in yapımcılığını üstlendiği Litvanya - Estonya - Letonya ortak yapımı “Dice-Ching-o-Mat” isimli proje kazandı. Bu ödül, TRT’nin sadece Türk sinemasına değil, dünya sinemasının gelişimine sunduğu katkının da uluslararası bir tescili olarak kayıtlara geçti.

“Palestine 36” Oscar kısa listesinde

Filistinli ödüllü yönetmen Annemarie Jacir’in imzasını taşıyan ve TRT ortak yapımı olan “Palestine 36”, 16 Aralık 2025 tarihinde açıklanan 98. Akademi Ödülleri (Oscar) kısa listesinde yer alarak büyük bir başarıya daha imza attı. TRT’nin uluslararası sinema platformu

12 Punto aracılığıyla desteklediği film, yazımızda bahsettiğimiz diğer başarılarla bir yenisini ekleyerek 86 ülkenin aday aday arasından sıyrılarak “En İyi Uluslararası Film” kategorisinde ilk 15 yapım arasına girdi. 1936 yılında İngiliz manda yönetimi altındaki Filistin’de köylülerin topraklarını korumak için başlattığı tarihi direnişi ve bugünkü işgal sürecinin temellerini konu alan yapım, dünya prömiyerini yaptığı Toronto Film Festivali’nde 15 dakika boyunca ayakta alkışlanarak küresel ölçekte dikkatleri üzerine çekmişti. TRT’nin ortak yapımcı kimliğiyle sağladığı bu stratejik destek, hem Filistin davasının tarihsel kökenlerinin dünya sinemasında güçlü bir şekilde temsil edilmesini sağladı hem de Türkiye’nin uluslararası nitelikli yapımlardaki ağırlığını Oscar sahnesine taşıdı. Filmin bir sonraki durağı, 22 Ocak 2026’da açıklanacak olan ve sadece 5 filmin kalacağı “Final Aday Listesi” olacak.

TRT

Türkiye’de ve Dünyada TRT Ortak Yapımları Rüzgarı

BOĞAZİÇİ FİLM FESTİVALİ			ANKARA FİLM FESTİVALİ		
AÇILIŞ FİLMİ  PALESTINE 36 Yönetmen: Annemarie Jacir Yapımcı: Ossama Bawardi	ULUSAL YARIŞMA  KANTO Yönetmen: Ensar Altay Yapımcı: Süleyman Civiz	ULUSAL YARIŞMA  ALDIĞIMIZ NEFES Yönetmen: Şeyhmus Altun Yapımcı: Fevziye Hazal Yazan	ULUSAL YARIŞMA  KESİLMİŞ BİR AĞAC GİBİ Yönetmen: Tunc Davut Yapımcı: Sinem Altındağ		
ULUSAL YARIŞMA  TAVŞAN İMPARATORLUĞU Yönetmen-Yapımcı: Seyfettin Tokmak	ULUSAL YARIŞMA  KESİLMİŞ BİR AĞAC GİBİ Yönetmen: Tunc Davut Yapımcı: Sinem Altındağ	ULUSAL YARIŞMA  GÜNEŞİN ALTINDA YENİ BİR ŞEY YOK Yönetmen-Yapımcı: Murat Zaloğlu Yapımcı: Halil Kardaş	ULUSAL YARIŞMA  TAVŞAN İMPARATORLUĞU Yönetmen-Yapımcı: Seyfettin Tokmak	KISA FİLM YARIŞMASI  PROSEDÜR Yönetmen: Rabia Özmen Yapımcı: Cernil Nazlı	

AVRUPA FİLM ÖDÜLLERİ	ASYA PASİFİK FİLM ÖDÜLLERİ	COTTBUS FİLM FESTİVALİ
 PALESTINE 36 Yönetmen: Annemarie Jacir Yapımcı: Ossama Bawardi	 PALESTINE 36 Yönetmen: Annemarie Jacir Yapımcı: Ossama Bawardi	 KANTO Yönetmen: Ensar Altay Yapımcı: Süleyman Civiz



**İZLERİ TAKİP ET,
HİKAYEYİ PAYLAŞ.**



Sinemaseverler için

Yeni yılın ilk ayında, dopdolu bir sinema filmleri listesi beyaz perde tutkunlarını TRT 2 kanalında bekliyor.

Kültür, sanat, edebiyat, tarih, müzik ve felsefe gibi alanlarla hayatın tüm renklerini izleyicilerine sunan TRT 2 kanalı, ocak ayında, her hafta televizyonda ilk kez yayınlanacak pek çok filme ev sahipliği yapıyor. Zengin film içerikleriyle dikkat çeken kanal, bu yapımlarla bambaşka hayatlara, farklı hikâyelere odaklanarak sinemaseverler için özel bir alan açıyor. Ocak ayında yayınlanacak yapımlardan hazırladığımız seçkiyi sizler için derledik.

Január 2 “Günlerden 2 Ocak” TV’de ilk

Tür: Dram
Yönetmen: Zsófia Szilágyi
Senarist: Zsófia Szilágyi
Oyuncular: Csenge Jóvári, Konrád Zsuzsanna

Günlük hayatı ustaca tasvir eden, yönetmenine 2024 FIPRESCI Ödülü’nü kazandıran Január 2 “Günlerden 2 Ocak”, ayrılığı konu alan gerçekçi bir öykü. Klara, kocasından ayrılınca bu süreçte arkadaşı Agi ona yardım eder. Taşınma esnasında arabayla toplam yedi kez yolculuk yaparlar. Her seferinde aynı güzergahı kullansalar da her yolculuk birbirinden farklı olacaktır. Film, Agi’nin bakış açısıyla anlatılır.

2 Ocak’ın buz gibi sabahında, yılbaşı gecesi ertesi, kaçınılmaz olan acı gerçek kapıyı çalarken, Agi eşinden ayrılan Klara’nın evinden taşınmasına yardım etmek için arabayla yanına gider. Klara’nın annesi iki çocuğu da yanına almıştır. Eski kocası, yıpranmış bir şekilde, bavullarını evin önüne fırlatırken, Klara da bir aile kurmaya çalıştığı adamın olgunlaşmamışlığına inanamayarak ona bağırılmaktadır. Bütün gün, Klara ve Agi için çantaları ve kutuları bagaja yüklemekle, ardından bunları Budapeşte’nin daha merkezi bir bölgesindeki küflü tavanlı, asansörsüz, dar bir üst kat dairesine taşımakla geçecektir. İki kadının zaman zaman yardımcı karakterlerin de araya girdiği ortak yalnızlıkları sırasında, itiraflar ve iç görüler ortaya çıkar...



Karina TV’de ilk

Tür: Dram, Biyografi
Yönetmen: Marianna Siegen
Senarist: Maria Nakhodkina
Oyuncular: Sofia Pribylykh, Vyacheslav Lavernov

Mucizevi hayatta kalma öykülerinden biri olarak gerçek bir hikâyeden uyarlanan “Karina”, tayga ormanlarının derinliklerinde 12 gün boyunca hayatta kalmayı başaran cesur bir kızın öyküsünü anlatırken birçok kişiye ilham veriyor ve sayısız soruyu da beraberinde getiriyor. İnsan ruhunun gücü ve sıra dışı dostluk hakkındaki bu yapım, seyirciyi derinden etkileyecek.

2014 yılında uzak Yakutistan’da yaşayan 4 yaşındaki bir kız çocuğu Karina Chikitova’nın hikâyesi tüm dünyayı derinden sarsmıştı... Uzak bir köyde yaşayan küçük bir çocuk, köpeği Naida ile birlikte gizemli bir şekilde ortadan kaybolur. Üzerinde kalın giysisi hatta ayakkabısı olmayan Karina ile köpeği, böcek ve vahşi hayvanlarla dolu, geçilmez tayga ormanında su ve yiyecek olmadan günlerce dolaşır. Küçük kızın kayıp olduğu ancak 3 gün sonra anlaşılır. Tüm medyanın gözü önünde 70’den fazla gönüllü gece gündüz demeden arama çalışmaları yürütür. Ancak 12 gün geçmesine rağmen küçük kız bulunamaz ve en deneyimli kurtarma ekipleri bile artık umutlarını kaybeder. Herkes ancak bir mucizenin küçük bir çocuğun canlı bulunmasını mümkün kılabilceğine inanmaktadır...



God’s Creatures “Tanrının Yarattıkları” TV’de ilk

Tür: Dram
Yönetmen: Anna Rose Holmer, Saela Davis
Senarist: Shane Crowley, Fodhla Cronin O’Reilly
Oyuncular: Emily Watson, Paul Mescal, Aisling Franciosi

AfterSun “Güneş Sonrası” filmi ile dikkatleri çeken ve Oscar’a “En İyi Erkek Oyuncu” dalında aday gösterilen Paul Mescal ile birçok önemli yapımda yer almış BAFTA ödüllü Emily Watson’ın rol aldığı God’s Creatures “Tanrının Yarattıkları”, prömiyerini 2022 Cannes Film Festivali’nin “Yönetmenlerin On Beş Günü” bölümünde yapmıştı. Film, bir balıkçı köyünde yaşayan anne ve oğlunun hayatına odaklanıyor. Sarsıcı bu dram, İrlanda’nın kuzeybatı kıyısında bulunan sakin bir balıkçı köyündeki sırlara ve yalanlara mercek tutuyor. Gerilimi ve duygusal yoğunluğu hiç azalmayan yapım, çok sevdiği oğlunu korumakla kendi dürüstlüğü arasında kalan bir annenin hikâyesini anlatıyor. Annenin, yedi yıl yurt dışında yaşadıkdan sonra aniden eve dönen oğlu için söylediği yalan, aileyi ve birbirine sıkı sıkıya bağlı toplumu paramparça ediyor.



Buckley’s Chance “Buckley’in Şansı” TV’de ilk

Tür: Aile
Yönetmen: Tim Brown
Senarist: Tim Brown, Willem Wenekers
Oyuncular: Bill Nighy, Victoria Hill, Martin Sacks

12 yaşındaki Ridley, üç kişiyi kurtarıırken bir yıl önce kahramanca ölen babasının kayıpla boğuşmaktadır. Annesi Gloria ise New York’tan ayrılıp Batı Avustralya’ya taşınmaya karar verir; böylece ikisi de yeni bir başlangıç yapıp Ridley’nin büyükbabası Spencer ile birlikte yaşayabileceklerdir. Oraya vardıklarında Spencer, Ridley ile bağ kurmaya çalışır. Ancak tüm çabalar genellikle Ridley’in eski alışkanlıklarını ve huzursuz duygularını gün yüzüne çıkarır. Bu süreçte, Ridley’nin annesi Gloria da oğlunun bu yeni yaşam tarzına uyum sağlamasına yardımcı olurken, kendi çocukluk anılarını ve Spencer’la olan karmaşık ilişkisini yeniden değerlendirmeye başlar. Ridley, değişimi kabul etmekte zorlanırken, dedesi Spencer’in onunla tekrar bağlantı kurma çabaları genellikle çatışma ve anlaşmazlıkla sonuçlanır. Bu karmaşa içinde, Ridley ve Gloria’nın, yeni yaşam tarzlarına uyum sağlayarak bir hayat kurma çabaları, hayal kırıklıkları bir arada yaşamalarını zorlaştırır. Ancak tüm bu zorluklara rağmen, ailenin var gücüyle birbirine sarılma çabası ve umudunu yitirmeme kararlılıkları, yaşadıkları bu trajik kayba karşı güçlü bir direniş olur.



Perjalanan Pertama “Hayatın Çarkları” TV’de ilk

Tür: Dram
Yönetmen: Arief Malinmudo
Senarist: Arief Malinmudo
Oyuncular: Ahmad Tamimi Siregar, Muzakki Ramdhan, Adda Thomas

Endonezya kırsalının göz kamaştırıcı güzelliğini gözler önüne seren film Perjalanan Pertama “Hayatın Çarkları”, dedesi tarafından büyütülen bir çocuğun hayatına odaklanarak sıcak, duygu yüklü bir hikâye anlatıyor.

Tan adında bir dede, resim yapma konusunda yetenekli olması sayesinde yüzük yaparak geçimini sağlamaktadır. Küçük bir köydeki basit bir atölyede çalışan Tan’ın ilkokul çağında olan torunu Yahya ise anne ve babası olmadığı için onunla yaşamaktadır. Yahya sürekli olarak “Annem ve babam nerede, isimleri nedir?” gibi sorular sordukça dedesi ona gerçeği değil, uydurduğu bir hikâyeyi anlatmaktadır. Bay Tan’ın bunu yapmasının nedeni, Yahya’nın endişelenmesini engellemeye çalışmaktır. Bir gün, Muchtar adında genç bir adam aniden atölyeye gelir ve Tan’dan kendisi için bir şeyler yapmasını isteyerek sipariş verir. Tan ve Yahya, bu ürünleri kendileri teslim etmek için yola çıkarlar. Bu yolculuk sırasında Yahya ve büyükbabası birçok şey öğrenir ve Yahya’yı şaşırtan yeni gerçekleri ortaya çıkarırlar. Bazı varlıkların olduğunu fark ederler. Sonra evlerinin hemen yakınlarında bunların en büyüğü olan “Totoro”yla tanışırlar. Böylece iki kardeş, büyümlü bir dünyanın içerisine sürüklenirler.



Tides “Koloni” TV’de ilk

Tür: Bilim kurgu
Yönetmen: Tim Fehlbaum
Senarist: Tim Fehlbaum, Mariko Minoguchi, Jo Rogers
Oyuncular: Nora Arnezeder, Iain Glen, Sarah - Sofie Boussnina

Almanya - İsviçre yapımı gerilim filmi Tides “Koloni”nin uzak bir gelecekte geçen hikâyesinde, dünyada kalan nüfusun kaderi belirleniyor. İklim değişikliği, salgın hastalıklar ve savaşlar nedeniyle dünya yaşanılmaz bir hâl almıştır. Küresel felaket nedeniyle bir kısım insan topluluğu, uzay gemileriyle Kepler 209 gezegenine giderek orada Kepler Uzay Kolonisi’ni kurarlar... Ancak çok geçmeden buranın atmosferinin insanları kısır hâle getirdiği anlaşılır. Bir anlamda kolonideki insan nesli yok olma noktasına gelmiştir. Bu nedenle yaşamın yeniden mümkün olup olmadığının araştırılması için bir uzay kapsülü dünyaya gönderilir. Fakat uzay kapsülü dünya atmosferine girerken kontrolden çıkar ve inişten sadece astronot Blake sağ kurtulur...



Izbrisana “Silinmiş” TV’de ilk

Tür: Dram
Yönetmen: Dusan Joksimović, Miha Mazzini
Senarist: Miha Mazzini
Oyuncular: Judita Frankovic, Sebastian Cavazza, İzudin Bajrovic

Miha Mazzini’nin aynı adlı romanından uyarlanan 2018 yapımı film Izbrisana “Silinmiş”, 1991’de ülkenin bağımsızlığının ilanından sonra yasal statüsü olmayan, nüfusun yaklaşık yüzde 2’sini oluşturan Slovenyalı “silinmiş vatandaşlar”ı ele alıyor. Senaryo, ilkokul öğretmeni ve bekar anne Ana’nın dramını yansıtıyor. Ana, doğum yapmak için hastaneye gelir. Her şey yolunda gider, ancak küçük bir bürokratik sorun ortaya çıkar: Bilgisayar sisteminde kayıtlı değildir. Bu, muhtemel bir yazılım hatasından kaynaklanan, geçici bir veri kaybı olarak değerlendirilir, kesinlikle endişelenecek bir şey yoktur. Ancak birkaç gün sonra bilgisayar sisteminde kayıtlı olmaması, sosyal güvenlik numarasının ve kalıcı adresinin de bulunamaması sonucunu doğurur. Yani Ana aslında devletin gözünde “yok”tur. Hayatının tamamını bu ülkede geçirmiş olmasına rağmen, birdenbire resmî olarak “yabancı” olur. Yasal olarak, varlığı kabul edilmez. Bu da çocuğunun yetim kalarak evlatlık olarak verileceği anlamını taşır.



Los Tonos Mayores “Ana Tonlar” TV’de ilk

Tür: Dram
Yönetmen: Ingrid Pokropek
Senarist: Ingrid Pokropek
Oyuncular: Sofía Clausen, Santiago Ferreira, Mercedes Halfon

Arjantin ve İspanya ortak yapımı olan film Los Tonos Mayores “Ana Tonlar”, 74. Berlin Uluslararası Film Festivali’nde “Generation Kplus” bölümüne seçildi ve uluslararası prömiyerini yaparak “En İyi Film” dalında Kristal Ayı ödülü için yarıştı. Malaga İspanyol Film Festivali’nden 2024 yılında iki “Gümüş Biznaga Ödülü” de alan yapım, Ingrid Pokropek’in ilk uzun metraj yönetmenlik denemesi. Los Tonos Mayores “Ana Tonlar”, babasıyla yalnız yaşayan ve acı dolu geçmiş olaylarla bağlantılı karmaşık bir ergenlik dönemiyle boğuşan genç bir kızın hassas ve incelikli öyküsünü masalsi bir üslupla sunuyor. Film, vücudundan sesler geldiğini hissetmeye başlayan ve bu seslerin ne olduğunu ve nereden geldiğini öğrenme konusunda takıntılı hâle gelen 14 yaşındaki Ana’nın maceralarını anlatıyor. Ana, ressam ve öğretmen babası Javier ile Buenos Aires’te yaşamaktadır. Çocukken geçirdiği bir kaza sonucu protez kullanmak zorundadır ve kolunda metal bir plaka taşımaktadır. Kış tatili sırasında, plakada gizemli atışlar hissetmeye başlar. Ritmik sinyallerden ilham alarak, piyano çalan ve müzikten anlayan en yakın arkadaşı Lepa ile “Kalp Atışı Şarkısı” adında bir melodi bestelerler. Bir gece Lepa ile yaşadığı bir tartışma Ana’yı şehirde yalnız başına dolaşmaya iter. Orada, kolundaki atışların aslında Mors alfabesiyle yazılmış kelimeler olduğunu ortaya çıkaran genç bir askerle tanışır. Ana, kolunun bir bilinmezli yansıtan anten olduğunu fark ederek kelimeleri çözmeye karar verir. Ancak gizli mesajların labirentine daldıkça, arkadaşından ve babasından uzaklaşır. Daha önce uyumlu geçen bu kış tatili, Ana’nın kodlanmış kelimelerin özellikle kendisine yönelik olup olmadığını merak etmesiyle değişecektir.



Black Beauty “Siyah İnci” TV’de ilk

Tür: Macera, Dram, Aile
Yönetmen: Ashley Avis
Senarist: Ashley Avis, Anna Sewell
Oyuncular: Kate Winslet (ses), Mackenzie Foy, Iain Glen, Fern Deacon

2020 ortak yapımı olan film Black Beauty “Siyah İnci”, Anna Sewell’in 1877 tarihli aynı adlı romanından sinema altıncı uyarlaması. Bu yeni versiyonda hikâyenin o meşhur atı ise Academy ödüllü Kate Winslet’in sesiyle beyaz perdeye geliyor. Yapım, Utah’taki Onaqui Dağları’nda özgürce doğan vahşi bir atın doğumundan itibaren hayatına odaklanıyor. Ailesini kaybetmenin üzüntüsünü yaşayan on yedi yaşındaki genç kız Jo Green, ailesinden koparılan American mustang cinsindeki bu atla karşılaşınca hayatı değişiyor. Vahşi bir at bazı kovboyların dikkatini çeker. Böylece kovboylar onun sürüsünü yakalar. Bu at, bir daha annesini hiç görmeyecektir. John Manly adında bir at eğitmeni bu Mustang cinsi atı satın alır ve onu bir at barınağı olan Birtwick’e götürür. Bu sırada John’a kız kardeşi ve kocasının bir trafik kazasında öldüğü ve yeğeni Jo Green’e bakmak zorunda kaldığı bildirilir. Jo, John’la hiçbir bağlantısının olmasını istemez ancak karşısına çıkan huysuz vahşi bir atla büyülür. Jo, vahşi atı evcilleştirir ve ona isim verir. John, Jo’yu ahırlarda çalıştırarak ve bu ata bakmasını sağlayarak onunla iletişim kurar. Bir atı “ehlileştirmek” yerine “ortaklık kurmak” deyimini yaygınlaştırırlar. Fakat John, Jo’ya sonunda atı satmak zorunda kalacaklarını söyler ancak Jo bunu reddeder...



Vechnaya Zima “Bitmeyen Kış” TV’de ilk

Tür: Dram
Yönetmen: Nikolay Larionov
Senarist: Nikolay Larionov
Oyuncular: Maria Evseeva, Sergey Gruzinov, Yanina Kolesnichenko

Buzlu Ural Dağları’nda geçen Vechnaya Zima “Bitmeyen Kış” filmi hikâyesinde, oğullarının ölümünün ardından iki ebeveynin yaşadığı dramı anlatıyor. Kış... Ural Dağları’nda bir şehir... Bir lise öğrencisi sokakta dövülüyor. Ölüyor... Ebeveynleri bu trajediyi farklı şekillerde deneyimliyor. Anne çocuğunun günlüğünü buluyor; bu günlük sayesinde ancak oğlunun ölümünden sonra onun nasıl yaşadığını anlamaya başlıyor. Baba intikam takıntısına kapılmış ve katilleri arıyor. Her ikisi de kederin sessizliği ve gölgesi içinde farklı yollar izliyor.

Türkiye'nin kanalı; TRT 1

TRT'nin biribirinden keyifli içerikleriyle en sevilen aile kanalı olan TRT 1, kasım ayında Prime Time kuşağında AB ve 20+ABC1 kategorilerinde aldığı izlenme oranlarıyla Türkiye'nin en çok izlenen kanalı oldu.

Haftanın her günü başka bir dünyanın kapılarını aralayarak akşam kuşağının zirvesini bırakmayan; "Teşkilat", "Gönül Dağı", "Mehmed: Fethihler Sultanı" "Taşacak Bu Deniz", "Cennetin Çocukları" ve "Kod Adı Kırılancık" dizilerinin yanında; "3'te 3" ve "Lingo Türkiye" gibi en çok kazandıran yarışma programlarıyla kanal, izlenme oranlarını her geçen gün arttırmaya devam ediyor.

Yıllardır değişmeyen bir gelenekle en güvenilir haber kaynağı olma özelliğini de koruyan TRT 1 Ana Haber Bülteni ise bu başarının bir diğer mimarı olarak öne çıkıyor. TRT 1; herkesin kendinden bir şey bulduğu gündüz kuşağı programları, yenilikçi ve nitelikli içerikleriyle kültür, eğlence, sinema ve spor yayınlarına uzanan geniş bir yelpazede kamu yayıncılığı sorumluluğu ile "Türkiye'nin Kanalı" olma ünvanını korumaya devam ediyor.



Bu ekranda engellere yer yok!

Türkiye'nin ilk işitme engelliler haber bültenini izleyicileri buluşturan TRT, bu yayınlarını 40 yılı geçkin bir süredir başarıyla devam ettiriyor. TRT, yapımlarını sesli betimleme, işaret dili ve ayrıntılı alt yazı seçenekleriyle sunduğu www.engelsiztrt.tv platformuyla da içeriklerini engelli vatandaşların kullanımına sunarken, 3 Aralık Dünya Engelliler Günü kapsamında hazırladığı pek çok programı izleyici ve dinleyicileriyle buluşturdu.

TRT 1, TRT 2, TRT Belgesel, TRT Spor Yıldız, TRT Türk, TRT EBA ve TRT Kurdî’de; engelli bireylerin ilham veren yaşam öykülerini, sanattaki ve spordaki başarılarını, toplumsal farkındalık ve dayanışmayı odağına alan programlar, belgeseller ve özel bölümlerle izleyicileri buluşturdu. TRT 1’de, “Alişan ile Hayata Gülümse” ve “Lingo Türkiye” programlarının özel bölümleri yayınlanırken engellilikle mücadele ve azmi konu alan “Buğday Tanesi” filmi ekranlara geldi.

Türkiye'nin kültür ve sanat kanalı TRT 2, sanat ve yaşamdan ilham veren hikâyeleri ekranlara taşıyarak engel tanımayan sanatçıları izleyicilerle buluşturdu. Ressam Raif Gökkuş'un eserlerini konu alan "Sessizce", Türkiye'nin ilk işitme engelli tercümanı Şule Denli'nin hikâyesini anlatan "İşaretler" ile "Hikari – Aşkın Gözü" filmi öne çıkan yapımlardan oldu.

TRT Belgesel’de, engelli bireylerin yaşam mücadelesini ve başarılarını konu alan “Maceraya Engel Yok” ile rehber köpeklerin hayatlara kattığı değeri anlatan “Dünyamı Değiştiren Adımlar” haftaya özel yayınlar arasındaydı.

TRT Spor Yıldız'da, paralimpik sporcuların azim ve başarı hikâyelerini TRT 2, taşıyan programlarıyla 3 Aralık günü ilgiyle takip edilen TRT kanalları arasında yer aldı. TRT Türk'te, toplumsal farkındalığı artırmayı amaçlayan programlar canlı yayınlarla izleyiciyle buluştu. Bunlar arasında engelli bireylerin karşılaştığı zorluklara dikkat çekmeyi amaçlayan "Sağlık Olsun" programı ve Dünya Engelliler Günü'nün anlam ve önemini farklı bakış açılarıyla ele alan "Rehber" programı sevilen yapımlar arasında yer aldı.

Türkiye'nin ekran okulu TRT EBA ise eğitim, sanat ve spor alanlarında engelli bireylerin ilham veren öykülerini konu alan içeriklere ağışlarında yer verdi. TRT Kürdi engellilerin umut veren yaşam hikâyelerini anlatan programları ekrana getirdi. TRT radyolarında ise Dünya Engelliler Günü'nün anlam ve önemine dikkat çeken özel yayınlar gün boyunca radyosevere sunuldu.

[illegible]

“Taşacak Bu Deniz” dalgası büyüyor!

TRT 1 ekranlarında cuma akşamları izleyicileri buluşan "Taşacak Bu Deniz", yüksek reytingleri ve sürükleyici hikâyesiyle sezonun en çok izlenen dizileri arasında yer alıyor. Güçlü anlatımıyla dikkat çeken yapım, bu başarısını aldığı ödüllerle de taçlandırdı.

Yönetmenliğini Çağrı Bayrak'ın üstlendiği, proje tasarımı ve senaryosu Ayşe Ferda Eryılmaz ile Nehir Erdem imzası taşıyan dizi, Kadir Has Üniversitesi Media All Ödül Töreni'nden iki önemli ödülle döndü. Gecede "En İyi Dizi" seçilen "Taşacak Bu Deniz", senaristleri Ayşe Ferda Eryılmaz ve Nehir Erdem'e de "En İyi Senarist" ödülünü kazandırdı.

Karadeniz'in sert coğrafyasında, tüm direnciyle ayakta duran bir kadın ile sevdasına tutkun bir erkeğin mücadelesini merkezine alan dizi; iki ateş arasında kalan Eleni'nin kendine bir yuva arayışının hikâyesini ekranlara getiriyor. Aldığı ödüllerle başarısını katlayan dizinin gelecek bölümleri ise merakla bekleniyor.



TRT Vizyon dergisi 38. yılını kutluyor

Türkiye Radyo Televizyon Kurumunun yayıncılık alanındaki köklü birikimini yazılı mecraya taşıyan TRT Vizyon dergisi, Kasım 2025 itibarıyla 38'inci yayın yılını kutluyor. Radyo ve televizyon dergiciliği alanında bir ilke imza atarak yayın hayatına başlayan TRT Vizyon, 1987 yılından bu yana kesintisiz yayınlarıyla TRT'nin kurumsal hafızası olma misyonunu sürdürüyor.

TRT Vizyon'un 38. yılı dolayısıyla 10 Aralık 2025'te, derginin yönetim yeri olan Genel Sekreterlik biriminde, Genel Sekreter Mesut Eker'in davetiyle bir kutlama programı düzenlendi. Etkinlikte kısa bir konuşma yapan Mesut Eker; derginin Kurumumuz açısından önemine değinerek, doğrudan ya da dolaylı yoldan dergiye emek veren tüm birim çalışanlarını tebrik etti. Pasta kesimiyle devam eden kutlamada TRT Vizyon ekibi ve Genel Sekreterlik birimi çalışanları bir araya geldi. Buluşmada TRT Vizyon'un yayın serüveni değerlendirilirken, derginin gelecek vizyonuna ilişkin fikir alışverişinde de bulunuldu.

38 yıl boyunca yayıncılık dünyasına tanıklık etti

Kasım 1987’de okurlarla buluşan TRT Vizyon, geçen 38 yıl boyunca yalnızca Kurumun faaliyetlerini aktarmakla kalmadı; radyo ve televizyon dünyasına yön veren dosya konuları, ilham veren araştırma yazıları ve dergi haberciliğiyle yayıncılık alanına da önemli katkılar sundu. Her ay yayımlanan 90 sayfalık içeriğiyle TRT Vizyon, günceli takip eden, arşiv değeri taşıyan ve kalıcı bir yayın anlayışını benimsedi.

"Söz uçar yazı kalır" anlayışını ilke edinen TRT Vizyon, yıllar boyunca Türkiye'nin ve yayıncılık dünyasının önemli dönüm noktalarına tanıklık ederek bu süreçleri kayıt altına aldı. Bu yönüyle dergi, süreli yayınlar sektörü içerisinde kendi alanında en uzun soluklu yayınlardan biri olma ünvanını da taşıyor.

TRT Vizyon'un 38 yıllık yayın serüveni; istikrar, emek ve kolektif üretimin güçlü bir örneği olarak öne çıkarken, derginin bugünlere ulaşmasında emeği geçen tüm yazar, editör ve çalışan arkadaşlarımızı tebrik ediyor. TRT Vizyon'un, aynı titizlik ve yayıncılık anlayışıyla daha nice yıllar okurlarla buluşması temenni ediyoruz.



TRT ortak yapımı "Palestine 36" Oscar yolunda

TRT ortak yapımı "Palestine 36" (Filistin 36) , 98'inci Akademi Ödülleri'nde En İyi Uluslararası Film kategorisinde kısa listeye kalarak önemli bir başarıya imza attı. Film, dünyanın 86 ülkesinden Oscar'a aday gösterilen yapımlar arasından ilk 15'e girerek dikkatleri üzerine çekti.

Filistinli ödüllü yönetmen Annemarie Jacir'in yönettiği, yapımcılığını Osama Bawardi'nin üstlendiği "Palestine 36", Filistin'in Oscar adayı olarak yarıştığı süreçte uluslararası alanda güçlü bir karşılık buldu. TRT'nin ortak yapımcıları arasında yer aldığı film, sinema dünyasında ses getiren yapımlar arasında gösteriliyor.

Dünya prömiyerini 50. Toronto Film Festivali'nde yapan film, gösterim sonrası "Free Free Palestine" sloganları eşliğinde 15 dakika ayakta alkışlandı. Türkiye prömiyerini ise 13. Boğaziçi Film Festivali'nde açılış filmi olarak gerçekleştiren "Palestine

36", Türkiye'deki tüm gösterimlerinde kapalı gişe oynadı. Türkiye, Filistin, İngiltere, Fransa, Danimarka, Katar, Suudi Arabistan ve Ürdün ortak yapımı olan film, Filistin halkının İngiltere'nin 30 yıllık sömürge yönetimine karşı başlattığı en büyük ve en uzun soluklu ayaklanmayı konu alıyor.

1936 yılında Filistin'de geçen hikayede, Yusuf'un kırsaldaki evi ile Kudüs arasında süren yolculuğu üzerinden, bir halkın özgürlük arayışı ve yaklaşan büyük çatışma anlatılıyor. Artan göç, derinleşen huzursuzluk ve kaçınılmaz yüzleşme; Britanya İmparatorluğu'nun ve bölgenin geleceğini belirleyecek tarihi bir kırılma noktasına işaret ediyor.



“Bi’ Dinle” sete çıktı

TRT’nin uluslararası dijital platformu ‘tabii’nin yeni orijinal dizisi “Bi’ Dinle”nin çekimleri başladı. Kadın ve erkeğin hayata bakışındaki farklılıkları mizahi bir dille ele alan dizi, yakında ‘tabii’ ekranlarında izleyiciyle buluşacak. Başrollerini Onur Tuna ve Özge Gürel’in paylaştığı yapım, okuma provalarının ardından sete çıktı. Günlük hayatın içinden hikâyeler, yanlış anlaşılmalara ve sıcak diyaloglarla şekillenen “Bi’ Dinle”, modern ilişkilerin tanıdık hâllerini ekrana taşımayı hedefliyor. Senaryosunu Muammer Tali, Simge Ayvazoğlu Çınar ve Ayberk Çınar’ın birlikte kaleme aldığı dizinin yönetmen koltuğunda Kıvanç Baruönü oturuyor. Yalnızca bir çiftin değil, pek çok ilişkinin ortak deneyimlerine ayna tutan dizinin mottosu ise dikkat çekiyor: “Bu hikâye sadece Zeynep’le Fikret’in değil; her evin, her ilişkinin, her kalbin hikâyesi. Bi’ dinle... Belki de kendini duyarsın.” Zeynep ve Fikret’in gündelik hayatlarındaki; küçük anlar, sıradan görünen diyaloglar ve gözden kaçan detaylar üzerinden ilerleyen hikâye; modern hayatın hızında birbirini gerçekten dinlemenin giderek zorlaşmasını mizahi ve nahif bir anlatımla ele alıyor.



“Bursevi’nin İzinde” belgeseli Bursa’da izleyiciyle buluştu

Anadolu erenlerinden İsmail Hakkı Bursevî Hazretleri’nin düşünce dünyasını ve manevi mirasını konu alan “Bursevi’nin İzinde” belgeselinin özel gösterimi, Bursa Uludağ Üniversitesi Prof. Dr. M. Mete Cengiz Kültür Merkezinde gerçekleştirildi. TRT 2 tarafından, Bursevî Hazretleri’nin vefatının 300. yılı dolayısıyla hazırlanan belgeselin özel gösterimine; Bursa Valisi Erol Ayyıldız, TRT Yönetim Kurulu Başkanı Prof. Dr. Ferudun Yılmaz, Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanı Coşkun Yılmaz ve çok sayıda davetli katıldı. Büyük bir ilim ve irfan geleneğinin temsilcisi olan Bursevî Hazretleri’nin hatırasına ithafen düzenlenen gösterimle eş zamanlı olarak belgesel, televizyonda ilk kez TRT 2 ekranında izleyiciyle buluştu.

TRT Yönetim Kurulu Başkanı Yılmaz, emeği geçenlere teşekkür etti

Gösterimde konuşan TRT Yönetim Kurulu Başkanı Prof. Dr. Ferudun Yılmaz, belgeselin hazırlanmasında emeği geçenlere teşekkür ederek, TRT’nin kamusal yayıncılık sorumluluğuna dikkat çekti. Yılmaz, popüler kültürün yoğun etkisine rağmen, düşünce ve medeniyet tarihinin köklerine ışık tutan yapımların büyük önem taşıdığını vurguladı. Yılmaz konuşmasında; “TRT olarak da bizler büyük bir gayret göstererek yıl bitmeden bu belgesel ile İsmail Hakkı Bursevî Hazretleri’nin vefatının 300. yılını taçlandırmış olduk. Kamusal yayıncılığının ve sorumluluğunun farkında olan TRT, TRT 2 kanalı üzerinden çok güzel bir işe imza atmış oldu. Popüler kültürün bu denli belirleyici olduğu yayın dünyasında, bütün bir zihniyet dünyamızın tarihsel varoluş hikâyesinin izlerini, günbegün bize böyle bir mecradan aktarabilmek hüneri ve gayreti son derece önemlidir. Belgesel fikrinin takibini yapan TRT Genel Müdürümüz başta olmak üzere, belgeselin ortaya çıkışından bugüne gelmesine kadar katkı sağlayan kim varsa teşekkürlerimi sunuyorum.” dedi. İstanbul’dan Üsküp’e, Üsküp’ten Bursa’ya uzanan hayat yolculuğunu merkezine alan belgesel, Bursevî Hazretleri’nin ilim, irfan ve tasavvuf ekseninde şekillenen mirasını günümüz perspektifiyle ele alıyor. Alanında uzman akademisyen ve araştırmacıların katkılarıyla zenginleşen yapım; izleyiciyi yalnızca tarihsel bir anlatıya değil, derin bir medeniyet birikimine de tanıklık etmeye davet ediyor.

“Mehmed: Fetihler Sultanı”nında yeni yüzler

TRT 1 ekranında yayınlanan ve izleyicinin yoğun ilgisini çeken “Mehmed: Fetihler Sultanı”, yeni bölümleriyle birlikte oyuncu kadrosuna yeni isimler katıyor. Güçlü senaryosu ve etkileyici tarih anlatımıyla dikkat çeken dizi, bu yeni karakterlerle hikâyesini daha da derinleştirmeye hazırlanıyor. Yüksek prodüksiyon kalitesi ve dönemin ruhunu yansıtan atmosferiyle öne çıkan yapımda, anlatıya yön verecek üç yeni karakter izleyiciyle buluşacak. Diziyi dâhil olan bu isimlerin, Osmanlı tarihinin kritik bir dönemine ışık tutan olay örgüsünde önemli gelişmelere zemin hazırlaması bekleniyor. Yeni bölümlerde Güzel “Radu” karakterini Adem Bal, “Katarina” karakterini Alma Terziç, “Stefan” karakterini ise Yılmaz Bayraktar canlandıracak. Kadroya katılan bu karakterler; entrikalar, ittifaklar ve değişen güç dengeleriyle dizinin gelecek bölümlerinde hikâye daha da renklenecek. “Mehmed: Fetihler Sultanı”, diziyi yeni katılan isimleri ile heyecan ve dram dozu yüksek bir bölümle 30 Aralık Salı akşamı TRT 1 ekranında izleyiciyle buluşacak.



İstiklal Şairi, özel yayınlarla anıldı

İstiklal Marşımızın yazarı, Türk milletinin bağımsızlık mücadelesinin simgesi Mehmet Âkif Ersoy, vefatının 89. yılında TRT’nin televizyon, radyo ve dijital mecralarında hazırlanan özel yayınlarla anılıyor. Anadolu’nun işgalinde vatan toprağını karış karış gezerek mücadeleye destek olan şair ve düşünce insanı Ersoy, eserleriyle günümüze de ışık tutmaya devam ediyor. Anma haftası kapsamında TRT tarafından hazırlanan içerikler, Mehmet Âkif Ersoy’un hayatını, fikir dünyasını, edebî mirasını ve Millî Mücadele yıllarındaki rolünü farklı yapımlarla izleyici ve dinleyicilerle buluşturacak. Mehmet Âkif Ersoy’un Kurtuluş Savaşı dönemindeki mücadelesini ve İstiklal Marşı’nın yazılış sürecini konu alan “Âkif” filmi 27 Aralık Cumartesi günü saat 15.10’da TRT 1’de, izleyici karşısına çıkacak. Hafta boyunca özel yayınlarını sürdüren TRT 2, Mehmet Âkif Ersoy’un düşünce dünyasına odaklanarak özel belgesel ve programlara yayın akışında yer verdi. İstiklal Şairi’nin hayatındaki önemli dönüm noktalarını fotoğraflar üzerinden ele alan “Işıkla Gölge Arasında: Mehmet Âkif Ersoy” belgeseli 20 Aralık Cumartesi günü saat 20.30’da ekrana geldi. Safahat’tan seçilen sahneler ve uzman görüşleriyle hazırlanan “Akif: İdealin Peşinde” belgeseli ise 27 Aralık Cumartesi günü saat 20.30’da izleyiciyle buluşacak. Mehmet Âkif Ersoy’un yedi kitaptan oluşan Safahat eserini merkeze alan “Sahaftan Sesler” programı da 22 – 28 Aralık tarihleri arasında her gün saat 18.30’da TRT 2 ekranında. TRT Belgesel, Millî Marş’ın kabul ediliş sürecini anlatan “O Günün Hikâyesi: İstiklal Marşı’nın Kabulü” belgeselini 27 Aralık Cumartesi ilk yayını gerçekleştirilecek. TRT Çocuk, sevilen çizgi filmi “Rafadan Tayfa”nın Mehmet Âkif Ersoy’a özel hazırlanan bölümünü 27 Aralık Cumartesi günü farklı saatlerde minik izleyicilerle buluşturacak.

TRT Müzik’te, Mehmet Âkif Ersoy’un bestelenmiş şiipleri “Mehmet Âkif Ersoy’u Anma Konseri” programında TRT Radyo sanatçıların yorumlarıyla 27 Aralık Cumartesi günü saat 16.30’da izleyiciyle buluşan özel yapımlar arasında yer alacak. TRT Türk, Mehmet Âkif Ersoy Haftası’na özel olarak hazırlanan canlı yayın programlarıyla anma etkinliklerine katkı sunan kanallardan oldu. “Rehber” programı 25 Aralık Perşembe günü saat 17.00’de yayınlanırken, “İstanbul Stüdyosu” ise 27 Aralık Cumartesi günü saat 14.00’te canlı yayınlı izleyiciyle buluşacak. TRT Kurdî’de Mehmet Âkif Ersoy’u konu alan belgesel, 22 Aralık Pazartesi günü saat 17.25’te ekranlara gelerek ilgiyle takip edildi. TRT radyolarında ise anma haftası boyunca günün anlam ve önemine uygun özel yayınlar yapıldı.

TRT
İSTİKLAL ŞAİRİ MEHMET ÂKİF ERSOY’U ANMA HAFTASI ÖZEL İÇERİKLERİ

Işıkla Gölge Arasında: Mehmet Âkif Ersoy 20 Aralık 20:30 TRT 2	Âkif: İdealin Peşinde 27 Aralık 20:30 TRT 2	Safahat’tan Sesler 22-28 Aralık haftası her gün 18:30 TRT 2	Rafadan Tayfa 27 Aralık 10:30 16:30 19:30 TRT ÇOCUK
Rehber (Canlı) 25 Aralık 17:00 TRT TÜRK	İstanbul Stüdyosu (Canlı) 27 Aralık 16:00 TRT TÜRK	Mehmet Âkif Ersoy 22 Aralık 12:35 TRT KURDİ	Arkası Yerin “Bir Vatan Şairi Mehmet Âkif Ersoy” 23-28 Aralık 09:40 TRT 2
Akımda Kalan Satırlar 22-28 Aralık 14:27 TRT 2	İrfan Meclisi 23 Aralık 21:05 TRT 2	Coğrafyadan Vatanı 25 Aralık 22:10 TRT 2	Toplum Çevre İnsan 27 Aralık 22:10 TRT 2
Tasavvuf Müziği – Mehmet Âkif Ersoy’un Bestelenmiş Şiirleri 26 Aralık 22:30 TRT 2	Âkif 27 Aralık 22:30 tabii		

Adolfina Freud

Avrupa Birliği Edebiyat Ödülü alan Makedonyalı yazar Goce Smilevski'nin, psikolojide çığır açan psikanalizin kurucusu, nörolog Sigmund Freud'un yaşamından izlerin yer aldığı romanı, ünlü ismin kız kardeşi Adolfina Freud'a odaklanarak okuyucuya ulaşıyor.

Karanlık bir odada gözlerini kapatarak geçmişteki anılarına yolculuk yapmak isteyen yaşlı bir kadının tasvirini zihninizde canlandırarak başlıyoruz okumamıza. O yaşlı kadın Adolfina Freud, çocukluk yıllarına dönmeden önce son zamanlarından bahsetmeye başlayarak yâd ediyor geçmişi... Ağabeyi Sigmund Freud ve diğer kız kardeşlerin birbirlerinden trajik bir şekilde ayrılışlarına tanıklık ediyoruz Adolfina'nın anlattıklarıyla... İkinci Dünya Savaşı'nın ağır sonuçları Freud ailesini de derinden etkiliyor. Hitlerin Avusturya'da da yapacağı etnik yıkım, Freud kardeşleri acımasız bir sona sürüklüyor. Sigmund'un soykırımdan kaçmak için ülke dışına çıkması sağlanırken kendisinden yanına almak istediği kişilerin listesi isteniyor. Sigmund Freud ise listesine dört kız kardeşini yazmıyor. Listede; eşi, çocukları, eşinin ailesi, doktoru, hizmetçileri ve onların aileleri ile küçük köpeği yer alıyor. Nasılsa bir gün Viyana'ya geri döneceği telkiniyle tren garında kardeşlerinden ayrılırken ilk bölümü geride bırakıyoruz.

Ölüm kalım listesi

Eserin bölüm sonlarında tanıyacağımız karakterlerinden olan yakın arkadaşı Klara'nın ve uzun zamandır çene kanseri nedeniyle tedavi gören uzaktaki ağabeyi Sigmund Freud'un ölüm haberini üst üste alır Adolfina. Kendisine en yakın bulduğu kardeşi Sigmund'u düşünce görür. Çok merak ettiği ve sorgulamaktan vazgeçemediği mesele, Freud'un seçim listesine yazmadığı kardeşlerini neden yanına almadığı ve bu yüzden vicdan azabı çekip çekmediği konusu uykularında bile onu bulur. Ardından kız kardeşler için bilinmeyene yolculuk, Terezin'e gitmekle başlar. Nazi kampları Adolfina'nın gözünden dile getirilir. Adolfina'nın, orada doğum yapan bir esirin kızına annesinin

ismini vermesi detayı okuyucunun dikkatine bırakılmış gibidir. Kamplardaki kaçınılmaz hazin son, tüm kardeşleri ebediyen birbirlerinden ayırır. Eser, bu son ile başlar âdeta...

Geçmişe dönüş

Şimdi Adolfina çocukluğuna dönmüştür. Kardeşlerin, ana ocağındaki kimi puslu kimi net sınırlarla çizilmiş hatıralarına geçiş yaparız. Adolfina hayatı boyunca annesi tarafından diğer kardeşlerinden farklı, gaddar bir muameleye tabi tutulmuştur, onun en düşkün olduğu kardeşi ise Sigmund'dur. Sigmund'un tıp fakültesine girdiği yıllarda Adolfina onu şöyle tanımlar: "Arkadaşları kendilerini sadece tıbbi adamlardı, o ise daha fazlasını istiyordu. Anatomiden öte olan insanoğlunun sırlarını çözmek istiyordu." Kardeşler, yakın arkadaşlar arasında gençlik

yıllarında yapılan entelektüel tartışmaları okuyoruz diğer bölümlerde. Bu tartışmalar esansında, o dönemde toplumun kadın haklarına yaklaşımını da görüyoruz. Nihayetinde Sigmund'un, eşi Martha ile tanışmasıyla yeni bir sayfa açılıyor. Adolfina Freud'un sonraki zamanlarda Viyana Psikiyatri Kliniği'nde kalması ve burada dönemin ünlü ressamlarından Gustav Klimt'in kız kardeşi Klara ile yakın arkadaşlık kurması, kendi ailesi ile kalmak için evlilik yapmaması ve yine bir geçmişe dönüş ile eserdeki dönem karakterlerinin 1. Dünya Savaşı'na da rastlayan ömürlerinden aktarımlar, okumalarımız arasında yer alıyor. Zamanın ve olayların iç içe girmiş örüntüsü çerçevesinde; kurgu ve gerçeklik arasındaki o belli belirsiz farkla şekillenmiş romanda hem hayal gücünü hem de biyografileri bir arada bulabiliyoruz.



 Işıklı Gölge Arasında: Mehmet Âkif Ersoy 20 Aralık 20.30 TRT2	 Âkif: İdealin Peşinde 27 Aralık 20.30 TRT2	 Safâhat'tan Sesler 22-28 Aralık haftası her gün 18.30 TRT2	 Rafadan Tayfa 27 Aralık 10.35 15.30 19.20 TRTÇOCUK
 REHBER Rehber (Canlı) 25 Aralık 17.00 TRT TÜRK	 İSTANBUL STÜDYOSU İstanbul Stüdyosu (Canlı) 27 Aralık 14.00 TRT TÜRK	 Mehmet Âkif Ersoy 22 Aralık 17.25 TRTKURDİ	 Arkası Yarın "Bir Vatan Şairi Mehmet Âkif Ersoy" 22-28 Aralık 09.40 TRT RADYO1
 Aklımda Kalan Satırlar 22-26 Aralık 14.27 TRT RADYO1	 İrfan Meclisi 23 Aralık 21.05 TRT RADYO1	 Coğrafyadan Vatana 25 Aralık 22.10 TRT RADYO1	 Toplum Çevre İnsan 27 Aralık 22.10 TRT RADYO1
 Tasavvuf Müsikisi 26 Aralık 22.30 TRT NAĞME	 Âkif tabii		



Taşacak Bu Deniz

